

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑ ΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΤΟΥ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΝΟΡΙΑΚΟΥ ΚΛΗΡΟΥ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ ΙΓ'

ΑΘΗΝΑΙ ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19

1 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1964

ΑΡΙΘ. 7

ΤΙ ΕΙΝΕ Η ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ ΚΑΙ ΤΙ ΕΙΝΕ Ο ΠΑΠΙΣΜΟΣ

Β'.

Εἶπομεν ὅτι ὁ Παπισμός, γενόμενος ἐγκοσμία ἐξουσία, μετὰ τὴν ἀπόσχισίν του ἀπὸ τὴν Ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν, διέστρεψε τὴν Χριστιανικὴν διδασκαλίαν διὰ νὰ τὴν κάμῃ σύμφωνον μὲ τοὺς κοσμικοὺς σκοποὺς του. Ἀπὸ τὰς παπικὰς καινοτομίας θὰ ἀναφέρωμεν κατωτέρω τὰς σπουδαιότερας :

Ἡ πρώτη εἶνε ἡ ἀλλαγὴ τοῦ Συμβόλου τῆς Πίστεως εἰς τὸ σημεῖον ποὺ λέγει διὰ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ὅτι ἐκπορευέται ἐκ τοῦ Πατρὸς, «τὸ ἐκ τοῦ Πατρὸς ἐκπορευόμενον». Οἱ παπικοὶ προσέθεσαν τὰς λέξεις «καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ». Αὐτὸ εἶναι τελείως ἀσθαίρετον. Πουθενὰ δὲν λέγει τὸ Εὐαγγέλιον ὅτι ὁ Παράκλητος ἐκπορευέται ἀπὸ τὸν Υἱόν. Ἴδου τί λέγει ὁ Χριστὸς εἰς τοὺς μαθητὰς του κατὰ τὸν Μυστικὸν Δεῖπνον : «Ἐὰν ἀγαπᾶτέ με, τὰς ἐντολὰς τὰς ἐμὰς τηρήσατε, καὶ ἐγὼ ἐρωτήσω τὸν Πατέρα καὶ ἄλλον Παράκλητον δώσει ὑμῖν, ἵνα μένη μεθ' ὑμῶν εἰς τὸν αἰῶνα, τὸ Πνεῦμα τῆς ἀληθείας» (Ἰω. ιδ', 15). Καὶ παρακάτω λέγει «Ὁ δὲ Παράκλητος, τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ὃ πέμψει ὁ Πατὴρ ἐν τῷ ὀνόματί μου, ἐκεῖνος ὑμᾶς διδάξει πάντα καὶ ὑπομνήσει ὑμᾶς πάντα ἃ εἶπον ὑμῖν» (Ἰω. ιδ', 26). Καὶ πάλιν κατωτέρω λέγει «Ὅταν δὲ ἔλθῃ ὁ Παράκλητος ὃν ἐγὼ πέμψω ὑμῖν παρὰ τοῦ Πατρὸς, τὸ Πνεῦμα τῆς ἀληθείας ὃ παρὰ τοῦ Πατρὸς ἐκπορευέται, ἐκεῖνος μαρτυρήσει περὶ ἐμοῦ» (Ἰω. ιε', 26). Λοιπόν, διατὶ ὁ Χριστὸς, κάθε φοράν ποὺ ὁμιλεῖ διὰ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, δὲν παραλείπει νὰ τονίσῃ ὅτι τὸ στέλλει ὁ Πατὴρ ; Μόνον μίαν φοράν λέγει ἀπλῶς πρὸς τοὺς μαθητὰς του «Συμφέρει ὑμῖν ἵνα ἐγὼ ἀπέλθω. Ἐὰν γὰρ μὴ ἀπέλθω, ὁ Παράκλητος οὐκ ἐλεύσεται πρὸς ὑμᾶς. Ἐὰν δὲ πορευθῶ, πέμψω αὐτὸν πρὸς ὑμᾶς» (Ἰω. ιστ', 7). Εἶναι φανερόν ὅτι δὲν ἐπαναλαμβάνει πάλιν ὁ Κύριος ὅτι ὁ Παράκλητος παρὰ τοῦ

Πατρός εκπορεύεται, ὡς περιττόν, ἐπειδὴ τὸ ἐτόνισεν ἤδη τρεῖς φορές προηγουμένως. Διατί, τώρα, τὸ Ἅγιον Πνεῦμα εκπορεύεται παρὰ τοῦ Πατρὸς καὶ ὄχι παρὰ τοῦ Υἱοῦ, αὐτὸ εἶνε μυστήριον ἀνεξερεύνητον, ὅπως εἶνε π.χ. τὸ διατί ἔπρεπε νὰ ἀπέλθῃ ὁ Χριστὸς ἀπὸ τοῦτον τὸν κόσμον διὰ νὰ ἔλθῃ εἰς τοὺς ἀποστόλους τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, καὶ ὅτι, ἐὰν δὲν ἀπήρχετο ἐκ τοῦ κόσμου ὁ Χριστὸς, δὲν θὰ ἐπιφοιτοῦσε τὸ Ἅγιον Πνεῦμα εἰς τοὺς ἀποστόλους, ὅπως λέγει ὁ Κύριος εἰς τὸ ἐδάφιον τὸ ὁποῖον ἀνεφέραμεν ἀνωτέρω : Ἰω. ιστ', 7.

Αὐτὰ εἶπε τὸ προσκυνητὸν στόμα τοῦ Χριστοῦ, καὶ δὲν ἔχει κανεὶς τὴν ἐξουσίαν νὰ τὰ παραλλάξῃ κατὰ τὸ ἰδικόν του θέλημα, ὅπως ἔκαμεν ὁ Παπισμὸς, φανερώνων μὲ αὐτὸ μεγίστην ἀσέβειαν. Εἰς τί δὲ ἀπέβλεπε, προβαίνων εἰς τὴν προσθήκην «καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ» εἰς τὸ ἐσφραγισμένον παρὰ τοῦ ἁγίου Πνεύματος Σύμβολον τῆς Πίστεως, εἶνε ἄγνωστον.

Ἄλλη παράδοξος καινοτομία, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τόσον ἀνεξήγητος ὅσον ἡ προηγουμένη, εἶνε ἡ ἐφεύρεσις παρὰ τοῦ Παπισμοῦ τοῦ Καθαρτηρίου, ὅτι δηλαδὴ αἱ ψυχαὶ τῶν κεκοιμημένων θὰ περάσουν ἀπὸ μίαν μεταβατικὴν κατάστασιν τιμωρίας καὶ ἐξιλεώσεως, διὰ νὰ ἀποφύγουν τὴν τελικὴν καταδικήν, τὴν κόλασιν. Τοῦτο οὐδαμοῦ τοῦ Εὐαγγελίου λέγεται. Ὁ Κύριος λέγει ἀπλῶς, ὅταν ὁμιλῇ διὰ τὴν Δευτέραν Παρουσίαν καὶ Ἐσχάτην Κρίσιν, ὅτι θὰ χωρίσῃ τοὺς ἀνθρώπους εἰς δικαίους καὶ ἁμαρτωλοὺς, «ὥσπερ ὁ ποιμὴν ἀφορίζει τὰ πρόβατα ἀπὸ τῶν ἐρίφων». Καὶ κατόπιν λέγει, ὅτι θὰ κατατυχίσῃ «τοὺς εὐλογημένους τοῦ Πατρὸς του», καὶ θὰ τοὺς καλέσῃ «νὰ κληρονομήσωσι τὴν ἡτοιμασμένην αὐτοῖς βασιλείαν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου». Καὶ στρεφόμενος ἔπειτα πρὸς τοὺς ἁμαρτωλοὺς, θὰ εἶπῃ «Πορεύεσθε ἀπ' ἐμοῦ οἱ κατηραμένοι εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον». Καὶ εἰς τὸ τέλος λέγει ὁ Κύριος κατηγορηματικῶς «Καὶ ἀπελεύσονται οὗτοι εἰς κόλασιν αἰώνιον, οἱ δὲ δίκαιοι εἰς ζωὴν αἰώνιον» (Ματθ. κε', 21). Ποῦ λοιπὸν εὗρήξαν οἱ παπικοὶ αὐτὰ ποῦ λέγουν διὰ τὸ Καθαρτήριον ; Ὅπως βλέπετε, αὐτοὶ δὲν διστάζουν νὰ προσθέσουν ἢ ν' ἀφαιρέσουν ὅ,τι θέλουν εἰς τὸ Εὐαγγέλιον, ὅπως ἔκαμαν προκειμένου διὰ τὸ Καθαρτήριον. Τελειοποιοῦν, συμπληρώνουν τοὺς λόγους τοῦ Χριστοῦ μὲ τὴν ἰδικήν των μαρὰν σοφίαν. Μὲ τὸ Καθαρτήριον φαίνονται δικαιοτέροι καὶ πλέον εὐσπλαγγοὶ ἀπὸ τὸν ἴδιον τὸν Χριστόν. Τοιαῦτα αἰσθηματικαὶ φιλολογίαι εἶνε πολὺ συνηθισμέναι εἰς τοὺς ἀνθρώπους τῆς Δύσεως ποῦ ἀσχολοῦνται μὲ τὴν θρησκείαν.

Καὶ εἰς ἄλλην ὁμιλίαν τοῦ ὁ Κύριος ὁμιλεῖ πάλιν κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον περὶ τῆς μελλούσης Κρίσεως, λέγων «Καὶ εκπορεύονται οἱ τὰ ἀγαθὰ ποιήσαντες εἰς ἀνάστασιν ζωῆς, οἱ δὲ τὰ φαῦλα πράξαντες εἰς ἀνάστασιν κρίσεως» (Ἰω. ε', 24).

Μάλιστα, διὰ τὴν τονίσθη τὴν ἀλήθειαν τῶν λόγων του, προσθέτει ὁ Κύριος «Οὐ δύναμαι ἐγὼ ποιεῖν ἀπ' ἐμαυτοῦ οὐδέν. Καθὼς ἀκούω κρίνω, καὶ ἡ κρίσις ἡ ἐμὴ δικαία ἐστίν. "Οτι οὐ ζητῶ τὸ θέλημα τὸ ἐμόν, ἀλλὰ τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με Πατρός». "Ωστε ἡ κρίσις εἶνε τελεσίδικος, κατὰ τὸ ἅγιον Εὐαγγέλιον, καὶ οὔτε δύναται κανεῖς, εἴτε ἀρχιερεὺς, εἴτε πατριάρχης, εἴτε ἅγιος, τὴν ἀλλάξῃ κατὰ τὴν κρίσιν του. Ὁ Χριστὸς καὶ εἰς τὰς παραβολὰς του, ὅπου κάμνει λόγον περὶ τιμωρίας, ὁμιλεῖ περὶ αἰωνίας κολάσεως.

Ἡ ἡμετέρα Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία διδάσκει ὅτι τὰ μνημόσυνα, αἱ δεήσεις καὶ ἐλεημοσύναι ὑπὲρ τῶν κεκοιμημένων, ἀνακουφίζουν μὲν τὴν κατάστασίν των, ἀλλὰ δὲν ἀλλάζουσι τὴν κρίσιν τοῦ Θεοῦ.

Ἄλλη ἀσεβὴς καινοτομία εἶνε ἡ γενομένη ἐπὶ τοῦ μυστηρίου τῆς Θείας Εὐχαριστίας, μὲ τὴν χρῆσιν ἄζυμου ἄρτου, κατὰ τὴν Ἰουδαϊκὴν παράδοσιν. Τὸ Εὐαγγέλιον δὲν ὁμιλεῖ διόλου δι' ἄζυμον, ἀλλὰ δι' ἄρτον : «Ἐσθιόντων δὲ αὐτῶν, λαβὼν ὁ Ἰησοῦς τὸν ἄρτον ἔκλασε καὶ ἐδίδου τοῖς μαθηταῖς καὶ εἶπε· λάβετε φάγετε, τοῦτό ἐστι τὸ σῶμά μου» (Ματθ. κτ', 26, Μάρκ. ιδ', 22, Λουκ. κβ', 19). Καὶ ὁ ἀπ. Παῦλος λέγει «Εἷς ἄρτος, ἐν σῶμα οἱ πολλοὶ ἐσμεν. Οἱ γὰρ πάντες τοῦ ἐνὸς ἄρτου μετέχομεν» (Κολοσ. ι', 17). Ἐπὶ χίλια ἔτη ἅπασα ἡ Ἐκκλησία Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως ἐλειτούργει μὲ ἐνζυμον ἄρτον. Πρὶν ἀπὸ τὸ Σχίσμα οὐδέποτε ἡ Ἐκκλησία μετεχειρίσθη ἄζυμον ἄρτον.

Ἐκτὸς τούτου ὁ Παπισμὸς ἐγκαινίασε αὐθαίρετον διάκρισιν μεταξὺ τῆς μεταλήψεως τῶν ἱερῶν καὶ τῆς μεταλήψεως τῶν λαϊκῶν, εἰς τοὺς ὁποίους δὲν μεταδίδει ἀπὸ τοῦ τιμίου αἵματος, ὡς ἐὰν ὁ Κύριος τὴν μὴ εἶπε δι' ὅλους τοὺς Χριστιανούς ἀδιακρίτως : «Ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα καὶ πίνων μου τὸ αἷμα ἐν ἐμοὶ μένει, καγὼ ἐν αὐτῷ» (Ἰω. στ', 56). Καὶ κατὰ τὸν Μυστικὸν Δεῖπνον εἶπε «Πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες, τοῦτό ἐστι τὸ αἷμά μου τὸ τῆς καινῆς διαθήκης...» (Ματθ. κστ', 28). «Πίετε πάντες» εἶπε, «Πίετε ὅλοι, ἱερεῖς καὶ λαϊκοί, μικροὶ καὶ μεγάλοι». Ἡ μανία ὅμως τῶν καινοτομιῶν τοῦ Παπισμοῦ εἶνε πολὺ μεγάλη, καὶ φανεράνει τὸ πόσον σέβεται οὗτος τὰ φοβερὰ μυστήρια τῆς θρησκείας μας. Σχετικῶς μὲ τὴν θεϊαν μεταλήψιν, ὁ Παπισμὸς ἐγκαινίασε καὶ τὸν ἐπαίσχυντον τρόπον τῆς μεταλήψεως τῶν πιστῶν μὲ ὅστιες, ἤτοι μὲ χάτια, διὰ τὴν τοὺς προφυλάξῃ ἀπὸ μόλυνσιν ἀσθενειῶν, οὐχὶ δὲ διὰ τῆς ἱεράς λαβίδος, ὡς μεταλαμβάνουν οἱ Ὁρθόδοξοι, οἱ ὁποῖοι μεταλαμβάνουν ἀφόβως ἐξ ἐνὸς κογλιαρίου, πιστεύοντες ὅτι τὸ τίμιον σῶμα καὶ αἷμα τοῦ Κυρίου, εἶνε πῦρ κατακαῖον καὶ «νοσημάτων ἀλεξιτήριον». Ναί, μὲ τὰς τοιαύτας ἀπιστεῦτους καὶ βλασφῆμους καινοτομίας τοῦ Παπισμοῦ, κατήτησεν ἡ θρησκεία τοῦ Χριστοῦ τὴν γίνῃ ἐν σύστημα ἀντιχριστιανικόν, καὶ

στόχος τῶν εἰρωνειῶν τῶν ἀπίστων. Καί μ' ὅλα ταῦτα ὑπάρχουν σήμερον ἄνθρωποι λεγόμενοι Ὁρθόδοξοι, καὶ κάποιοι μάλιστα ἱερωμένοι, οἱ ὅποιοι λέγουν ὅτι αἱ διαφοραὶ μεταξύ τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ τοῦ Παπισμοῦ εἶνε ἀσήμαντοι, ἀφορῶντες μόνον εἰς ἐπιγειοῦς σκοπιμότητας, καὶ ἀδιαφοροῦντες παντελῶς διὰ τὴν ἐν Χριστῷ ἀλήθειαν. Ὅταν λέγουν ὅτι εἶνε ἀσήμαντοι αἱ διαφοραὶ ποῦ μᾶς χωρίζουν ἀπὸ τὴν Παπικὴν ἀσεβειαν καὶ αὐθαιρεσίαν, αὐτὸ σημαίνει ἢ ὅτι λείπει ἢ πίστις ἀπὸ αὐτοὺς καὶ ἡ γνῶσις τῆς Ὁρθοδόξου ἀληθείας, ἢ ὅτι ἐθελοτυφλοῦν, διότι φροντίζουν διὰ τὴν δόξαν τῶν ἀνθρώπων, καὶ οὐχὶ διὰ τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ. Ἀλλέως θὰ ἔφριττον δι' αὐτὰ ποῦ λέγουν.

Ὁ δὲ ἀπ. Παῦλος γράφει πρὸς τοὺς Κορινθίους «Ἐγὼ γὰρ παρέλαβον ἀπὸ τοῦ Κυρίου ὃ καὶ παρέδωκα ὑμῖν, ὅτι ὁ Κύριος Ἰησοῦς ἐν τῇ νυκτὶ ἧ παρεδίδοτο, ἔλαβεν ἄρτον καὶ εὐχαριστήσας ἔκλασε καὶ εἶπε. Λάβετε φάγετε. Τοῦτό μού ἐστι τὸ σῶμα τὸ ὑπὲρ ὑμῶν κλωμένον. Τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν. Ὡσαύτως καὶ τὸ ποτήριον μετὰ τὸ δειπνῆσαι λέγων : Τοῦτο τὸ ποτήριον ἢ καινὴ διαθήκη ἐστὶν ἐν τῷ ἐμῷ αἵματι. Τοῦτο ποιεῖτε, ὡσάκις ἂν πίνητε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν. Ὅσάκις γὰρ ἂν ἐσθίητε τὸν ἄρτον τοῦτον καὶ τὸ ποτήριον τοῦτο πίνητε, τὸν θάνατον τοῦ Κυρίου καταγγέλλετε, ἄχρις οὗ ἂν ἔλθῃ. Ὅστε ὅς ἂν ἐσθίῃ τὸν ἄρτον τοῦτον ἢ πίνῃ τὸ ποτήριον τοῦ Κυρίου ἀναξίως, ἔνοχος ἔσται τοῦ σώματος καὶ αἵματος τοῦ Κυρίου. Δοκιμαζέτω δὲ ἄνθρωπος ἑαυτόν, καὶ οὕτως ἐκ τοῦ ἄρτου ἐσθιέτω καὶ ἐκ τοῦ ποτηρίου πινέτω. Ὁ γὰρ ἐσθίων καὶ πίνων ἀναξίως κρῖμα ἑαυτοῦ ἐσθίει καὶ πίνει, μὴ διακρίνων τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου» (Α' Κορινθ. ια', 23). Λοιπόν, εἶδατε καὶ πάλιν νὰ κάμνῃ ὁ ἀπόστολος διάκρισιν εἰς τὴν μετάληψιν μεταξύ ἱερωμένων καὶ λαϊκῶν ; Λέγει «ἐκ τοῦ ποτηρίου πινέτω». Εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἐκκλησίαν οἱ πιστοὶ ἔπιναν ἀπ' εὐθείας ἀπὸ τὸ ποτήριον, καὶ τοῦτο φαίνεται ἀκόμη καὶ εἰς τὰς ἀρχαίας ἀγιογραφίας τὰς παριστώσας τὸν Χριστὸν μεταδίδοντα εἰς τοὺς ἀποστόλους τὸν οἶνον ἀπὸ τὸ ποτήριον ἀπ' εὐθείας, καὶ οὐχὶ διὰ τῆς λαβίδος. Οἱ παπικοὶ ὅμως ἔφθασαν εἰς τὸ σημεῖον νὰ μεταδίδουν τὸν μετουσιωμένον οἶνον εἰς σῶμα τοῦ Κυρίου μέσα εἰς καφούλας, ὡς φάρμακον. Ὡ ! τί χονδροειδῆς καινοτομία ! Δὲν εἶναι τοῦτο μαρτυρία τῆς παπικῆς ἀσεβείας καὶ ὀρθολογιστικῆς παραφροσύνης ;

Ἐρχόμεθα εἰς τὸ μυστήριον τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος. «Βάπτισμα» εἶναι λέξις ἑλληνικὴ καὶ σημαίνει «κατάδυσις», «βούτηγμα, βύθισμα». Ὁ ἴδιος ὁ Χριστὸς ἐβαπτίσθη ὑπὸ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου εἰς τὸν ποταμὸν Ἰορδάνην, παραδίδαν εἰς ἡμᾶς τὸ μυστήριον τῆς Βαπτίσεως, καὶ ἐντελλόμενος πρὸς τοὺς μαθητάς Του νὰ βαπτίζουν ὅσους προσέρχονται εἰς τὴν πρὸς αὐτὸν πίστιν :

«Πορευθέντες οὖν μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος» (Ματθ. κη', 19). «Ὁ πιστεύσας καὶ βαπτισθεὶς σωθήσεται» (Μάρκ. ιστ', 16). Ὁ βαπτιζόμενος καταδύεται τρεῖς φορές εἰς τὸ ὕδωρ, μαζὶ μὲ τὰς τρεῖς ἐπικλήσεις ποῦ λέγει ὁ βαπτίζων ἱερωμένος «Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος». Ἡ Ἐκκλησία αὐτὸν τὸν τύπον τοῦ βαπτίσματος, τὸν ὁποῖον παρέλαβεν ἀπὸ τὸν Κύριον, διετήρησεν ἐπὶ δέκα αἰῶνας ἀπαραβάτως, συμπεριλαμβανομένης καὶ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρώμης, μέχρι τοῦ Σχίσματος. Ἐκτοτε, ἡ ἀποσχισθεῖσα παπικὴ αἵρεσις ἐγκαινίασε ἀντὶ τοῦ βαπτίσματος τὸ ράντισμα, ἀσφαλῶς ὡς εὐκολώτερον καὶ πλεον εὐπρόσδεκτον, προκειμένου μάλιστα περὶ ἡλικιωμένων, οἱ ὁποῖοι διστάζουν νὰ γυμνωθοῦν ἢ νὰ βυθισθοῦν ὀψωσδήποτε εἰς τὸ ὕδωρ. Ὁ Παπισμὸς διακρίνεται διὰ τὸ πρακτικὸν πνεῦμα του, ὥστε νὰ διευκολύνῃ τοὺς πιστοὺς του εἰς τὰς ἀνιαρὰς διατυπώσεις, καὶ νὰ κάμνῃ «βολικώτερα» τὰ πράγματα δι' αὐτοὺς.

Ὁ Μέγας Ἀθανάσιος λέγει ὅτι τὸ ράντισμα τὸ ἐπενόησαν οἱ Ἀρειανοί. Καὶ ὁ πάπας Πελάγιος ὁ Α' λέγει «Εὐαγγελικὴ διαταγὴ τοῦ Κυρίου ἐστὶν ἐν ὀνόματι τῆς Ἁγίας Τριάδος τριττὴν ποιεῖσθαι καταδύσιν». Τὸ ὅτι δὲ τὸ βάπτισμα ἐγένετο καὶ εἰς τὴν Δύσιν κατὰ τὸν ἀρχαῖον θεοπαράδοτον τρόπον ἐπὶ δέκα αἰῶνας, ἦτοι μέχρι τοῦ Σχίσματος, μαρτυροῦσιν, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, καὶ αἱ σωζόμεναι κολυμβήθραι τῶν ἀρχαίων βαπτιστηρίων, ἀκόμη δὲ καὶ εἰκόνες παριστώσαι βαπτιζομένους ἐντὸς κολυμβήθρας, εὐρισκόμεναι εἰς παλαιούς ναοὺς τῆς Δύσεως. Αὐτὸν τὸν θεοπαράδοτον τύπον τοῦ Βαπτίσματος διατηροῦν μέχρι σήμερον ὅλοι οἱ ἀρχαιοπρεπεῖς Ἐκκλησίαι τῆς Ἀνατολῆς, οἱ Κόπται, οἱ Ἀβυσσηνοί, οἱ Ἀρμένιοι, οἱ Νεστοριανοί, οἱ Ἰακωβίται, οἱ Μαρωνῖται κ.ἄ. Ἀλλὰ καὶ εἰς πολλοὺς τόπους τῆς Δύσεως ἐγένετο ἡ Βάπτισις κατὰ τὸν ὀρθὸν τύπον τῆς καταδύσεως καὶ μετὰ τὸ Σχίσμα, μέχρι τοῦ ιστ', ἀκόμη καὶ μέχρι τοῦ ιζ' αἰῶνος.

(Συνεχίζεται)

ΦΩΤΙΟΣ ΚΟΝΤΟΓΛΟΥ

Ἀρχιμ. Φιλαρέτου Βιτάλη, Ἱεροκήρυκος Πρεβέζης

ΛΟΓΟΙ ΕΙΣ ΤΑΣ ΕΟΡΤΑΣ ΚΑΙ ΕΙΣ ΤΑΣ ΜΗΗΜΑΣ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ

Ἐγκρίσει - εὐλογία τῆς Ἱ. Συνόδου
Τόμ. Α', σελ. 320

Πωλεῖται παρὰ τῷ συγγραφεῖ (Πρέβεξαν)
καὶ εἰς τὰ βιβλιοπωλεῖα. Δρχ. 60.

ΕΠΙΚΑΙΡΑ

**Η ΤΡΙΤΗ ΚΑΙ ΤΕΤΑΡΤΗ ΕΒΔΟΜΑΣ
ΤΩΝ ΝΗΣΤΕΙΩΝ**

*«Νηστεία καὶ δεήσει, ἑαυτοὺς καθαρῶσμεν,
καὶ πενήτων προμηθεῖα τὸν Θεὸν θεραπεύ-
σωμεν· στενάξωμεν, πενήσωμεν θερμῶς,
ὡς ἔχομεν καιρὸν ἐπιστροφῆς...».*

Ἡ Ἁγία καὶ Μεγάλη Τεσσαρακοστὴ παρουσιάζεται ὡς μία ὀργανικὴ ἐνότης καὶ ὁλότης, ποὺ διέπεται ἀπὸ μίαν ἐσωτερικὴν τάξιν, ὀφειλομένην εἰς τὸ ὅτι τὰ διὰ τῶν αἰῶνων συμπεριληφθέντα εἰς τὴν Μ. Τεσσαρακοστὴν στοιχεῖα δὲν διετάχθησαν εἰς ἐνότητος ἀσχέτους πρὸς ἀλλήλας, ἀλλ' ἐταξίθετήθησαν εἰς κύκλους, ποὺ ὁλονὸν μὲν εὐρύνονται, ἀλλὰ πάντοτε εἶναι διηρθρωμένοι ἐπαλλήλως καὶ ὁμοκέντρως. Διὰ τοῦτο τὰ στοιχεῖα ταῦτα, ὑπὸ τὰ ὁποῖα διορῶμεν ἐνιαίαν γραμμὴν, κατευθυνομένην πρὸς τὸ Πάσχα, παρὰ τὴν μορφολογικὴν ποικιλίαν αὐτῶν καὶ παρὰ τὴν διαφορὰν τοῦ τόπου καὶ τοῦ χρόνου τῆς προελεύσεώς των, συναποτελοῦν τοὺς κλάδους ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ πνευματικοῦ δένδρου, ποὺ προῆλθον εἰς ἀλληλοδιάδοχα στάδια ἀναπτύξεως ἐκ τῆς ἰδίας ρίζης καὶ τοῦ ἰδίου κεντρικοῦ κορμοῦ, μὲ τὸν ὅποιον συνδέονται ὀργανικῶς καὶ ἐκ τοῦ ὁποίου ἀντλοῦν τοὺς ζωτικωτάτους χυμούς των. Ἡ κατὰ τὴν παροῦσαν ἐκκλησιαστικὴν περίοδον ποικιλία τῶν ἀναγινωσκομένων, ἀπαγγελιομένων, ψαλλομένων, τελουμένων, ἀκουομένων καὶ ὀρωμένων ὁμοιάζει πρὸς τὴν ποικιλίαν τῶν ἤχων καὶ ὀργάνων, ἣ ὅποια καθιστᾷ πλουσιωτέραν καὶ πλέον ἐλκυστικὴν τὴν ἐνιαίαν συμφωνίαν τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς, εἰς τὴν ὁποίαν συμφωνίαν ὁ θεμελιώδης τόνος δημιουργεῖται διὰ τῆς ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους συνθέσεως τῶν καλούντων εἰς μετάνοιαν πενήμιων ἤχων τῶν κωδῶνων τῆς Μεγάλης Παρασκευῆς καὶ τῶν χαρμοσύνων τόνων τῆς Ἀναστάσεως. Αὐτοὺς τοὺς ἤχους καὶ τόνους ἀκούομεν εὐκρινῶς καὶ εἰς τὴν Τρίτην καὶ Τετάρτην Ἑβδομάδα τῶν Νηστειῶν.

★

Τὸ πρῶτον ἡμῖς τῆς Τρίτης Ἑβδομάδος τῶν Νηστειῶν παρακινεῖ πρὸς νηστείαν, πρὸς ἀναγέννησιν διὰ τῆς

μετανοίας και τῆς ἐγκρατείας και πρὸς πνευματοποίησιν τῆς ὕλης. Κατὰ τὸ δευτέρον ἡμισυ τῆς ἐβδομάδος ταύτης ἐξυμνοῦνται τὰ πάθη τοῦ Χριστοῦ και ὁ θρίαμβος τοῦ Σταυροῦ.

Ἡ ἑορτὴ τῆς Σταυροπροσκυνήσεως κατὰ τὴν Γ' Κυριακὴν τῶν Νηστειῶν, ἡ ὁποία μνημονεύεται ὑπὸ πάντων τῶν σωζομένων παλαιῶν χειρογράφων, ὑπὸ τοῦ ὑπ' ἀρ. 366 χειρογράφου τῆς Πατριαρχικῆς Βιβλιοθήκης τῶν Ἱεροσολύμων συσχετίζεται πρὸς ἓν γεγονός τοῦ ἔκτου αἰῶνος, κατὰ τὸ ὁποῖον «τὰ τίμια ξύλα ἀπὸ Ἀπαμείας μετεκομίσθησαν ἐπὶ Ἰουστίνου» τοῦ Α' ἢ τοῦ Β'. Συμφώνως πρὸς τὴν ἔρευναν τοῦ ρώσου Ἀρχιεπισκόπου Σεργίου, «ἡ πρώτη πληροφορία περὶ τῆς ἑορτῆς τῆς Σταυροπροσκυνήσεως ἀπαντᾶται ἐν τῇ Τάξει Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου (1' αἰών), ἀλλὰ μέχρι τοῦ ιβ' και ιγ' αἰῶνος ἡ μνήμη αὕτη ἔμενεν ἰδιαιτέρα ἑορτὴ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀγίας Σοφίας και μόνον ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης καθίσταται γενικὴ ἑορτὴ».

Τὴν Τρίτην Κυριακὴν τῆς Σταυροπροσκυνήσεως, ὡς και κατὰ τὴν ἀκολουθοῦσαν Τετάρτην Ἐβδομάδα τῶν Νηστειῶν ἐξυμνεῖται ὁ Σταυρὸς τοῦ Κυρίου, ὁ «τῆς Ἐγέρσεως Χριστοῦ τὰς αὐγὰς φωτοβολῶν», ὁ προάγγελος τῆς «λαμπρᾶς και κοσμοχαρμοσύνου τοῦ Πάσχα... φωσφόρου ἡμέρας», ἡ θύρα τοῦ Παραδείσου, ὁ στυλὸς τῆς Ἐκκλησίας. Κατὰ τὴν εὐαγγελικὴν περικοπὴν τῆς ἡμέρας, ὁ βασιτάζων τὸν Σταυρὸν τοῦτον ὀδηγεῖται εἰς τὴν δόξαν τοῦ οὐρανοῦ (Μάρκου γ', 34—θ', 1). Ὁ Σταυρὸς εἶναι τὸ θυσιαστήριον, παρὰ τῷ ὁποίῳ ὁ Ἀρχιερεὺς ἡμῶν και Μεσίτης εἶναι συγχρόνως ὁ θύτης και τὸ θῦμα, ὡς τονίζει ἡ ἀποστολικὴ περικοπὴ τῆς ἰδίας ἡμέρας (Ἐβρ. δ', 14—ε', 6). Ἐπειτα, ὡς λέγει τὸ σχετικὸν Συναξάριον, «ἐπειδὴ διὰ τῆς τεσσαρακονθήμερου νηστείας τρόπον τινὰ και ἡμεῖς σταυρούμεθα, νεκρούμενοι ἀπὸ τῶν παθῶν, πικρίας τε αἰσθησιν ἔχομεν ἀκηδιῶντες και καταπίπτοντες, προτίθεται ὁ τίμιος Σταυρὸς, ὡσανεὶ ἀναψύχων και ὑποστηρίζων ἡμᾶς...».

Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν κατὰ τὴν Κυριακὴν τῆς Δ' Ἐβδομάδος τῶν Νηστειῶν ἑορταζομένην μνήμην τοῦ ἀγίου Ἰωάννου, συγγραφέως τῆς «Κλίμακος», πρέπει νὰ σημειωθῇ, ὅτι τὰ παλαιότερα τοῦ ιδ' αἰῶνος χειρόγραφα ἀγνοοῦν ταύτην. Ἀλλὰ και μετὰ τὸν ιε' αἰῶνα πολλὰ χειρόγραφα δὲν ἀναφέρουν ταύτην.

Τὸ γεγονός αὐτὸ καθιστᾷ πιθανόν, ὅτι ἡ ἐκ τοῦ ἀκινήτου εἰς τὸν κινήτων κύκλον γενομένη περὶ τὸν ἰδ' αἰῶνα μετάθεσις τῆς μνήμης ταύτης δὲν ἔγινεν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς γενικῶς δεκτῆ. Πρὶν ἢ εἰσαχθῆ ἡ μνήμη τοῦ ἀγ. Ἰωάννου τῆς «Κλίμακος» εἰς τὴν Κυριακὴν τῆς Δ' Ἑβδομάδος τῶν Νηστειῶν, ἐγένετο κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην μνεΐα τοῦ κατὰ τὴν παραβολὴν τοῦ καλοῦ Σαμαρείτου παραπεσόντος εἰς τοὺς ληστὰς, ὡς ἀποδεικνύεται ἐκ τοῦ ὑπάρχοντος εἰς τὰ παλαιότερα χειρόγραφα Κανόνος τοῦ Ὁρθρου τῆς ἡμέρας, ὁ ὁποῖος—σωζόμενος καὶ σήμερον ἐν τῷ ἐντύπῳ Τριφθίῳ, παραπλεύρως πρὸς ἄλλον μεταγενέστερον Κανόνα, ἀναφερόμενον εἰς τὸν ἅγιον Ἰωάννην τῆς Κλίμακος—περιέχει ὕμνους, ἀναφερομένους εἰς τὴν ὁμοιωθεῖσαν «τῷ ἐν χειρὶ τῶν ληστῶν περιπεσόντι» τετραυματισμένην ὑπὸ τῆς ἁμαρτίας ἀνθρωπότητα, ἡ ὁποία ἔχει ἀνάγκην θεραπείας ἐκ μέρους τοῦ Σωτῆρος, τοῦ ὁποίου σύμβολον εἶναι ὁ Καλὸς Σαμαρείτης. Εἰς τὸ ἴδιον συμπέρασμα ὁδηγεῖ καὶ τὸ ὅτι μερικὰ χειρόγραφα, ἀκολουθοῦντα προφανῶς τὴν παλαιότεραν λειτουργικὴν πρᾶξιν, ἀναφέρουν ρητῶς, ὅτι ἡ Κυριακὴ τῆς Δ' Ἑβδομάδος τῶν Νηστειῶν εἶναι ἀφιερωμένη «εἰς τὸν παραπεσόντα εἰς τοὺς ληστὰς». Ἐπειτα τὸ ὑπ' ἀρ. 210 Συναϊτικὸν Εὐαγγελιστάριον τοῦ θ'—ι' αἰῶνος ὡς εὐαγγελικὴν περικοπὴν τῆς ἡμέρας ἔχει τὴν τοῦ καλοῦ Σαμαρείτου (Λουκ. ι', 25—37).

Ἡ Κυριακὴ τῆς Δ' ἑβδομάδος, τῆς ὁποίας ἡ ὀργανικὴ θέσις ἐν τῷ σχεδίῳ τοῦ περιεχομένου τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς ἐξαίρεται ἰδιαιτέρως ὑπὸ τῶν ἁσμάτων τῆς ἡμέρας («τὴν νηστεϊαν ἐκμεσάσαντες...» ἢ «ὑπερμεσάσαντες»), εἶναι ἐπίσης μία ἐκδήλως πασχάλιος ἡμέρα. Τὸ εὐαγγελικὸν ἀνάγνωσμα (Μάρκου θ', 17—31) παρουσιάζει τὸν Χριστὸν κατισχύοντα τῶν δαιμόνων, ἀλλὰ καὶ διδάσκοντα, ὅτι «τοῦτο τὸ γένος ἐν οὐδενὶ δύναται ἐξελεθεῖν εἰ μὴ ἐν προσευχῇ καὶ νηστείᾳ» (Μάρκου θ', 29). Εἰς τὴν ἰδίαν ὡσαύτως εὐαγγελικὴν περικοπὴν ἡχοῦν πάλιν ζωηρῶς οἱ κώδωνες τοῦ «σταυρωσίμου» καὶ τοῦ «ἀναστασίμου» Πάσχα. «Ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται... καὶ ἀποκτανθεὶς τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστήσεται» (Μάρκου θ', 31). (Πρβλ. τὴν ἀποστολικὴν περικοπὴν Ἑβρ. στ', 13—20).

Ἐπειτα ἡ Κυριακὴ τῆς Δ' ἑβδομάδος ἔχει σχέσιν πρὸς τὸ ἀσκητικὸν ἰδεῶδες τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς, ποιουμένη μνή-

Αναδρομή εις τὰ περασμένα

Ο ΠΑΠΑΦΛΕΣΣΑΣ

Προσπαθώντας κανείς νὰ συλλάβῃ, σ' ὄλο τὸ περιεχόμενό της καὶ σ' ὄλη τὴ βαθύτερην ἔννοιά της, τὴ μορφή τοῦ Παπαφλέσσα, βρίσκεται μπροστὰ στὸ «κρυφὸ μυστήριον» τῆς Ἑλληνικῆς ψυχῆς, ὅπως τὸ τραγουδᾷ ὁ Σολωμὸς στοὺς μεγαλόπνοους στίχους τοῦ στὸ τρίτο σχεδιάσμα τῶν «Ἐλευθέρων Πολιορκημένων», μιλώντας γιὰ τὴν Ἑλλάδα, «τὴ μεγαλόψυχη στὸν πόνο καὶ στὴ δόξα μητέρα».

Καὶ στοχάζομαι, πὼς τὸ ἴδιο μπορεῖ κανεὶς νὰ εἰπῇ γιὰ ὄλο τὸ Εἰκοσιένα, καὶ γιὰ ὄλους τοὺς ἀγωνιστὲς τοῦ Μωρητᾶ καὶ τῆς Ρούμελης, ποὺ φανερωθῆκανε «σὰν κρυφὸ μυστήριον» κί' αὐτοὶ καὶ σὰν θαῦμα. Ἐπολεμούσανε σὰν θεριά. Τὸ αἷμα τοὺς ἔτρεχε ποτάμι. Δὲν ἔμεινε φτωχοκάλυβό τους στὴ θέση του. Ὅλα, πέρα ὡς πέρα κί' ἀπ' ἄκρη σ' ἄκρη, γινήκανε φωτιά, καπνὸς καὶ ρημάδια. Μὰ κάποια θεῖα μανία τοὺς εἶχε συνεπάρει. Καὶ μένεις ἀληθινὰ ἐκστατικὸς μπροστὰ στὴν ἐπιμονή, τὴν αὐταπάρνηση καὶ τὴν ἀνδρειοσύνη ποὺ φανερώσανε ἀπλοῖ ἀνθρωποὶ τοῦ λαοῦ. Ὁ νοῦς τοῦ ἀνθρώπου δὲν τοὺς χωρεῖ τοὺς ἡρωϊσμοὺς των. Κί' ὄλα αὐτὰ τὸ βλέπεις, πὼς ἀνάβλυσαν ἀπὸ μέσα τοὺς αὐτόματα, σὰν ἀνάβρες τοῦ νεροῦ στὰ κορφοβούνια. Χωρὶς καμμιά καθοδήγηση. Χωρὶς σκοπιμότητες. Καὶ χωρὶς ἐπιταγὲς καὶ ὑποχρεωτικὲς θητεῖες. Παρὰ μὲ ἐκούσια πειθαρχία

μην τοῦ ἀγίου Ἰωάννου, συγγραφέως τῆς «Κλίμακος τοῦ Παραδείσου». Ὁ ἅγιος Ἰωάννης διὰ τοῦ ἔργου του τούτου, τὸ ὁποῖον ἀναγινώσκεται συνήθως κατὰ τὴν Μεγάλην Τεσσαρακοστὴν εἰς τὰς ἱεράς μονάς, μνεῖ ἡμᾶς εἰς τὸν μυστικὸν βίον, ὁ ὁποῖος μᾶς ὀδηγεῖ εἰς τὸν Παράδεισον.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω λεχθέντων γίνεται φανερόν, ὅτι ἡ Τρίτη ὡς καὶ ἡ Τετάρτη Ἐβδομάς τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς εἶναι πλουσιωτάτη εἰς περιεχόμενον, νόημα καὶ διδάγματα. Τὸ αὐτὸ ἰσχύει καὶ διὰ τὰς ἐπομένας ἑβδομάδας, ὡς θὰ ἴδωμεν εἰς τὸ ἐπόμενον φύλλον τοῦ «Ἐφημερίου».

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

καὶ μὲ ὀλοζώντανη μονάχα συνείδηση τοῦ χρέους ποῦ εἶχε μέσα του κάθε ἀγωνιστής, νὰ θυσιάσῃ πρόθυμα τὴ ζωὴ του γιὰ τὴν ἐλευθερία.

Πότε πότε τοὺς ἔπαιρνε ἡ κούραση. Κάποια θολούρα καὶ κάποια συννεφιά σκέπαζε γιὰ λίγο τὴν ξαστεριά τοῦ συναισθηματός τους. Ἀνθρώποι ἦτανε καὶ τοὺς γονάτιζεν ἡ ἀπρόσμετρη δυστυχία τους. Μὰ γρήγορα ξαναβρήκανε τὸν καλύτερο ἑαυτό τους, καὶ πισωστρατίζανε στὴ «στενὴ καὶ τεθλιμμένη ὁδὸ» τοῦ ἠθικοῦ τους χρέους, ἔτοιμοι γιὰ κάθε θυσία. Καὶ τὴν πιὸ μεγάλην ἀκόμη.—«Τί θὰ κάνῃς ἀπέναντι σὲ τέτοια μυρμηγκιὰ Τούρκων;», ἀρώτησεν ὁ Γόρδωνας τὸν Μακρυγιάννη, μπαίνοντας στὸ καράβι του. Κι' αὐτὸς τ' ἀπάντησε ἤρεμα κι' ἀτάραχα — «Εἶναι ὁ Θεὸς μαζί μου, καὶ θὰ κάμῃ αὐτός».

Νὰ λοιπὸν τὸ μυστικὸ καὶ τὸ «κρυφὸ μυστήριον» τοῦ Εἰκοσιένα. Τὸ ἐλληνοχριστιανικὸ πνεῦμα, ὡς Ὁρθοδοξία, εἶχε σφραγίσει τὴν ψυχὴ τους. Καὶ ὁ Θεὸς ἦτανε μαζί μὲ τοὺς ἀγωνιστὲς του. Κι' αὐτὸς ὑπαγόρευε τὶς ἐνέργειές τους. Τὸν Θεὸν ἔβλεπαν ὀλοκάθαρα μπροστά τους. Αὐτὸς ὠδηγοῦσε τὰ βόλια τῶν καρποφυλλιών τους, νὰ μὴ ξεστοχᾶνε. Κι' αὐτὸς ἀτσάλωνε τὰ χέρια τους, νὰ μὴ κουράζωνται, φουχτώνοντας καὶ δουλεύοντας τὰ κοφτερά τους γυαταγάνια. Δίπλα στὴ μαχόμενη γιὰ τὴν ἐλευθερία τῆς Ἑλλάδα πολεμοῦσεν ὁ Θεός, ὅπως στὸν παλιὸ καιρὸ πολεμοῦσε δίπλα στὸ Διομήδην ἢ Ἀθηναῖα. Γι' αὐτὸ κι' ἐνίκησε κι' ἐθριάμβεψε. Γιατί ὅλοι πέρα ὡς πέρα οἱ ἀγωνιστὲς τοῦ Εἰκοσιένα εἶχανε μετουσιωθῆ σὲ ἥρωες καὶ μάρτυρες γιὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ γιὰ τὸν Χριστό.

Ἡ Ὁρθόδοξη πίστη τοὺς εἶχε διαμορφώσει τὴ συνείδησή τους καὶ τοὺς ἐνέπνεε μὲ τὸ ὑψηλὸ πνεῦμα τῆς θυσίας· καὶ ἡ Θεανδρική μορφή τοῦ Χριστοῦ, ποῦ φορτωμένος τὸν Σταυρὸ του ἐβάδιζε πρὸς τὸ Γολγοθᾶ, ἐφώτιζε τὸ βάθος τῆς ὑπάρξεώς τους. Καὶ τοὺς εἶχε παιδαγωγήσει μυστικά, πὼς γίνεται κανεὶς νικητὴς τοῦ κόσμου καὶ τοῦ θανάτου, ὅταν θυσιάζεται γιὰ τὸ καλὸ. Καὶ πὼς ἡ Ἀνάσταση κι' ὁ λυτρωτικὸς θρίαμβος βρίσκονται στὸ τέλος τοῦ μαρτυρικοῦ τους δρόμου. Μ' αὐτὴ τὴν ἀντίληψη τῆς χριστιανικῆς ἀλήθειας ἐθαυματούργησεν ὁ λαὸς στὸ ἀθάνατο Εἰκοσιένα. Καὶ μ' αὐτὴν ἐσχηματοποίησε τοὺς θεσμούς του, τὶς γιορτὲς του καὶ τὴ λατρευτικὴ του γενικὰ ζωὴ στοὺς ὑπέροχους ρυθμούς, ποῦ ἀντανακλᾶνε τὸ φῶς τ' οὐρανοῦ καὶ ὑπηρετοῦνε τὴν ἀνθρώπινην ὄξια. Καὶ χάρις σ' αὐτὴν ἐπραγματοποίησε, μὲ τὴν ἀβίαστη καὶ φυσικὴ ροὴ τοῦ νεροῦ ποῦ κυλᾶ, τοὺς ἔξοχους κι' ἐκθαμβωτικούς του ἡρωϊσμούς. Καὶ πρέπει νὰ μᾶς γίνῃ συνείδηση βαθειά, πὼς κάθε προσχώρησή μας σ' ἄλλην ἀντίληψη τῆς χριστιανικῆς ἀλήθειας εἶναι

ξεστράτισμά μας παραπλανητικό κι' ολέθριο από την πνευματική μας υπόσταση· και πρέπει να έρμηνεύεται σαν προδοσία τῆς Ἐθνικῆς καὶ τῆς θρησκευτικῆς μας πίστεως. Δέν μπορούμε νά παραθεωροῦμε τὴν ἱστορία μας, οὔτε καὶ νά φραγεύουμε ἀδιάκοπα, παραχαράζοντας τὶς ἀρχές μας, τὰ δόγματά μας καὶ τὴν πατροπαράδοτη ὀρθόδοξη ἀντίληψη τῆς ζωῆς, ποὺ ἐκληρονομήσαμε ἀπὸ τοὺς Πατέρες μας καὶ εἶναι καθαγιασμένη μὲ τοὺς ἀγῶνες καὶ μὲ τὰ αἵματα μυριάδων Μαρτύρων. Κάθε ἀδιαφορία καὶ ἀπάθεια στὸ ζήτημα αὐτὸ εἶναι ἔγκλημα. Καὶ τὸ ξαναλέω, πὼς εἶναι προδοσία τῶν ἱερῶν καὶ τῶν ὁσίων μας.

Ἐνας τέτοιος μαχητῆς τῆς Ὀρθόδοξης πίστεως μας, κι' ἄνθρωπος τοῦ λαοῦ, μὲ φουρτουνιασμένη ψυχὴν Ἐθναπόστολου ἦτανε κι' ὁ Παπαφλέσσας. Εἶχε κι' αὐτός, ὅπως κι' ὅλοι μας, τὶς θολές του ὤρες. Μὰ ἦτανε καρδιά μεγάλη καὶ τίποτα δέν μπορεῖ νά σκιάσει τὴν ὀλόφωτη μορφὴ του. Καὶ ἦτανε, χωρὶς ἄλλο, κοντόφθαλμος ὁ Ἀμερικάνος γιατρός How, ποὺ τὸν εἶδε στ' Ἀνάπλι, τὸν καιρὸ ποὺ ἦτανε ὑπουργὸς καὶ μᾶς τὸν ζωγραφίζει σαν Ἀνατολίτην Ἀγᾶ καὶ σαν τρυφηλὸ καὶ φιλήδονο. Δέν ξέρω, ἂν ἦτανε προσωπικὴ του ἄμεση ἀντίληψη τὰ ὅσα γράφει, ἢ ἂν τὰ πῆρε ἀπὸ ἄλλες θολές πηγές, ἀνθρώπων ποὺ δέν χώνευαν καθόλου τὸν Παπαφλέσσα. Ξέρω ὅμως, πὼς ξεγελάστηκε καὶ πὼς δέν ἔνοιωσε τίποτα ἀπολύτως ἀπὸ τὸν πραγματικὸ Παπαφλέσσα κι' ἀπὸ τὴν πολυέδρη κι' ἀστραφτερὴ σαν τὸ διαμάντι προσωπικότητά του. Δέν ἦτανε βέβαια οὔτε πολιτικός, οὔτε στρατιωτικός, οὔτε καὶ παιδαγωγὸς σαν ᾧριζε «τὰ καθήκοντα καὶ τὰ χρέη τοῦ ἐφόρου τῆς Παιδείας». Μὰ ὅ,τι καταπίαστηκε τὸ καμίνεψε μὲ τὴ φλόγα τῆς ψυχῆς του. Καὶ ξεκόβοντας ἀπότομα ἀπὸ τὸ πλῆθος, λάμπει τώρα μπροστά μας, τυλιγμένος στὸ αἵματωμένο του ράσο, ὅπως λάμπουνε τ' ἄστρα, ποὺ χύνονται λαμπερὰ τὴ νύχτα ἐπάνω στὸν σκοτεινὸν οὐρανὸ.

Τὸ Μανιάκι, ποὺ ἔγινεν ὁ Γολγοθᾶς του, κι' ἐκεῖ τέλεψε τὴ ζωὴ του, θᾶναι πάντα Δαβιδικὸς τρισάγιος ψαλμὸς τῆς μεγάλης του ψυχῆς. Ἦτανε ὑπουργὸς τότε. Κι' ὁ Ἰμπραήμ εἶχε ζῶσει σαν φίδι φαρμακερὸ τὸ Μωρηᾶ καὶ ξεψυχοῦσε ἡ ἐλευθερία τοῦ Γένους μας. Φόβος καὶ τρόμος ἐκυρίευε τὶς καρδιές. Κι' ὁ Παπαφλέσσας παράτησε τὰ ὑπουργιλίκια καὶ τὶς ἀνέσεις του, ποὺ γι' αὐτὲς μιλεῖ, τόσον ἀστόχαστα, ὁ Ἀμερικάνος γιατρός, κι' ἐζήτησε νὰ τὸν ἀντιμετωπίσει τὸν Ἰμπραήμ. Πέρασε λοιπὸν στὴν Καλαμάτα ἀποφασιστικά. Μάζεψε ὅσα παλληκάρια μπόρουσε. Κι' ἀφοῦ ἔγραψε καὶ σ' ἄλλους πολέμαρχους νᾶλθουνε νὰ τὸν βοηθήσουνε, τράβηξε γιὰ τὴν Πύλο. Μὰ ὁ στρατὸς τοῦ Ἰμπραήμ ἦτανε πολὺς, πάρα πολὺς καὶ ψυχωμένους κάτω ἀπὸ

ΣΤΑΧΥΑ ΑΠ' ΤΟΝ ΑΓΡΟ ΤΟΥ

32. ΘΕΡΑΠΕΥΟΥΣΑ ΠΙΣΤΙΣ

«Υπαγε· και ὡς ἐπίστευσας γενηθήτω σοι». (Μαθ. η', 5—13)

Και ἄλλοτε πάλιν ἐτονίσθη πὼς ἡ ἀπομάκρυνσις ἀπὸ τὸν Θεόν, πού δὲν σημαίνει παρὰ μιὰ ἀνταρσία, μιὰ ἐκτροπή ἀπὸ τὴν κανονικὴ πορεία τοῦ ἀνθρώπου κάτω ἀπὸ τὸ βλέμμα τοῦ Πατέρα, εἶχεν ὡς συνέπεια ἀπ' τὴ μιὰ μεριά τὴ δημιουργία τοῦ μεγάλου καὶ ἀπληρώτου ψυχικοῦ κενοῦ ὡς ἐκ τῆς ἀπουσίας τοῦ Πνεύματος, κι' ἀπ' τὴν ἄλλη μεριά τὴν ἐξασθένισι τοῦ ἀνθρωπίνου σωματικοῦ ὀργανισμοῦ καὶ τὸ ξάπλωμα σ' ὅλη τὴ φύσι τῶν ποικίλων ἀσθενειῶν, ὧν οὐκ ἔστι οὐδ' ἔσται ἀριθμὸς. Γιατί, ὅπως γράφει ὁ Ἀπόστολος τῶν Ἑθνῶν, «πᾶσα ἡ κτίσις συστενάζει καὶ συνω-

τὴ σκληρὴ του διοίκηση. Καὶ τὰ παλληκάρια τοῦ Παπαφλέσσα λιγοστὰ καὶ μετρημένα στὰ δάκτυλα. Πῶς λοιπὸν ν' ἀντιμετρηθῆ μαζί του ἀνοικτὰ;

Ἐπίασε λοιπὸν τὸ Μανιάκι, κι' ἐκεῖ ἀνάμεσα σὲ κάποια λοφοβούνια, πού τὰ λένε ἀκόμη καὶ σήμερα «ταμπούρια τοῦ Παπαφλέσσα», ταμπουρώθηκε καὶ ξανάστειλε μαντατοφόρους γιὰ ν' ἀλθουνε νὰ τὸν συντρέξουνε. Μὰ τῷξερε, πὼς δὲν θὰ προλάβουνε, γιατί εἶπε στὸ γραματικό του· — «ἄδικα θὰ πᾶνε τὰ γράμματα. Ὡς πού νὰ πᾶνε, θὰ μᾶς πλακώσῃ ὁ Ἰμπραήμης». Παράγγειλε λοιπὸν κι' ἀνάψανε πολλὲς φωτιές, γιὰ νὰ ξεγελασθῆ ἔτσι ὁ ἐχθρὸς, πὼς εἶναι πολλοί. Κι' ὅλη τὴ νύκτα χωράτενε μὲ τὰ παλληκάρια του καὶ τὰ ἐγκαρδίωνε. Μὰ τοῦ κάκου. Ἐκίότψαν οἱ περισσότεροι κι' ἔφυγαν. Κι' ἔμεινε μὲ λιγοστούς, κάπου τριακόσιους, ὅπως κι' ὁ Λεωνίδας.

Σὰν ξημέρωσεν, τοῦ ἐπιτέθηκε, σὰν σίφουνας, ὁ Ἰμπαήμ. Μὰ κράτησε· καὶ πολέμησε σὰν λεοντάρι. Καὶ στὸ τέλος σκοτώθηκε, μὲ τὸ σπαθὶ ξεγυμνωμένο στὰ χέρια του. Καὶ λένε, πὼς ὁ Ἰμπαήμ, πούτανε κι' αὐτὸς γενναῖος ἄντρας καὶ παλληκάρι, θαμπώθηκεν ἀπὸ τὴν παλληκαριά του. Κι' ἀναζήτησε τὸ μεγάλο νεκρό. Κι' ὅταν τὸν ἐστήσανε μπροστά του δάκρυσεν κι' ἔσκυψε καὶ τὸν φίλησε στὸ μέτωπο. Κι' ἀπὸ τότε τὸ Ἔθνος μας, πού γι' αὐτὸ πρόσφερε θυσία τὴ ζωὴ του, σκύβει καὶ τὸν ἀνασπάζεται εὐλαβικά. Κι' αὐτὸ θὰ γίνεταί, ὡσότου ὑπάρχη Ἑλλάδα. Δηλαδὴ στοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Γιατί ἡ Ἑλλάδα μας θὰ ζῆ στὴν αἰωνιότητα.

(Τέλος)

ΑΜΜΩΝΑΣ

δίνει ἄχρι νῦν» (Ρωμ. η', 22), ὑπαχθεῖσα στὴ δουλεία τῆς φθορᾶς. Καὶ τοῦτο πολὺ φυσικόν. Ὁ ἄνθρωπος, καὶ δλόκληρος ἢ δημιουργία γενικά, δὲν ἀποτελεῖ κάτι τὸ αὐθύπαρκτον καὶ ἀπρόσβλητον ἀπὸ τὴν κατωτέρωτητα, ὅπως εἶναι ὁ χρόνος καὶ περιορίζεται μέσα σὲ καθωρισμένα πλαίσια διαρκείας τῆ ζωῆ τῶν ἐμφύχων καὶ ἀψύχων ὄντων. Κἀτι πού εἶναι γέννημα ἐξηρητημένον ἀπὸ τὴν βούλησιν τῆς δημιουργοῦ δυνάμεως, τοῦ Θεοῦ, εὐρίσκεται ὑπὸ αἴρεσιν ἢ ὑπαρξίς του, δηλαδὴ, ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸ κατὰ πόσον ὁ ἄνθρωπος καὶ ἡ φύσις ἐκπληροῦν τὸ σκοπὸ χάριν τοῦ ὁποίου καὶ ἔλαβαν τὴν ὑπόστασί τους. Φυσικοί, βιολογικοὶ καὶ ἡθικοὶ νόμοι διέπουν τὴ λειτουργία τῆς ζωῆς καθόλου, καὶ ἐφ' ὅσον ὁ ἄνθρωπος, τὸ κέντρον τῶν διαφερόντων τοῦ Θεοῦ σ' αὐτὸν τὸν κόσμον, εὐρίσκεται πειθαρχημένος ὄχι ὑπὸ τύπον πειθαναγκασμοῦ στὸ νόμον τοῦ Θεοῦ ὡς ἡθικὴ ἐλευθέρα προσωπικότης καὶ οἱ φυσικοὶ νόμοι σὰν μιὰ μηχανικὴ, αὐστηρὰ λειτουργία, ἐξακολουθοῦν νὰ συνεχῶν τὸ φυσικὸν κόσμον γιὰ τὴ συγκράτησι καὶ συντήρησι τῆς ζωῆς, γιὰ τὴν ἀδιατάρακτὴ ἀρμονία, γιὰ τὴν τελεία ἐκπλήρωσι τοῦ σκοποῦ πού ἐτέθη ἀπὸ τὸν Δημιουργό. Ἡ ὁμαλὴ λειτουργία τῶν φυσικῶν ἀκόμη νόμων ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὰς ὁμαλὰς σχέσεις τοῦ ἀνθρώπου μετὰ τοῦ Θεοῦ. Καὶ μολονότι εἶναι ἡθικαὶ καὶ πνευματικαὶ σχέσεις, ἐν τούτοις ἡ διατάραξις τῶν ἔχει ἄμεσον ἐπίδρασιν ἐπάνω στὴν κανονικὴ λειτουργία καὶ τῶν φυσικῶν καὶ βιολογικῶν νόμων. Ἡ δημιουργία τοῦ κόσμου καὶ σὰν ἀστρικό Σύμπαν πού θεᾶται ὡς σύνολον καὶ προκαλεῖ δέος πρὸ τοῦ καταπληκτικοῦ μεγαλείου του, καὶ σὰν ζωὴ πού προϋποθέτει τὴ δημιουργὸν αἰτία, αὐτὴ τὴν Αὐτοζωή, δὲν θὰ εἶχε νόημα χωρὶς τὸν σκοπόμενον ἄνθρωπο πού ὄχι μονάχα ἔχει συνειδήσι τῆς ὑπάρξεώς του, ἀλλὰ καὶ τῆς ὑπεροχῆς του, ἀλλὰ καὶ τῶν πνευματικῶν του κεφαλαίων πού πρέπει νὰ καλλιεργῆσθαι γιὰ τὴν εὐτυχία του. Τὰ πάντα, λοιπόν, εὐρίσκονται σὲ μιὰ συνάρτησι καὶ ἔχουν μιὰ κλιμακωτὴ ἀξία ἀπὸ τῶν ἐλαχίστων βακτηρίων καὶ τὸ νεκρὸ μόνιον τῆς ὕλης μέχρι τοῦ μεγίστου πού εἶναι ὁ ἄνθρωπος μετὰ τὴν ἀθάνατη ψυχή.

Ἐφ' ὅσον εἶναι ἀναμφισβήτητες αὐτὲς οἱ ἀλήθειαι μπορεῖ νὰ ἐκτιμηθῇ ἡ ἀξία καὶ ἡ σημασία τοῦ δεσμοῦ πού πρέπει νὰ ἔχῃ ὁ ἄνθρωπος μετὰ τοῦ Θεοῦ, ἀφοῦ ἐστεφανώθη μετὰ δόξα καὶ τιμὴ. Ὁ ἡθικὸς δεσμὸς μετὰ τοῦ Θεοῦ, εὐνόητον εἶναι πὼς πρέπει νὰ τηρῆται σεβαστὸς καὶ νὰ διατηρῆται σφιχτὸς μετὰ πνευματικὴν ἐγρήγορσι, μετὰ ἐσωτερισμό, μετὰ πνευματικὴν ἀνάτασι, μετὰ τὴν δημιουργία συνθηκῶν πού εὐνοοῦν τὴ γλυκεῖα θαλπωρὴ ἀπὸ τὴν παρουσία τοῦ Θεοῦ. Ἡ παραμικρὰ χαλάρωσις τοῦ δεσμοῦ αὐτοῦ ἀποβαίνει ὀλεθρία τόσο γιὰ τὴν ἡθικὴν, ὅσο καὶ γιὰ τὴν φυσικὴν ὑγεία τοῦ κόσμου. Ἡ ἡθικὴ χαλάρωσις τῶν δεσμῶν μας μετὰ τοῦ

Θεοῦ, μοιάζει μὲ τὸ σπάσιμο τοῦ ἀγωγοῦ πού ὑδρεύει μιὰ πόλι, ἓναν ἀγρό, ἢ μὲ τὴν ἀποσύνθεσι τοῦ ἠλεκτροφόρου καλωδίου ἀπὸ τὴν ἐστία τοῦ ἠλεκτρισμοῦ. Πῶς θὰ διοχετευθῇ ἡ διακρατόσσα καὶ συντηροῦσα τὸ πᾶν μυστηριώδης θεϊκὴ δύναμις στὸν κόσμου, ὅταν ὁ ἄνθρωπος ἀχρηστευθῇ ὡς ἠθικὴ καὶ πνευματικὴ ὄντοτης; Ἡ ὑπαρξίς του, ἡ ζωὴ του, ἡ φυσιολογικὴ λειτουργία καὶ τῶν ἐλαχιστοτάτων μορίων τοῦ ὀργανισμοῦ του, ἐξαρτῶνται ἀπὸ τὸ μυστικὸ κουμπὶ τῆς βουλῆς τοῦ Θεοῦ. Οὔτε εἶναι, οὔτε ἠμπορεῖ νὰ ἐξελιχθῇ μὲ τὴν πάροδον τοῦ χρόνου σὲ θεότητα, γιατί ἐξελίξις δὲν χωρεῖ ἐκεῖ πού ὑπάρχει τὸ ἀπόλυτον. Καὶ ἔχει συνείδησιν ὁ ἄνθρωπος τῶν ἠθικῶν καὶ φυσικῶν του ἀδυναμιῶν. Γι' αὐτὸ ἡ χαλάρωσις τῶν δεσμῶν τοῦ ἀνθρώπου μετὰ τοῦ Θεοῦ ἐπροκάλεσε διὰ μέσου τῶν αἰῶνων καὶ ἐμονιμοποίησεν ἓνα καθεστῶς ἠθικοῦ καὶ φυσικοῦ κακοῦ. Τόσον ἡ Βίβλος ὅσον καὶ τὰ ἀρχαῖα κείμενα τοῦ εἰδωλολατρικοῦ κόσμου ὁμιλοῦν πῶς μετὰ τὴν ἀποστασία του ὁ ἄνθρωπος ὑπέστη τὰ συνεπιείας τῆς ἐγκαταλείψεως. Ἐφυγαδέυθη τὸ αἶσθημα τῆς ἀσφαλείας του, ἐνεφανίσθη καὶ ἐπροβλήθη ἔντονον τὸ αἶτημα τῆς συντηρήσεως, ἔσβυσεν ἡ θερμότης πού ἐξέσταινε τὴν καρδιά του κοντὰ στὸ Θεό, ἐγεννήθησαν διάφορα ψυχολογικὰ παράδοξα χαρᾶς καὶ λύπης, αἰσιοδοξίας καὶ ἀπαισιοδοξίας, ὀρμῆς πρὸς δημιουργίαν καὶ τάσεως πρὸς αὐτοκαταστροφήν. Ἄλλὰ καὶ ὀργανικῶς, σωματικῶς, ὁ ἀποστάτης ἄνθρωπος ἐδέχθη τὴν ἐπίσκεψιν μυρίων φθοροποιῶν τῆς υἰείας του ἀσθενειῶν. Οἱ ἀρρώστειες δὲν εἶναι φυσικὴ κατάστασις, ἀλλὰ μιὰ δυσάρεστος πραγματικότης πού σημαίνει τὴν ἀπαρχὴ τῆς φθορᾶς καὶ προσημαίνει τὸ θάνατον. Εἶναι ἀμέτρητες οἱ ἀρρώστειες στὸν ἔμφυχο καὶ ἄφυχο κόσμον. Καὶ ἡ πέτρα, καὶ τὸ χῶμα καὶ τὰ φυτὰ καὶ τὰ δένδρα ἀρρωσταίνουν, φθείρονται, ἀλλοιοῦνται, ἀλλάζουν σύνθεσι καὶ μορφὰς καὶ καταστάσεις, ὅπως καὶ οἱ ζωντανοὶ ὀργανισμοὶ στὴ θάλασσα καὶ στὴν ξηρὰ, ἀπὸ τοῦ πλέον μικροσκοπικοῦ μέχρι τῶν θαλασσιῶν καὶ χερσαίων τεράτων, ἀπὸ τοῦ ἀφανοῦς διὰ γυμνοῦ ὀφθαλμοῦ ἐντόμου μέχρι τοῦ ἀετοῦ, καὶ ἀπὸ τοῦ ἰοῦ καὶ τῆς ἀμοιβάδος μέχρι τοῦ σοφοῦ ἀνθρώπου πού μᾶς ἐνδιαφέρει ἀμεσώτερα, γιατί ὁ ἴδιος ὁ ἄνθρωπος διερωτᾶται: ἀπὸ ποῦ ὁ πόνος στὴ ζωὴ του;

Ἄλλ' ἡ ἀπάντησις ἔχει δοθῆ: «Ἐκτείναντός σου τὴν χεῖρα τὰ σύμπαντα πλησθήσονται χρηστότητος, ἀποστρέψαντος δέ σου τὸ πρόσωπον ταραχθήσονται...» γράφει τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ διὰ τοῦ Ψαλμοῦδοῦ. Καὶ ἡ χρηστότης πού μεταφράζεται εἰς ὕλικὰ καὶ πνευματικὰ ἀγαθὰ ἐκδηλοῦται ἐκεῖ ὅπου ὑπάρχει συνειδητῆ, κατ' ἐπίγνωσιν πίστις καὶ φόβος Θεοῦ σὲ κύκλον ταπεινοφροσύνης καὶ ψυχοσωματικῆς καθαρότητος. Ἡ ταπεινοφροσύνη εἶναι ἀσπίδα κατὰ τοῦ ἑωσφορικοῦ ἐγωῖσμοῦ, καὶ ἡ διπλῆ καθαρότης ἀφίνει τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ νὰ ἔρχεται σὲ ἐπαφὴ μὲ τὸν ἄνθρωπον καὶ μὲ

τὴν ἐνόργανο καὶ ἀνόργανο φύσι πού ὑπηρετεῖ. Ἐπόμενον ὅτι ὅπου τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ, ἐκεῖ υἡεία καὶ χαρὰ καὶ ὁμορφία, ὅπως ἐπεκράτει πρὸ τῆς πτώσεως τοῦ ἀνθρώπου στὴν ἄμαρτία. Ὅπου Πνεῦμα Θεοῦ ἐκεῖ συνεχῆς αἱματοδότησις, σφριγηλότης, εὐκρασία, κύματα φωτὸς καὶ ἐνθουσιασμοῦ. Ἡ ἠθικὴ ἀποσύνδεσις τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὸν Θεὸν τὸν ἐστέρησε καὶ τῶν φυσικῶν εὐλογιῶν: «Οἱ μακρόνοντες Κύριε ἑαυτοὺς ἀπὸ Σοῦ ἀπολοῦνται». Κεφαλαλγίαί, πυρετοί, καρδιακαὶ παθήσεις, σπλαγχνικαὶ ἀλλοιώσεις, κυκλοφοριακαὶ ἀνωμαλίαί, σωματικαὶ παραλύσεις, λέπρα, κακοήθεις ὄγκοι, πάσης μορφῆς ψυχασθένειαί κλπ. δὲν εἶναι παρὰ ἡ πληρωμὴ πού ἔλαβε σὰν δίκαιο τίμημα ἡ ἀνθρωπότης ἐκ μέρους τῶν δαιμονίων δυνάμεων ὕστερα ἀπὸ τὴν ἀποστασία της, ἐφ' ὅσον ὁ Θεὸς ἀπωθῆθη καὶ ἀπέστρεψε τὸ πρόσωπό του ἀπὸ τὸν ἄμαρτωλὸ κόσμον. Καὶ ἀνηγέρθησαν Νοσοκομεῖα, Ψυχιατρεῖα, Νευρολογικαὶ κλινικαὶ, Ἀσυλὰ ἀνιάτων, ἐπενοήθησαν μέθοδοι θεραπείας, ἐφευρέθησαν φάρμακα, ὀλόκληρος δὲ στρατιὰ ἐπιστημόνων ἀσκητεῦει καὶ ἀπασχολεῖται γιὰ νὰ θεραπεύσῃ τὸν ἀνθρώπινο πόνο. Μάταιος κόπος. Ἡ στόμωσις μιᾶς ἀρρώστειας ἀποδεικνύεται μὲ τὸ χρόνο γενεσιουργὸς αἰτία ἄλλων φοβερωτέρων καὶ πλέον ἐπικινδύνων. Γιατὶ τὴν ἀπιστία διεδέχθη καὶ τὸ πείσμα ἀλλὰ καὶ ἡ ἀφέλεια ὅτι ἡ ἐπιστήμη ἀντικαθιστᾷ τὸν Θεοῦ τὴν παρουσία καὶ τὴν θεραπεύουσα Χάρι του. Ὁ ὑπερτονισμὸς τῆς ἀξίας τῆς ἐπιστήμης καὶ ἡ παραθεώρησις τοῦ Θεοῦ ὡς ἐνεργοῦ ἀγάπης καὶ εἰς τὸ κεφάλαιον τοῦτο, διέψευσε τὰς ἐλπίδας τῆς ἀνθρωπότητος πού ἐπόθησε καὶ ποθεῖ τὴν εὐτυχία της. Ἄλλ' ὅπου ὁ πόνος ἐκεῖ δὲν μπορεῖ νὰ ὑπάρξῃ εὐτυχία· γιὰτὶ ὁ πόνος ἀφαρεῖ, σὺν τοῖς ἄλλοις, ψυχικὴ καὶ σωματικὴ ζωτικότητα, καθιστᾷ δὲ τὴν ζωὴν βασανιστικὴν. Ἡ ἐπιστήμη σβύνει τὴν μιὰ φωτιά καὶ ἀνάβει χίλιες δυὸ ὅταν ἀποχωρισθῇ ἀπὸ τὴν πίστι καὶ τὴν ἀρετὴν, ὅπως τοῦτο διεπίστωσαν οἱ ἀρχαῖοι σοφοὶ πρόγονοί μας. Καὶ εἶναι λυπηρόν, τὸ ὅτι ὁ ἀνθρώπος, μὲ τὰς τεραστίας του ἠθικὰς δυνάμεις, ἐξετάζεται ἀπλῶς σὰν ἕνας κυτταρικὸς ὀργανισμὸς χωρὶς νὰ ληφθῇ σοβαρῶς ὑπ' ὄψιν ἡ ψυχὴ πού μὲ τὴν δυνατὴν, τὴν συτειδητὴν πίστι θεραπεύει τὸ ἀρρωστημένο περιβάλλυμμα πού λέγεται σῶμα.

Πλήθος ἀγιογραφικῶν, ἱστορικῶν, παλαιῶν καὶ συγχρόνων παραδειγμάτων, ὅπως καὶ τὸ τοῦ Ἐκατοντάρχου τῆς εὐαγγελικῆς περιουπῆς, πιστοποιοῦν τὴν μεγάλην ἀλήθειαν τῆς θεραπευούσης πίστεως. «Κύριε, εἰπὲ λόγον καὶ ἰαθήσεται ὁ παῖς μου. Καὶ γὰρ ἐγὼ ἀνθρώπος εἰμι ὑπὸ ἐξουσίαν ἔχων ὑπ' ἑμαυτὸν στρατιώτας, καὶ λέγω τούτῳ: πορεύθητι, καὶ πορεύεται· καὶ τῷ ἄλλῳ: ἔρχου, καὶ ἔρχεται· καὶ τῷ δούλῳ μου: ποίησον τοῦτο, καὶ ποιεῖ». Καὶ ὁ παῖς του δὲν διακατείχεται ἀπὸ μικροπυρετὸ ἀλλ' ἦτο παραλυτικὸς τῆς πιὸ σοβαρᾶς μορφῆς καὶ δεινῶς ἐβασανίζετο. Ὁ Ἐκα-

τόνταρχος ἔκλεινε μέσα στήν καρδιά του τήν πίστι καί τή συμπόνια. Ἄν καί εἰδωλολάτρης, ὅμως καλοπροαίρετος, ταπεινός, χωρίς τόν ἀρνητικό σκεπτικισμό τῶν συγχρόνων, εἶχεν ἤλεκτρισθῆ ἀπό τά λόγια, τά ἔργα καί τήν ἠθικήν ἀκτινοβολία τοῦ Θεανθρώπου πού τόν ἀπεκάλει «Κύριον». Καί πρὸς Κύριον ἀπηυθύνετο, καί πρὸς Κύριον προσῆλθε, σημειώνει τὸ ἱερὸν κείμενον, χωρίς τήν ὀλιγοπιστία ἐνὸς ἄλλου πατέρα πού ἐτόλμησε νὰ ξεστομίσῃ τὸ «εἰ δύνασαι βοήθησον ἡμῖν» γιὰ νὰ λάβῃ πολὺ διαφορετικὴν ἀπάντησιν: «Εἰ δύνασαι πιστεῦσαι, πάντα δυνατὰ τῷ πιστεύοντι». Ἡ πίστις τοῦ Ἐκατοντάρχου ἐτράβηξε τὸ θαυμασμό τοῦ Ἰησοῦ καί τήν εὐλογία του: «Ἀμήν λέγω ὑμῖν, εἶπε στὸ πλῆθος, οὐδὲ ἐν τῷ Ἰσραὴλ τοσαύτην πίστιν εὔρον». Πικρότατον τὸ παράπονον γιὰ κείνους πού ἐνῶ ἔπρεπε πρώτοι ν' ἀποτελέσουν τὸν «σκληρόν» πυρῆνα τῆς ἀναγεννήσεως τοῦ Ἔθνους τῶν, ἐν τούτοις ἔκλεισαν μέσα τους τήν ἀπιστία καί τήν ἀρνησι γιὰ ν' ἀκούσουν ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ Ἰησοῦ: «Λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι πολλοὶ ἀπὸ ἀνατολῶν καί δυσμῶν ἤξουσιν καί ἀνακλιθήσονται μετὰ Ἀβραάμ, καί Ἰσαὰκ καί Ἰακώβ ἐν τῇ Βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν· οἱ δὲ υἱοὶ τῆς Βασιλείας ἐκβληθήσονται εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον». Διπλὸς ὁ χαμὸς τῶν ἀπίστων, ἀλλὰ καί διπλὸ τὸ κέρδος τῶν πιστῶν: «Ὑπαγε, εἶπε στὸν Ἐκατόνταρχο, καί ὡς ἐπίστευσας γενηθήτω σοι». Παίρνει τὸν ἔπαινον τοῦ Χριστοῦ μετὰ τήν πίστι στήν ἐξουσιαστικὴ δύναμι τῆς χάριτος ἐπὶ τῶν σωματικῶν ἀσθενειῶν, ἀπολαμβάνει καί τοὺς καρπούς της μετὰ τὸ ἄμεσον ἀποτέλεσμα πού ἔφερεν ἡ δραστηριότης τῆς μυστηριώδους δυνάμεώς της: «Καί ἰάθη ὁ παῖς αὐτοῦ ἐν τῇ ὥρᾳ ἐκείνῃ».

Ὅπου ἡ πίστις σ'νδῆει τίς καρδιᾶς μετὰ τὸν οὐρανόν, καί ἠθικὸν κάλλος, καί λογικὴ ξαστεριά, καί σωματικὴ εὐεξία, καί ὕλικὰ ἀγαθὰ, ὅπως ἐτονίσθη καί ἀλλαχοῦ, ὑπάρχουν. Ἐὰν ἡ ἀνθρωπότης δὲν ἐπιστρέψῃ ἐν ταπεινώσει στὸ Θεὸ τῶν πατέρων της καί δὲν θελήσῃ νὰ ὠφεληθῆ ἀπὸ τὴν πηγὴ τῶν εὐλογιῶν τοῦ Σταυροῦ, ἀνήσυχος καί σακατεμένη στίς φοβερές της ἀρρώστιας θὰ χλευάζεται ἀπὸ τὴν ἐπιστήμη, ἡ ὁποία θὰ τελειοποιῇ μὲν τὰ ἐργαλεῖα τῶν εἰδικῶν ἐργαστηρίων γιὰ τίς εὐκόλες ἐπεμβάσεις της ὑπὲρ τῶν ἀρρώστων καί θὰ πλουτίσῃ τοὺς γιατροὺς μετὰ ρηχῆς γνώσεως καί μετὰ χρῆμα, ἀλλὰ ποτὲ δὲν θὰ συλλάβῃ τὸ μεταμορφούμενον μικρόβιον τῆς προγονικῆς κατάρτας πού λέγεται σωματικὴ ἀρρώστεια, γιὰτὶ αὐτὴ εἶναι ἀπότοκος τῆς ἀποστασίας μας. Ὁ πιστὸς καί ἂν ἀρρωστήσῃ ἔχει γιαντὸ του τὸ Χριστὸ καί νοσοκόμο τὴν ὑπομονή του. Ἐὰν αὐτὰ τὰ δύο, πού εἶναι κληρονομικὸς θησαυρὸς τῶν ἐναρέτων ἀνθρώπων δὲν κληθοῦν ἐπείγοντως καί δὲν παραμείνουν μέχρι τοῦ θανάτου μας στὸ εἰδικὸ διαμέρισμα τῆς καρδιᾶς μας, θὰ μᾶς συντροφεύῃ ὁ πόνος καί

θὰ μᾶς γδύνη ἡ λεγομένη ἐπιστήμη ἀφαιρῶντας ἀπὸ τὸ σπίτι μας καὶ τὰ κεραμίδια τοῦ γιᾶ νὰ πληρωθῇ ἡ φλυαρία τῆς καὶ ὁ κόπος τῆς. Ἐὰν ὅμως πίστις, σὰν τὴν πίστι τοῦ Ἐκατοντάρχου, διογκῶνῃ τὴν καρδιά μας καὶ στίς ὄρες τῆς δοκιμασίας μας ἀκόμη, βρίσκει ἐκεῖνη τὸν τρόπο νὰ μᾶς ἀνακουφίξῃ καὶ νὰ μᾶς γλυκαίῃ τὴ ζωὴ. Ὁ πιστὸς ἄς προτιμᾷ τὸν πόνο κοντὰ στὸ Χριστό, παρά τὸ γιATRὸ κοντὰ στὴν ἄρνησι.

Κι' εἶναι ἀλήθεια πὼς ἡ Παλαιὰ Διαθήκη δὲν ἀπέκλεισε τὴν κλῆσι τοῦ γιATPOῦ πρὸς θεραπείαν τῶν σωματικῶν ἀσθενειῶν, οὔτε καὶ χριστιανικῶς ἀντίκειται ἡ προσφυγὴ στοὺς γιATPOὺς οἱ ὁποῖοι συνδυάζοντες μάλιστα πίστι καὶ ἐπιστήμη, ἀποβαίνουν εὐεργετικώτατοι. Ὅμως τοῦτο συμβαίνει γιATPI λείπει ἡ πίστις καὶ ἡ κατὰ Χριστὸν ζωὴ. Ἡ Π. Διαθήκη διὰ τοῦ σοφοῦ Σειραχ ὁμιλεῖ περισσότερο στοὺς ἀνθρώπους τοῦ Νόμου παρά στοὺς χριστιανούς: «Τίμα ἱατρὸν πρὸς τὰς χρεῖας αὐτοῦ τιμαῖς αὐτοῦ, καὶ γὰρ αὐτὸν ἔκτισεν ὁ Θεός· παρά γὰρ Ὑψίστου ἐστὶν ἴασις... Ἐπιστήμη ἱατροῦ ἀνυψώσει κεφαλὴν αὐτοῦ... Κύριος ἔκτισεν ἐκ γῆς φάρμακα, καὶ ἀνὴρ φρόνιμος προσοχθεῖ αὐτοῖς... Τέκνον ἐν ἀρρωστήματι μὴ παράβλεπε, ἀλλ' εὕξει Κυριῷ καὶ αὐτὸς ἴασεται σε... Ἰατρῷ δὸς τόπον, καὶ γὰρ αὐτὸν ἔκτισε Κύριος καὶ μὴ ἀποστήτω σου, καὶ γὰρ αὐτοῦ χρεῖα. Ἔσται καιρὸς ὅτε ἐν χερσὶν αὐτῶν εὐοδία· καὶ γὰρ αὐτοὶ Κυρίῳ δεηθήσονται, ἵνα εὐοδόσῃ αὐτοῖς ἀνάπαυσιν καὶ ἴασιν χάριν ἐμβιώσεως» (λη', 1—15). Δὲν πρέπει, δηλαδὴ, νὰ περιφρονῆται ὁ γιATPOς, γιATPI καὶ τὰ φάρμακα ποὺ θὰ χρησιμοποιοῦσῃ, κατόπιν διαγνώσεως, τὰ ἔδωσεν ὁ Θεός, καὶ μὲ τὴν προσευχὴν τοῦ καὶ τὴν ἐπιστήμη του μπορεῖ καὶ νὰ ἀνακουφίσῃ τὸν πάσχοντα καὶ νὰ θεραπεύσῃ τὸν ἀσθενῆ. Ἀλλὰ τότε ποὺ ἐγράφοντο αὐτὰ οὔτε ὁ λαὸς εἶχε τὴν κατ' ἐπίγνωσιν πίστιν, οὔτε καὶ μποροῦσε νὰ φαντασθῇ πὼς ἡ δύναμις τῆς ἀντικαθιστᾶ χίλιους γιATPOὺς. Ἐπὶ πλέον ὁμιλεῖ περὶ εὐσεβῶν ἐπιστημόνων ποὺ δὲν εἶχανμπολιαστῆ ἀπὸ τὸ μικρόβιο τῆς ἀπιστίας καὶ δὲν ἐθεωροῦσαν τὸν ἄνθρωπο ἕνα δίποδο κτῆνος. Ἀπόδειξις πὼς ἡ Γραφὴ ὁμιλεῖ μὲν περὶ κλήσεως τοῦ γιATPOῦ, ἀλλὰ συγχρόνως τὸν παρουσιάζει καὶ ὡς πιστὸν ποὺ ἐπικαλεῖται τὴ θεία ἀντίληψι προκειμένου νὰ ἐφαρμόσῃ τὴν θεραπευτικὴν ἀγωγὴν. Ἐκτὸς ἐλαχίστων ἐξαιρέσεων εὐσεβῶν ἐπιστημόνων, εἶναι μεγαλειότερα ἐκτάσεις τὸ κακὸ ποὺ κάνουν στὴν ψυχὴ τοῦ ἀρρώστου οἱ ἄπιστοι καὶ ὕλιστικῶν φρονημάτων γιATPOί, παρά τὸ σωματικὸ καλὸ ἐπάνω στό, κατ' αὐτοῦς, ἀνθρώπινον κτῆνος. Πόσους νέους καὶ νέες δὲν ὤθησαν σὲ σαρκικὲς ἀνηθικότητες χτυπῶντας τὴ χριστιανικὴν ἐγκράτεια καὶ τὸ ἰδανικὸ τῆς παρθενίας; Πόσους κατὰ τὴ διάρκεια τῆς θεραπείας τοῦ ἀρρώστου δὲν ἀπῆλπισαν καὶ δὲν ἀπεγοήτευσαν μὲ τίς ὀρθολογιστικὲς θεωρίαι των; Πόσες ψυχὲς

ΠΛΕΙΟΤΕΡΟΝ ΚΑΙ ΚΑΘΑΡΩΤΕΡΟΝ ΦΩΣ ΣΤΗΝ ΝΕΟΛΑΙΑΝ ΜΑΣ

Και τώρα κάτι από την «Εφημεριδοῦλα» τους πού ἀναφέρει τὸ γράμμα, κάτι ἀπὸ τὰ ἐκλεκτὰ πού ξεύρουν νὰ γράφουν ὅσοι δοκίμασαν στὰ σοβαρὰ τὸν πόνο καὶ μάλιστα σὰν ἐκεῖνον τῆς στερήσεως τῆς ἐλευθερίας. Ἔχει καὶ ὁ κρατούμενος τὴ δική του ψυχαγωγία. Ἔχει τὴ «Γραφήν» του, τὸ «Εὐαγγέλιον», πού μὲ τὰ ψυχοτονωτικά καὶ ἀναγεννητικά της φάρμακα ἔχει τὴ δύναμι νὰ μετατρέπῃ κάθε κόλασι ζωῆς σὲ ἀληθινὸ παράδεισο. Ἔχει τὴν «Εφημεριδοῦλα» του, μὲ τὸ δικό της ἀξιολογημένο περιεχόμενο, πού τοῦ προσφέρει πραγματικὴ ἀνακούφισι καὶ τὸν τιμᾶ, γιατί στὸ ἄψυχο χαρτί της καθρεπτίζεται ἡ καλὴ καρδιά πού ξεύρει τώρα μόνον ν' ἀγαπᾶ καὶ νὰ ὑπομένῃ καὶ ἀπεικονίζεται ἐν γένει ὁ ἐν Χριστῷ καινούργιος ἄνθρωπος, μὲ τὸν πλούσιον ἐσωτερικὸ κόσμον πού τὸν ἐκδηλώνει καὶ τὸν ἐκφράζει τόσο χαριτωμένα μὲ τὴν «Εφημεριδοῦλα» του.

Καὶ δὲν ἀναφέρομαι στὴν ἔκδοσι, προπολεμικά, τῆς «Ἀναμορφώσεως» πού ἐπίσης εἶχε μιὰ ξεχωριστὴ χάρι καὶ πληρότητα, μὲ πλούσιον σωφρονιστικὸ ὕλικόν, ὅταν ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν, λειτουργοῦντος τότε ὡς ἰδεώδους ἀναμορφωτικοῦ Σχολείου τοῦ Σωφρονιστικοῦ Καταστήματος ἀηθλίων Ἀβέρωφ μὲ τοὺς ὑπερτριακοσίους ἐφήβους, ἐξεδίδετο καὶ ἐξετυποῦτο ἀπὸ τὰ καλά μας παιδιὰ. Ἐδῶ πρόκειται γιὰ τὴν «Ἀναμόρφωσι» πού ἦτο προῖον

δὲν ἐσκότωσαν μὲ τὸ δηλητήριο τῆς σατανικῆς, δῆθεν ἐπιστημονικῆς, πειστικότητος ὅτι οἱ ψυχονευρώσεις, γενικά, ὀφείλονται στὴν ἐγκράτεια; Ἐθεράπευσαν τὸν σωματικὸν πόνον πρὸς καιρὸν καὶ τοὺς ἔστειλαν γιὰ πάντα στὸν ἐξαποδίτη μετὰ τοῦ ὁποίου συγκοιμοῦνται καὶ παρὰ τοῦ ὁποίου ἐμπνέονται. Εὐρεὶ πολλὰ τὸ πετραχῆλι τῶν Πνευματικῶν γιὰ τὴν ἀντίχριστη ὑπηρεσία τῶν γιατρῶν αὐτῶν. Διαφέρει τὸ πρᾶγμα ὅμως προκειμένου περὶ χριστιανῶν γιατρῶν οἱ ὁποῖοι, πρὶν καταπιαστοῦν μὲ τὴ διάγνωσι καὶ τὴ θεραπεία τῆς νόσου τῶν ἀρρώστων των, προσεύχονται καὶ ζητοῦν τὸ θεῖον φωτισμὸν γιὰ νὰ μὴ πλανηθοῦν, καὶ μεταχειρίζονται τὸν ἀσθενῆ μὲ ψυχολογημένη λεπτότητα καὶ παιδαγωγία παράλληλα πρὸς τὰ φάρμακα. Ἀλλὰ καὶ ἐδῶ πρωτεύοντα ρόλον διαδραματίζει ἡ πίστις τοῦ ἀρρώστου ἄνευ τῆς ὁποίας καὶ τὰ φάρμακα ἀχρηστεύονται καὶ οἱ γιατροὶ γελοιοποιοῦνται καὶ ὁ ἀρρώστος πεθαίνει διπλᾶ.

(Συνεχίζεται)

Ἄρχιμ. ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ ΑΘ. ΚΑΛΥΒΑΣ

Ἱεροῦρῶς Ἱ. Μητροπόλεως Χαλκίδος

πνευματικῆς ἐργασίας Ἐνηλίκων, ἦτο καρπὸς τῶν ἠθικῶν μορφωμένων καὶ πνευματικῶν καταρτισμένων ἀπὸ τὰ μέλη τοῦ χριστιανικοῦ ὀμίλου, ἓνα ἀπὸ τοὺς πολλοὺς ποὺ ὀργανώθηκαν καὶ ἀρχισαν νὰ λειτουργοῦν μεταπολεμικὰ λόγῳ καὶ τῶν δυσχερῶν περιστάσεων.

Αὕτῃ λοιπόν, ἡ «Ἀναμόρφωσις» περιέχει καὶ ἓνα ἄρθρον μὲ τὸν τίτλον «Μακροθυμία» καὶ μὲ τὰ γραφικὰ ρητὰ «Μακάριος ὁ ἄνθρωπος, τὸν ὁποῖον σωφρονίζεις, Κύριε, καὶ διὰ τοῦ νόμου σου διδάσκεις αὐτὸν» (Ψαλμ. 48' (94) 12) καὶ «τὸ αἷμα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Υἱοῦ αὐτοῦ καθαρίζει ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἁμαρτίας» (Α' Ἰωάν. α', 7).

Καὶ ἀρχίζει τὸ ἄρθρον : «Ἡ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς γῆς, εἶναι ἀόλιγός βίος». Ὁ βίος του εἶναι «πλήρης παραχῆς» καὶ «πᾶσαι αἱ ἡμέραι αὐτοῦ πόνος, καὶ οἱ μόχθοι αὐτοῦ λύπη» (Ἰωβ ιδ', 1· ε' 7· Ἐκκλησι. β', 23). Αὕτῃ εἶναι ἡ ἀναμφισβήτητη ἀλήθεια, καὶ ἡ κατάστασις ! Οὐδεὶς καὶ οὐδέποτε ἓνας ἄνθρωπος δύναται νὰ εἶναι ἀπόλυτα εὐτυχῆς. Πάντοτε τὴν χαρὰν διαδέχεται ἡ λύπη καὶ τὴν λύπην ἡ χαρά. Ὅπως ἡ σκιά ἀκολουθεῖ τὸν ἄνθρωπον, ἔτσι καὶ ἡ λύπη καὶ ὁ πόνος συμβαδίζει μὲ αὐτόν. Μὲ ἄλλα λόγια ὁ καθένας ἀπὸ μᾶς φέρει στοὺς ὤμους του τὸν Σταυρὸν τοῦ μαρτυρίου. Ὅστις φέρει τὸν Σταυρὸν αὐτὸν μὲ τὴν καρτερικὴν ὑπομονὴν καὶ μακροθυμίαν, ἔχοντας τὸ θεῖον παράδειγμα τοῦ Ναζωραίου καὶ χαίρει εἰς τὰς ταλαιπωρίας τῆς ζωῆς του, ποὺ εἶναι ἡ δοκιμὴ τῆς ἀγάπης μας πρὸς τὸν ζῶντα Θεόν, σώζεται. Ἐπειδὴ «ὄν τινα ἀγαπᾷ Κύριος, παιδεύει καὶ μαστιγώνει, πάντα Υἱὸν ὃν παραδέχεται» (Ἐβρ. ιγ', 6· Παροιμ. γ', 12· Ψαλμ. ριθ', 75). Ἐὰν ὅμως δὲν δεχόμεθα εἰς τὴν ζωὴν μας τὸν πόνον καὶ τὴν θλίψιν μὲ τὴν καρτερικότητα καὶ ὑπομονὴν ἐνὸς πραγματικοῦ χριστιανοῦ, ποὺ ἀγαπᾷ μ' ὅλην τὴν δύναμιν τῆς ψυχῆς του τὸν Ἰησοῦν, ἡ θλίψις μᾶς καταδικάζει· μᾶς φέρνει εἰς τὴν ἀγανάκτησιν καὶ τὴν καταστροφὴν, εἰς τὴν ἀπώλειαν τῶν μελλόντων ἀγαθῶν. «Ἡ ὀργὴ φονεύει τὸν ἄφρονα καὶ ἡ ἀγανάκτησις θανατώνει τὸν μωρόν». (Ἰωβ. κ', 2).

Ἡ μακροθυμία καθιστᾷ τὸν χριστιανὸν ἄξιον τῆς ἀγάπης τοῦ Ἰησοῦ. Ὅπως ὁ Θεὸς Πατὴρ ἐδόξασε τὸν ἀγαπητὸν αὐτοῦ Υἱὸν ὁ ὁποῖος τὰ πάντα ἐδέχθη νὰ ὑποστῇ διὰ τὴν ἀγάπην ἔτσι καὶ ἡμεῖς ὅσον περισσότερο ὑποφέρουμε τόσο μεγαλυτέραν ἀμοιβὴν λαμβάνομεν παρὰ τοῦ Θεοῦ. Αἱ πληγαὶ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μᾶς διδάσκουν νὰ ὑποφέρωμεν δι' αὐτὸν ὅλα τὰ παθήματά μας, ὅλες αἱ θλίψεις μας καὶ στενοχώριες μας εἶναι μηδαμινῆς ὅταν ἔχουμεν συνεχῶς μπροστά μας τὴν εἰκόνα τῶν Παθῶν τοῦ Κυρίου καὶ τὴν ἐλπίδα τῶν μελλόντων αἰωνίων ἀγαθῶν. Νὰ τί λέγει ὁ Ἅπ. Παῦλος, ὁ ὁποῖος ἠξιώθη νὰ ἀνέβῃ εἰς τὸν τρίτον οὐρανόν :

Ο Ι Κ Ο Γ Ε Ν Ε Ι Α

Α'. ΔΙΑΤΙ ΝΟΣΕΙ ΣΟΒΑΡΑ Η ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ;

α) Ἡ θρησκευτικὴ ἀδιαφορία εἶναι ἀσφαλῶς ἡ πρώτη καὶ ἡ κυρία αἰτία. Δὲν εἶναι μοναχὰ τὰ θύματα τοῦ ὕλισμοῦ, ποὺ σφαδάζουν κυριολεκτικά, εἰς τρόπον ὥστε ἀνάμεσα μας νὰ καλπάζη ἡ ἀπιστία καὶ νὰ ὀργιάζη ἡ ἀσέβεια. Χριστιανοὶ ἄλλοι πολλοί, οἰκογενειάρχαι, ποὺ δὲν ἀρνοῦνται ὅλως διόλου τὴν πίστι, καὶ συνηθέστερα μορφωμένοι, ὑπάλληλοι ἢ ἀξιωματοῦχοι, δὲν θρησκεύουσιν ἀληθινά! Ζοῦν σ' ἓνα πνευματικὸ λήθαργο. Ἐνας ἀμαρτωλὸς νυσταγμὸς τοὺς κρατᾷ μακρὰ ἀπὸ τ' ἀνέσπερο φῶς. Ζοῦν, χωρὶς νάχουν σχέσεις στενές με τὸν Σωτῆρα Κύριο. Δὲν τοὺς ἀπασχολεῖ καθόλου ἡ ἀνάγκη τῆς μέρας τοῦ Θεοῦ—ὅπως εἶναι οἱ Κυριακὲς καὶ οἱ Γιορτές—νὰ τῆς ἐκμεταλλευθοῦν πνευματικά, με ἐκκλησιασμὸ καὶ δὲν ἐκκλησιαζόνται δυστυχῶς οὔτε τὰ Χριστούγεννα ἢ καὶ τὸ Πάσχα—με προσευχή, με συμμετοχὴ στὸ ὑπέρθειο Μυστήριον. Ἀντίθετα, γίνονται ἀνάισχυντοι παραβάτες· περιφρονητὲς τῶν

«Φρονῶ ὅτι τὰ παθήματα τοῦ παρόντος καιροῦ δὲν εἶναι ἄξια νὰ συγκριθῶσι με τὴν δόξαν τὴν μέλλουσαν νὰ ἀποκαλυφθῇ εἰς ἡμᾶς» (Ρωμ. η', 18).

Ἡ ἀπέραντη ἀγάπη τοῦ Θεοῦ πρὸς ἀμαρτωλοὺς εἶναι τὸ βάλλασμα διὰ τὰς πληγὰς μας, ἐνῶ ἡ μακροθυμία μας εἶναι ἡ ἐλαχίστη ἀμοιβὴ διὰ τὴν θυσίαν του (Ἰωάν. γ', 16).

Ὅταν με τὴν μακροθυμίαν καὶ ὑπομονὴν δεχόμεθα ὅλας τὰς θλίψεις καὶ τοὺς πόνους καὶ μένομε ἀκλόνητοι εἰς τὴν πίστιν μας, τότε ἡ θλίψις ἀτσαλώνει, δυναμώνει τὴν ἀγάπην μας πρὸς τὸν Θεόν, καὶ ὁ Κύριος διὰ τῆς χάριτός του ἀφανίζει ὅ,τι κακὸν ὑπάρχει μέσα μας καὶ μᾶς κάνει ἄξιους νὰ ὀνομασθῶμε «τέκνα τοῦ Θεοῦ» (Γαλ. γ', 26). Ἡ μακροθυμία «εἶναι ὁ καρπὸς τοῦ Πνεύματος, ἡ κορωνὴ τῆς μελλούσης δόξης τοῦ πιστοῦ» (Γαλ. ε', 22· Α' Κορ. ιγ', 4). Πρέπει λοιπὸν πάντοτε νὰ φέρομε τὸν Σταυρὸν τῶν ταλαιπωριῶν μας με μακροθυμίαν, ἀτενίζοντες με θάρρος καὶ ἐλπίδα εἰς τὸν Σταυρὸν τῆς Σωτηρίας. Διότι «Καλύτερος ὁ μακροθύμος παρὰ τὸν δυνατὸν καὶ ὁ ἐξουσιάζων τὸ πνεῦμα αὐτοῦ παρὰ τὸν ἐκπορθοῦντα πόλιν» (Παροιμ. ις', 32· κε', 28).

Ἄρχιμ. ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ ΠΑΠΑΘΕΟΔΩΡΟΥ

ιερωτέρων καθηκόντων και υποχρεώσεων. Καί, νομίζουν, πώς έχουν τὸ δικαίωμα νὰ σπαταλήσουν, ἀσυλλόγιστα πάντως, τὸν πολύτιμο χρόνο, σὲ ἐκδρομές, στὸ ψάρεμα, στὸ κυνήγι, στὸ καφενεῖο, στὸ θέατρο, στὸν κινηματογράφο, στὸν ὕπνο ἢ στὸν περίπατο ἢ καὶ σ' αὐτὴ τὴν ἐργασία τους, ἴσως, πού ὅπως δὴ ποτε ὅμως εἶναι παρανομία, ἄρα δὲ καὶ ἁμαρτία.

Ἔτσι ὁ Θεὸς ἐξώνεται ἀπ' τὴν ψυχὴ. Ἡ ζωὴ γίνεται ἄδεια ἀπὸ νόημα, ἀφοῦ τόσο ἐπιπόλαια, ἀλλὰ καὶ τραγικά, ἀπογυμνώνεται ἀπ' ὅ,τι τῆς δίνει τὴν αἰώνια ἀξία της. Ἡ πίστις ἐξαφανίζεται οὐσιαστικά, χωρὶς καλὰ—καλὰ νὰ γίνῃ αἰσθητό. Ἀργοπεθαίνει, πνιγμένη κάτω ἀπ' τὸ βάρος τῶν αἰσθησιακῶν ἡδονῶν. Κι' αὐτὲς εἶναι ἐκεῖνες, πού συσκοτίζουν τὴν ψυχὴ. Τὴν κάνουν ἀνίκανη νὰ δεχθῆ πιὰ τις πνευματικὲς ἀρετές, πού φωτίζουν τὸ δρόμο πρὸς τὸ Θεό. Σκιάζονται αὐτὲς περισσότερο, μπροστὰ σ' ἐκεῖνες τις βαθιεῖς ἡδονές. Παραδίδονται. Γίνονται ἀπόμακρες. Ἀσύλληπτες. Ἀπραγματοποίητες. Ἐξαφανίζονται, μὲ μιὰ λέξι.

Πραγματικά. Δίχως Θεό, χωρὶς χριστιανικὰ βιώματα, μακριὰ ἀπ' τὴν πίστι, ὁ ἄνθρωπος σ' ὅλη του τὴ ζωὴ, καὶ στὴν αἰωνιότητα ἀκόμη, θὰ αἰσθάνεται σὰν σὲ μιὰ τρομερὴ μοναξιά. Ἡ ἁμαρτία θὰ τοῦ καταστρέψῃ ἀνεπανόρθωτα τὴν ἐσωτερικὴ ὁμορφιά. Ἡ ψυχὴ του θάναί ὅλο ἐρείπια καὶ συντρίμμια φρικτά. Γι' αὐτὸ καὶ πάντα θὰ δοκιμάζῃ τὴν πιὸ ἀνείπωτη ὀδύνη.

Κι' εἶναι δυστύχημα πὼς πολλοὶ—μορφωμένοι τάχα—γίνονται σημαιοφόροι τῶν νέων ἰδεῶν, τῆς νεωτέρας κοινωνικῆς ἐξελίξεως, καὶ μεταδίδουν τοῦτο τὸ μίasma τῆς ἀδιαφορίας πρὸς τὴν θρησκείαν, καὶ ἀγωνίζονται μὲ χίλια δυὸ μέσα, γιὰ νὰ κρημνίσουν τὸ θεότευκτο οἰκοδόμημα τῆς οἰκογενείας.

β) Τὸ νεωτεριστικὸ πνεῦμα. Αὐτὸ δέρνει ἀλύπητα σήμερα τις περισσότερες ἀπ' τις οἰκογένειές μας. Μπροστὰ στὸ φόβο νὰ χαρακτηρισθοῦν μὲ τὴ βαρειὰ—τάχα—μομφὴ τοῦ «καθυστερημένου» καὶ «ἀσυγχρόνιστου», πῆραν ἄλλοπρόσαλλες ἀποφάσεις. Καί, ἀφοῦ ἐξαφάνισαν τοῦ Θεοῦ τὸ φόβο, τὴν προσευχὴν, πρῶτ'—βράδου, τὴ θρησκευτικὴν ζωὴν, μὲ τὴν ἀσύγνωστη ἀδιαφορία ἢ μὲ τὴν καταστροφὴ τῶν πεποιθήσεων, προσ-

κολλήθηκαν στο νεωτεριστικό πνεῦμα, πού ἐπιτρέπει ἐλεύθερα στὸν καθένα ν' ἀκολουθῆ τυφλά τὸ ὁποιοδήποτε θέλημά του. Ἡ νοοτροπία ὁμως αὐτὴ θεωρεῖ τὴ ζωὴ, σὰν μιὰ ἀτέλειωτη καὶ ἀχαλίνωτη διασκέδαση, ἓνα γέλιο, μιὰ ὄλως διόλου ἐλεύθερη συμπεριφορά. Δηλαδή ὅλα αὐτὰ ἐξηγοῦνται : Ἀδιάκριτες φιλίες· φιλαρέσκεις· πολυτέλειες· πολυασχολίες· ξενογλωσσίες· μόδα· πάρτυ· χορός· κινηματογράφος· θέατρο· ἐκδρομές ὑποπτες· μικτὰ λουτρά· τσιγάρα· χαρτοπαιξίς· διαστροφή. Ἐλευθερία γιὰ νὰ κάνης τὰ πάντα, χωρὶς ἔλεγχο. Δίχως φραγμό. Τέτοιες ἐλεύθερες ἰδέες ἐπικρατοῦν καὶ γι' αὐτὴ τὴ συζυγικὴ πίστι καὶ τὴν οἰκογενειακὴ τιμὴ. Παράβασι τῶν καθηκόντων τοῦ ἀνδρὸς πρὸς τὴν γυναῖκα του. Ἀλλὰ καὶ παράβασι τῶν ὑποχρεώσεων τῆς γυναικὸς πρὸς τὸν ἄνδρα της. Πλήρης ἀδιαφορία καὶ ἀμέλεια γιὰ τὴν ἐκπλήρωσι τῶν συζυγικῶν καθηκόντων τους, ἀφοῦ τὰ παιδιὰ ὁ μοντερνισμὸς δὲν τὰ θεωρεῖ σὰν προσωπικότητες, σὰν εὐλογία Θεοῦ, ἀλλὰ σὰν «βασανιστήρια» καὶ σὰν ἐμπόδιο γιὰ τὴν ξένοιαστη καὶ ἀχαλίνωτη ζωὴ τους ! Καὶ γι' αὐτὸ τὰ καταστρέφουν ἐγκληματικά, μὲ τὴν ἐπέμβασι ἀσυνείδητων γιαιτρῶν !

Ὁ ψευδοπολιτισμὸς ἀπαιτεῖ καὶ τὴν τέλεια ἐξίσωσι τῆς γυναικας πρὸς τὸν ἄνδρα, τὴ λεγόμενη χειραφέτησι «feminismus», πού στὴν πραγματικότητα ἀντὶ ν' ἀνυψῶνῃ κατεβάζει πολὺ χαμηλὰ τὴ γυναῖκα, ὄχι δὲ μόνο στὸν κοινωνικόν, ἀλλὰ καὶ σ' αὐτὸ τὸν οἰκογενειακὸ βίον. Γιατί, ἀνδροποίησι τῆς γυναικας σημαίνει διαστροφή τῆς φύσεώς της, τέλειο ἐκφυλισμὸ.

Τὸ νεωτεριστικόν, λοιπόν, πνεῦμα, ἢ μοντέρνα οἰκογενειακὴ ζωὴ, δὲν ἀποβλέπει στὴν ἀγάπη τοῦ σπιτιοῦ, τῆς οἰκογένειας, ἀλλὰ στὴν κοσμικὴ τέρψι, στὰ διεφθαρμένα κέντρα τῶν ἀπολαύσεων.

Ἐπάρχει πειθαρχία σὲ τέτοια νεωτεριστικὴ οἰκογένεια ; Τὰ παιδιὰ—ἂν ὑπάρχουν—δείχνουν κανένα σεβασμὸ στοὺς ἀνεκδιήγητους γονεῖς τους ; Ἡμπορεῖς νὰ συναντήσης σ' αὐτὴ πνεῦμα κατανοήσεως ; Ἀσφαλῶς ὄχι. Μὴ ζητᾶτε ἐδῶ εὐτυχία. Ἡ ἀσέβεια κι' ἡ παραλυσία τῆς πειθαρχίας, ἐπομένως καὶ ἡ πικρία τῶν γονέων ἔχουν πέρασι καθημερινή. Σ' αὐτὴν οἱ ἴδιοι

οί γονεῖς κατασκευάζουν τὰ φέρετρα τῶν παιδιῶν τους. Κι' οἱ ἴδιοι γίνονται νευρασθενικοί.

Λοιπόν. Νά, πῶς γίνεται δηλητηριασμένη καὶ δυστυχισμένη ἡ νεωτεριστικὴ οἰκογενειακὴ ζωὴ.

γ) Ἡ παράλογη συμφεροντολογία. Δὲν εἶναι καθόλου παράξενο καὶ τοῦτο τὸ φαινόμενο, χαρακτηριστικὸ τῆς κρίσιμης ἐποχῆς μας. Ἐπάνω στὴν ἄμμο κτίζουν τὸ οἰκοδόμημα τῆς οἰκογενειακῆς εὐτυχίας πολλοί. Καὶ τοῦτο, γιατί τὰ ἐλατήρια ἑνὸς δεσμοῦ μὲ γάμο δὲν εἶναι ἀγνά—πνευματικά. Ἄν δὲν γίνῃ στροφή πρὸς τὴν ἀνώτερη κοινωνικὴ τάξη, ἀποβλέπουν στὴν ἐφήμερη ἐξωτερικὴ ὁμορφιά, στὴν ἐμφάνισι, πού δὲν εἶναι ἱκανὰ νὰ προσφέρουν τίποτε ἀπολύτως τὸ ἀξιόλογο στὴν οἰκογένεια. Γιὰ οὐσιαστικώτερα προσόντα καὶ ψυχικὰ χαρίσματα, γιὰ πλοῦτο ἐσωτερικόν, εὐσέβεια καὶ ἀρετὴ κανένα ἐνδιαφέρουν.

Ἐνδιαφέρον πολὺ—ἀντίθετα—δείχεται γιὰ τὸ χρήμα, τίς λίρες, ὅπως λένε στὴν κοινὴ γλῶσσα. «Πόσες λίρες ἔχει ;» Αὐτὸ εἶναι τὸ ἐρώτημα πού προτάσσεται σὲ κάθε περίπτωσι γάμου. Κι' αὐτός, πού δὲν διαθέτει τίποτε—καμιὰ φορὰ οὔτε κι' ἓνα ξηρὸ—ἐργατικὸ ἡμερομίσθιο—κι' ἐκεῖνος ποῦναι οἰκονομικὰ ἀνεξάρτητος ἢ κατὰ κάποιον τρόπο τακτοποιημένος ὅλοι σχεδὸν διατυπώνουν παράλογες ἀξιώσεις. Καθένας τους ζητεῖ νὰ τὸν ἀγοράσουν μ' ἄφθονο χρυσό, νὰ τὸν ἀκριβοπληρώσουν δηλαδὴ οἱ γονεῖς τῆς κόρης. Κι' ὅταν βέβαια ἔχουν, δίκαιο εἶναι νὰ δώσουν, σὰν εὐλογία, σὰν δῶρο ἀγάπης, χωρὶς αὐτὸ νὰ θεωρῆται σὰν ἐπιβαλλόμενος θεσμὸς προικοθηρίας. Ἄν ὅμως δὲν ἔχουν ; Ἡ ἂν δὲν ἐπαρκοῦν στὶς ἀπαράδεκτες ἀξιώσεις τοῦ ὑποψήφιου γαμβροῦ ; Τότε, βέβαια, δὲν ἐπέρχεται συμφωνία. Τότε δὲν γίνεται γάμος ! Ἄλλὰ καὶ σὲ περίπτωσι πού θὰ συντελεσθῇ, ὁ γάμος αὐτὸς δὲν εἶναι καθόλου χριστιανικός. Ἀπλῶς εἶναι ἓνας συμφεροντολογικὸς συνεταιρισμὸς, μιὰ ὑλικὴ ἐμπορικὴ συναλλαγὴ, πού καταβαρᾶθρώνει ἀπ' τὴν ἀρχὴ τὴν οἰκογένεια. Γιατί,—ἐρωτῶ—ὁ ὑλιστὴς σύζυγος μὲ πιὸ ἠθικὸ ἀνάστημα, μὲ τί πρόσωπο θὰ θελήσῃ νὰ ἐπιβληθῇ, σὰν ἀρχηγὸς τῆς οἰκογενείας του ; Κι' ἡ γυναῖκα του, πού θὰ

ξέρη πώς τὴν πῆρε ὄχι γιὰ τὴν ἠθική της ἀξία, μήτε γιὰ τὴ φωτεινὴ προσωπικότητά της, ἀλλὰ—μόνο καὶ μόνο—γιὰ τὸ ἄθλιο «χρῆμα»—πές τε μου—μὲ τι αἴσθημα ἀγάπης θὰ τὸν περιβάλλῃ ;

Ἐπισφαλῆς ἡ θέσις του, λοιπόν. Ἡ ἐκμετάλλευσις αὐτῆ, οἱ ἰδιοτελεῖς ὑπολογισμοὶ γιὰ προΐκα, τὸ μικρόβιο τοῦ παχυλοῦ ὑλιστικοῦ πνεύματος, ὅλα μαζί διώχνουν τὴν ἀγάπη πρὸς τὴ γυναῖκα καὶ τὰνάπαλι. Καί, μόλις ἐκλείψῃ τὸ συμφέρο καὶ τὰ ὑλικά πλούτη, ἔρχεται ἡ ἀποτυχία, ἡ δυστυχία, ἡ διάλυσις !

δ) Ἡ ἔκκλυσις τῶν ἠθῶν. Εἶναι ἀποτέλεσμα κατὰ κύριο λόγο τῆς ἀθείας ἢ καὶ τῆς θρησκευτικῆς ἀδιαφορίας. Γιατί, καὶ στὶς δυὸ περιπτώσεις ἀποδιώχεται ἡ συντηρητικότητα, ἡ προσοχή, ἡ εὐπρέπεια, ἡ ἠθικὴ τάξι. Τὸ Εὐαγγέλιο δὲν ὑπάρχει στὸ σπίτι. Ὑπάρχουν ὅμως ἀπόβλητα περιοδικὰ μὲ γυμνότητες καὶ ἠθικὰς ἀσχήμιες, ποὺ δηλητηριάζουν κυριολεκτικὰ καὶ συντελοῦν στὴν καταπάτησι τῶν σωτηρίων ἀρχῶν τοῦ Εὐαγγελίου, στὴ λήθη τῶν καθηκόντων, στὴν ἀπομάκρυνσι ἀπ' τὴν ὁμορφὴ κι' ἀγνή ζωὴ τῆς Θρησκείας.

Ὑστερα ἡ μόδα διαφθείρει τὰ ἄτομα. Κάνει τὸ δρόμο τῶν ἠθικῶν μολυσμῶν ὅσον τὸ δυνατὸν πρόχειρο κι' εὐκολώτερο. Ἀπαιτεῖ γιὰ τὸ σπίτι ἔπιπλα βαρύτειμα καὶ πολυτελεῖ. Προβάλλει παράλογες ἀξιώσεις γιὰ πολυτέλεια καὶ καλλωπισμό. Μάλιστα δὲ σ' αὐτὲς τὶς ἐκδηλώσεις δίνεται πρωταρχικὴ σημασία. Κι' ὅταν δὲν ἐπαρκῆ τὸ οἰκογενειακὸ βαλάντιο, γίνεται στροφὴ τότε πρὸς ἄλλες κατευθύνσεις, γιὰ τὴν ἱκανοποίησι καὶ παρακολούθησι τῶν ἀπαιτήσεων τοῦ συρμοῦ.

Ἄλλ' εἶναι ὀλέθρια γιὰ τὴν οἰκογένεια τ' ἀποτελέσματα τῆς πολυτέλειας καὶ τῶν ἐξωφρενισμῶν. Στὶς περισσότερες περιπτώσεις ἔχομε ἔκκλυσι τῶν ἠθῶν. Γιατί, χαλαρώνεται ἠθικὰ κι' ἐξαρθρώνεται ἡ οἰκογένεια μὲ τὶς ἐξωμες ἀμφίσεις, μὲ τὴν ἐπίδειξι γυμνῶν σωμάτων, μὲ τὶς διαφορὰς αὐτὲς προκλητικότητες.

Γιὰ φορέματα, κοσμήματα κι' ἄλλες ἀπαιτήσεις ἀθετοῦνται οἱ τιμιώτερες καὶ ἱερώτερες ὑποχρεώσεις.

Μαστίζει, λοιπόν, τὶς περισσότερες οἰκογένειες ἡ δουλικὴ

ὑποταγή καὶ ἀφοσίωσι στὶς ἀπαιτήσεις τοῦ μοντερνισμοῦ, ὁ ὅποιος, μ' αὐτὸ τὸν τρόπο, κατῴρθωσε νὰ ἐξαφανίσῃ καὶ νὰ καταβαραθρώσῃ τὴν ἠθικὴ ὑπόστασι πολλῶν ἀτόμων καὶ οἰκογενειῶν. Ἀναριθμητὲς ψυχὲς κατεπρόδωσαν τὸ ἠθικὸ τους κάλλος κι' ἐκυλίσθησαν στὸ βόρβορο, στὰ κατάπτυστα τέλματα τῆς αἰσχροῦς ἀμαρτίας !

Ἄλλ' ὅταν λείπουν τὰ θρησκευτικὰ φρονήματα, ὅλα εἶναι εὐκόλα καὶ δυνατά. Ἐκλείπει καὶ διασπᾶται ἡ συζυγικὴ πίστι. Χαλαρώνεται ἡ ἠθικὴ. Ἐξάπτεται ἡ φαντασία μὲ τὴ ζωντανὴ παράστασι ἀνηθικοτήτων στὴν ὀθόνη ἢ στὸν κίτρινο τύπο. Διεγείρονται τὰ πάθη. Ἐξαφανίζεται τὸ ἀγνὸ αἶσθημα τοῦ ἀνθρώπου. Καὶ σὲ διανυκτερεύσεις, στὰ καταγῶγια καὶ καφενεῖα, στὴ μέθη καὶ στὴν ἀσωτία ἐπέρχεται ἡ ἠθικὴ κατάπτωσι. Σφαγιάζεται ἡ τιμὴ τῆς οἰκογενείας. Καταπατοῦνται τὰ τιμιώτερα ἰδανικὰ τοῦ σπιτιοῦ. Δημιουργοῦνται ἄνομες σχέσεις. Κ' ἔτσι πολλοί, ἄνδρες καὶ γυναῖκες, ἀσεβοῦν πρὸς τὴν ἱερότητα τοῦ γάμου. Γίνονται προδότες τῆς συζυγικῆς τιμῆς. Ἐξωκείλουν. Ἐκπίπτουν. Χάνουν γιὰ πάντα τὸν πολύτιμο θησαυρὸ τῆς ἀγνότητος. Καταντοῦν δυστυχεῖς, ἀξιοθρήνητοι.

ᾠ ! Πόσα ἐρείπια, πόσα οἰκογενειακὰ δράματα, δὲν ἐδημιούργησε καὶ δὲν ἐπισωρεύει συνεχῶς ὁ ἄνεμος τῆς ἠθικῆς αὐτῆς ἐκλύσεως καὶ παραλυσίας.!

Καὶ ἐρωτοῦμε· εἶναι χριστιανικὲς αὐτὲς οἱ οἰκογένειες ; Ἐχουν κανένα ἀδιάσειστο ἔρεισμα γιὰ τὴ διασφάλισι τῆς εὐτυχίας καὶ τῆς εἰρηνικῆς τους ζωῆς ; Ἀσφαλῶς ὄχι.

(Συνεχίζεται)

Ἄρχ. ΦΙΛΑΡΕΤΟΣ ΒΙΤΑΛΗΣ

Ἱεροκλήρυς Ἱ. Μητροπόλεως Νικοπόλεως

Παρακαλοῦνται οἱ ἀποστέλλοντες ταχυδρομικὰς ἐπιταγὰς πρὸς τὰ περιοδικὰ «Ἐκκλησία», «Θεολογία» καὶ «Ἐφημέριος», ὅπως σημειῶσιν ἐπ' αὐτῶν τὴν αἰτίαν τῆς ἀποστολῆς.

«ΦΙΛΟΘΕΟΥ ΑΔΟΛΕΣΧΙΑΣ»

ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

ΨΥΧΩΦΕΛΕΙΣ ΕΠΙΣΤΑΣΙΣ ΑΠΟ ΤΟΥΣ «ΑΡΙΘΜΟΥΣ»

Ἐπὶ ΕΥΓΕΝΙΟΥ ΤΟΥ ΒΟΥΛΓΑΡΕΩΣ

Ἐπελπισία τοῦ Ἑβραϊκοῦ λαοῦ
καὶ ἀποφάσεις τοῦ ἀνοητότατες

Τί ἀνόητος λαός, ὁ λαός ἐκείνων τῶν Ἑβραίων ! Ἄντίς, ὅταν συνεκέντρωσαν πληροφορίες, νὰ δοκιμάσουνε μὲ τὴν βοήθεια τοῦ Θεοῦ καὶ μὲ ὑπομονή καὶ ἐπιμονή, ν' ἀποκτήσουνε τὴν γῆ τῆς Χαναάν, πρὸς τὴν ὁποία μὲ τόσα θαύματα καὶ μὲ τόση δύναμη τοὺς ὠδηγοῦσε καὶ τοὺς διήθυνεν ὁ Μωϋσῆς, αὐτοὶ προτίμησαν γιὰ καλύτερο νὰ γυρίσουνε πίσω στὴν Αἴγυπτο καὶ νὰ ζήσουνε ἐκεῖ σὰν ζῶα καὶ σὰν δούλοι δραπέτες, (ἀν βέβαια τοὺς ἄφηναν νὰ ζήσουνε, ἔπειτα ἀπὸ τόσα συμβάντα οἱ Αἰγύπτιοι)· κ' ἐπιστρέφοντας, ἀπὸ ἀνεμυαλιά, νὰ μείνουνε ἐκεῖ σκλάβοι πάντα τοὺς τῶν τυράννων τῶν ἐκείνων, ποὺ εἶχανε δοκιμάσει καὶ ἤξεραν πολὺ καλὰ τὸ βάρος τοῦ σιδερένιου τοὺς ραβδιοῦ. Τί λαός ! Τὸ ξαναλέω ἄλλη μιὰ φορά λαός ἀνόητος ! Ἀκούσετέ τους πῶς μοιρολογοῦνε καὶ πῶς κλαῖνε καὶ πῶς γογγύζουνε καὶ πῶς τὰ βάζουνε, μὲ θυμὸ καὶ μὲ κραυγὴς κατὰ τοῦ Μωϋσῆ καὶ τοῦ Ἀαρών, ποὺ ἦτανε ἄριστοι καὶ ἀφωσιωμένοι καθοδηγοὶ τους.

Ἄχ ! λένε, Ἄχ ! Κάλιο μας ἦτανε νᾶχαμε πεθάνει στὴν Αἴγυπτο, παρὰ μέσα σ' αὐτὴ τὴν ἔρημο, ποὺ μᾶς ἐκουβαλήσατε ! Τί κέρδος θάχαμε, μὲ τὸ νὰ μᾶς φέρη καὶ νὰ μᾶς μπάσῃ ὁ Θεὸς στὴ γῆν ἐκείνη, ὅταν θάμαστε ἀναγκασμένοι νὰ πολεμήσωμε μὲ λαὸν μεγάλο καὶ δυνατὸ· κι' ἐμεῖς μὲν θὰ σφαγιασθοῦμε καὶ θὰ περάσωμε ὅλοι μας ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ μαχαιριοῦ, οἱ δὲ δυστυχησμένες γυναῖκες μας καὶ τὰ κακόμοιρα τὰ παιδιὰ μας θὰ ἐξανδραποδισθοῦνε καὶ θὰ πέσουνε σὲ σκλαβιά φο-

βερή και άπαρηγόρητη ; "Οχι... έμεις προτιμοῦμε τήν τυραννία τήν Αίγυπτιακή, από τόν ὄλεθρο και τήν Χανανίτικη συμφορά. "Ας εκλέξωμε λοιπόν κάποιον άρχηγό μας κι' επιστάτη μας, για να μάς φέρη πίσω στους παληούς άφεντάδες μας. Έβραῖοι, εμπρός άς τ' άποφασίσωμε. Είναι χίλιες φορές προτιμότερα τά πρώτα μας βάσανα από τις στερνές αυτές κι' επιθανάτιες ελπίδες. Κι' ελαφρότερες πολύ οι πρώτες μας άλυσσιδες από τόν έσχατον αυτόν κίνδυνό μας. Ναί, «Δῶμεν άρχηγόν και επιστρέψωμε εις Αίγυπτον». "Ας βγάλωμε κάποιον άρχηγό μας κι' άς γυρίσωμε πίσω στην Αίγυπτο ('Αριθ. ιδ', 1—14).

Λαέ μωρέ και ασύνετε ! Στάσου. Κι' αν δέν σ'ας μέλλη αν θ' αποθάνετε στην Αίγυπτο ή μέσα στην έρημο, όπως λέτε· «ώφελεν απεθάνομεν εν γῆ Αιγύπτω ή εν τῇ έρήμῳ ταύτῃ». Γιατί σ'ας πιάνει λοιπόν και σε τι σ'ας ωφελει ο φόβος, μήπως σκοτωθῆτε πολεμώντας στη γῆ τῆς Χαναάν που σ'ας ώδήγησεν ο Θεός ; Κι' αν δέν σ'ας είναι βαρύ ν'ασθε σκλάβοι στην Αίγυπτο, γιατί φοβ'ασθε τόσο πολύ αν θα σκλαβωθῆτε στη γῆ τῆς Χαναάν ; Τοῦ πολέμου τό τέλος κανεις δέν τό ξέρει. Και στο τέλος ει'σθε άντρες και ει'σθε πλῆθος πολύ κι' άνάμεσά σας υπάρχουνε πολλοι που εξέχουνε από τους άλλους, και είναι και γενναιότατα παλληκάρια. Έχετε κοντά στ' άλλα ένα μεγαλοδύναμο και συνετώτατον άρχηγό, που είναι και τά δυό και στρατηγός δηλαδή και κυβερνήτης έξοχος. Κι' αν δέν υπῆρχαν οι επαγγελίες τοῦ Θεοῦ (που τις παρατρέχομε, και που πρέπει να σ'ας στηρίζουνε)· είναι ενδεχόμενο βέβαια να νικηθῆτε, είναι όμως παρόμοια πιθανό και να νικήσετε. Μπορει να υποδουλωθῆτε στους Χανααίους, μα μπορει και να τους υποδουλώσετε σεῖς. Η σκλαβιά σας στη Χαναάν δέν είναι σίγουρη, αλλά άμφισβητούμενη. Η σκλαβιά σας όμως στην Αίγυπτο αν θα ξαναγυρίσετε πίσω εκει, είναι αναμφισβήτητη και βεβαιότατη. Και στα στερνά, σκλαβιά για σκλαβιά· μα προτιμότερη είναι ή δεύτερη

αὐτὴ πού τόσο τὴν φοβᾶσθε, ἀπὸ τὴν πρώτη πού ἔχετε δοκιμάσει τὸ βᾶρος τῆς.

Οἱ Χαναναῖοι εἶναι βέβαιο πὼς δὲν σᾶς μισοῦνε μὲ τόσο πάθος μ' ὅσον εἶναι λογικὸ νὰ σᾶς μισοῦνε τώρα οἱ Αἰγύπτιοι. Ἐπειδὴ αὐτοὶ δὲν πάθανε τίποτε καλὸ ἀπὸ μέρους σας καὶ μπορεῖ, ἂν νικήσουνε, νὰ σᾶς δεχθοῦνε σὰν πιστοὺς ὑπηκόους των ἀπὸ ἐδῶ καὶ στὸ ἐξῆς. Ἐνῶ οἱ Αἰγύπτιοι λογιάζοντας τὰ ὅσα πάθανε ἀπὸ σᾶς καὶ γιὰ σᾶς, πρέπει νᾶναι ἀδιάλλακτοι κι' ἄσπονδοι ἐχθροὶ σας. Κι' ἂν ὑποπτεῦσεθε, μήπως σκλαβωθοῦνε στοὺς Χαναναίους οἱ γυναῖκες σας καὶ τὰ παιδιὰ σας «αἱ γυναῖκες ἡμῶν καὶ τὰ παιδιὰ ἔσονται εἰς διαρπαγὴν» (Ἀριθ. ιδ', 3), πολὺ περισσότερο πρέπει νὰ φοβηθῆτε, πὼς ὄχι μόνον θὰ ρίχνουν οἱ Αἰγύπτιοι τὰ νεογέννητα παιδιὰ σας στὸ ποτάμι, ὅπως τῶκαναν καὶ προτῆτερα, ἀλλὰ καὶ τὰ μεγάλα πλέον παιδιὰ σας κι' ὅλες οἱ γυναῖκες σας μαζί θὰ καταδικασθοῦνε σὲ παρόμοιο καταποντισμό, γιὰ νὰ ξεκληρισθῇ τὸ γένος σας ἀπὸ τὴ ρίζα του. Πλὴν ἀλλοίμονον ! Ὁ ἄνθρωπος σὰν χάσῃ τὴν πίστη του χάνει καὶ τὸ μυαλό του ! Κι' ὅταν παύῃ νὰ στηρίζεται καὶ νάχῃ τίς ἐλπίδες του στὸ Θεὸ σκοτίζεται κι' ἀστοχᾷ νὰ κἀνῃ ἐκεῖνα πού τοῦ ὑπαγορεύει καὶ τὸ κοινότερο μυαλό.

Εἶναι ἀναπόφευκτη ἡ τιμωρία γιὰ τὸν ἀμετανόητο ἀμαρτωλὸ

Ὁ Ἰησοῦς τοῦ Ναυῆ κι' ὁ Χάλεβ τοῦ Ἰεφοννή, δίνοντας θάρρος στοὺς Ἑβραίους νὰ μὴ φοβηθοῦνε τὸ πλῆθος καὶ τὴ δύναμη τῶν Χαναναίων, ἀλλὰ νᾶναι βέβαιοι πὼς ὁ Θεὸς θὰ τοὺς παραδώσῃ στὰ χέρια τους ἐκείνους, τοὺς ἐπρόβαλαν ἓνα ἐπιχείρημα, πού ἦτανε δυνατὸ νὰ τοὺς καταπέισῃ καὶ πού ἦτανε ἀναμφισβήτητο· «Μὴ φοβηθῆτε, λέγουσι, μή μὴ φοβηθῆτε τὸν λαὸν τῆς γῆς ἐκείνης» ὅσον καὶ νᾶναι δυνατὸς καὶ φοβερὸς καὶ πολυάνθρωπος ὁ λαὸς αὐτός, ἐμεῖς θὰ τοὺς

καταπιούμε· (Κατάβρωμα ἡμῖν ἐστίν). Θὰ τὸν φᾶμε δηλαδὴ (Ἀριθ. ιδ' 9).

Ἄλλὰ γιατί ἄραγε, καὶ ποιὸς εἶναι ὁ λόγος ποὺ οἱ δυὸ τους αὐτοὶ φαίνονται τόσο θαρραλέοι καὶ τόσο πειστικοί ; Νὰ ὁ λόγος· «Ἀφῆστηκεν γὰρ ὁ καιρὸς ἀπ' αὐτῶν». Πέρασε, λένε, ὁ καιρὸς τους καὶ ἡ προθεσμία ποὺ τοὺς προσδιωρίσθηκεν, κατὰ θεία συγκατάβαση. Ὁ καιρὸς τους πέρασε κι' ἔφυγε κι' ἐτελείωσε. Δὲν ὑπάρχει πλέον γι' αὐτοὺς ἀναβολή· δὲν ἔμεινε ἐλπίδα σωτηρίας γιὰ τοὺς Χανααῖους. Ὁ καιρὸς τοὺς ἀφῆκεν κι' ἔφυγε κι' ἐξεχείλισαν οἱ ἀνομίες τῶν Ἀμωραίων· κλείσθηκεν ἡ θύρα. Κι' αὐτὴ ἡ ἀπόγνωση τῶν Χανααίων εἶναι ἡ ἐλπίδα τῶν Ἑβραίων.

Νὰ λοιπὸν ποιὸς εἶναι καὶ ὁ κίνδυνος τοῦ ἀνθρώπου ποὺ ζῆ βυθισμένος μέσα στὴν ἀνομία· νὰ ποιὸ εἶναι τὸ φοβερῶτατο τέλος του. Ἄφ' οὗ κατασπαταλήσῃ μὲ ἀφροσύνη τὸν καιρὸ τῆς μετάνοιάς του, ποὺμποροῦσε νὰ διορθωθῇ, δὲν τοῦ μένει πλέον ἄλλη εὐκαιρία. Ὡ, εἶναι, ἀδελφοί μου, μεγάλη πολὺ μεγάλη ἡ ζημία τοῦ καιροῦ ! Εἶναι φοβερὴ, πολὺ φοβερὴ ἡ ἔλλειψη τοῦ χρόνου ! Εἶναι ἡ ποιὸ μεγάλη καὶ ἡ πιὸ ἀγιάτρευτη στέρησή μας τὸ πέρασμα τοῦ καιροῦ ! Ὁ καιρὸς περνᾷ καὶ δὲν γυρίζει ! «Θεεὶ γὰρ ἀκίχνητον δρόμον, λαβέσθαι δὲ τοῖς βουλομένοις οὐ δίδωσιν». Γιατὶ τρέχει σ' ἓνα δρόμο ποὺ δὲν ἔχει τελειωμό, καὶ δὲν δίνει τὴν εὐκαιρία νὰ τὸν πιάσουν, αὐτοὶ ποὺ τὸ θέλουν.

Ἄθλιε Χανααῖε, ταλαίπωρε ἀμαρτωλέ· Εἶχες ὄλο τὸν καιρὸ στὴν ἐξουσία σου· δὲν ἤθελες ὅμως· τώρα ποὺ τὸν θέλεις, δὲν τὸν ἔχεις. «Πολυεύσπλαγγχε καὶ μακρόθυμε Κύριέ μου, αἱ ἡμέραι καὶ εἰς ἐμὲ ἤδη ἐκλίθησαν. κἀγὼ ὡσεὶ χόρτος ἐξηράνθην· τὴν ὀλιγότητα τῶν ἡμερῶν μου ἀνάγγελόν μοι». Ἐγειραν πλέον καὶ οἱ δικές μου ἡμέρες· κι' ἐγὼ, σὰν τὸ χόρτο, ἐξεράθηκα· μήνυσέ μου τίς ἡμέρες ποὺ μοῦ ὑπολείπονται νὰ ζήσω· (ψαλμ. ρά', 11). Γνώρισέ μου, Κύριέ μου, τὸ τέλος τῆς ζωῆς

Θέματα Ποιμαντικής

**ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΤΟΥ ΙΕΡΕΩΣ
ΜΕΤΑ ΤΟΥ ΠΟΙΜΝΙΟΥ ΤΟΥ**

Β' Ἀλλαι εὐκαιρίαι :

α) Προσκήσεις ὑπὸ τοῦ ἱερέως εἰς τὸ σπίτι του. Πολλοὶ ἱερεῖς ἔχομε σχηματίσει τὴν ἐντύπωσι ὅτι ἂν οἱ πιστοὶ μας θέλουν νὰ μᾶς συναντήσουν δι' ὅ,τιδήποτε, πρέπει νὰ μᾶς εὑρουν εἰς τὸν Ναόν. Συνέπεια αὐτοῦ εἶναι ὅτι, ἢ δὲν δεχόμεθα ἐπισκέψεις κατ' οἶκον, ἢ ὅτι τις δεχόμεθα μὲ δυσφορία, καὶ πάντως χωρὶς θετικὸν ἀποτέλεσμα πού νὰ ἔχη σχέσι μὲ τὴν πνευματικὴν πρόοδο τῶν ἐνοριτῶν μας. Ἔχομε μάλιστα ὑπ' ὄψει μας παράδειγμα ἐφημέριου, ὁ ὁποῖος οὔτε τὴν θύραν τοῦ σπιτιοῦ του ἀνοίγε εἰς τοὺς ἐπισκέπτας ἐνορίτας του, ἀλλὰ ἀπὸ μικρὸ παραθυράκι τῆς θύρας του τοὺς ἔλεγε: «Δι' ὅ,τι θέλετε, θὰ μὲ βρῆτε εἰς τὸν Ναὸν τὴν Κυριακὴν» (;), καὶ προτοῦ ἀκόμη ἐκεῖνοι προφθάσουν νὰ ποῦν ὅτι «εἶναι ἀνάγκη, κλπ.», ὁ ἐφημέριος τοὺς ἔκλεινε καὶ τὸ παράθυρο. Θὰ πρέπει ὅμως νὰ κατανοηθῆ ὅτι οἱ ἐπισκέψεις τῶν ἐνοριτῶν εἰς τὸ σπίτι τοῦ ἱερέως τοὺς ἤμπορεῖ νὰ εἶναι πολὺ ἐποικοδομητικὰς καὶ ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἀπωθοῦνται, ἀλλὰ νὰ ἐπιδιώκωνται. Εἰς ἐορταστικὰς εὐκαιρίας τῆς οἰκογενείας τοῦ ἱερέως, ἢ θύρα τοῦ σπιτιοῦ του πρέπει νὰ εἶναι ἀνοιχτὴ δι' ὅλους τοὺς ἐνορίτας του. Κάθε ἐπίσκεψις ἐνορίτου εἰς τὸ σπίτι τοῦ ἱερέως, διὰ τῆς ὁποίας ὁ πρῶτος θὰ ἐπιδιώκη κάποια ἐξυπηρέτησι, ἢ διαφώτισι, ἢ ψυχικὴ ἐπικοινωνία καὶ ἐπαφή, πρέπει νὰ γίνεται ἀπὸ τὸν δεῦτερον ἀπαραιτήτως καὶ εὐχαρίστως δεκτὴ. Κάτι περισσότερο: Εἶναι ἀπαραίτητον, ὅπως ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ὁ ἱερεὺς καλῆ ἐναλλάξ μερικὸς ἀπὸ τοὺς ἐνορίτας του διὰ πνευματικὴν συναναστροφὴν καὶ ἴσως καὶ ὕλικὴν περιποίησιν, ἢ ὁποία θὰ ἀρχίζη ἀπὸ τὸ κέρασμα καὶ θὰ φθάνη ὡς τὸ τραπέζι καὶ ὡς τὴ δεξιῶσι, κατὰ τὰς περιστάσεις καὶ τὴν δυνατότητα πού θὰ ὑπάρχη. Ἡ πρεσβυτέρα τοῦ ἱερέως ἤμπορεῖ ἐδῶ νὰ φανῆ πράγματι «τὸ δεξιὸ χέρι» τοῦ συζύγου της. Περιττὸν πάντως νὰ τονισθῆ ὅτι χρειάζεται πολλὴ προσοχὴ ἐκ μέρους τοῦ ἱερέως, ὥστε οἱ ἐπισκέψεις αὐτὲς νὰ μὴ παίρνουν κκο-

μου καὶ πόσες ἡμέρες ἀκόμη θὰ βλέπω τὸ φῶς σου, «ἵνα γινῶ τί ὕστερῶ ἐγώ», γιὰ νὰ καταλάβω σὲ τί ὕστερῶ καὶ γιὰ νὰ μὴν πᾶνε χαμένες καὶ οἱ λίγες αὐτὲς ἡμέρες, ὅπως πῆγανε οἱ πρῶτες.

(Συνεχίζεται)

Ἀπόδ. ΘΕΟΔΟΣΗ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑ

σμικόν χαρακτήρα», και νά μή προξενούν βλάβη πνευματική εἰς κανένα, ἀλλά νά ἀποτελοῦν σταθμὸν εἰς τὴν πνευματικὴν ἐξέλιξιν τῶν ἐνοριτῶν του.

β) Συμμετοχὴ τῶν ἐνοριτῶν εἰς ὁμάδας ἢ κλοῦς πνευματικῆς οἰκοδομῆς, διευθυνομένους ὑπὸ τοῦ ἐφημερίου. Ὡς γνωστόν, ὄχι μόνον εἰς τὸ ἐξωτερικόν, ὅπου τοῦτο εἶναι σχεδὸν καθεστῶς, ἀλλὰ και ἐδῶ εἰς τὴν Πατρίδα μας, πολλοὶ ἐφημέριοι διευθύνουν, ὅσο τοὺς εἶναι δυνατόν, μικρὰς ὁμάδες συμμελέτης τῆς Ἀγ. Γραφῆς ἢ χριστιανικῶν περιοδικῶν, τὰ ὁποῖα δίδουν ἀφορμὴν διὰ συζήτησιν και λύσιν πολλῶν προβλημάτων. Οἱ συγκεντρώσεις αὐτῆς, εἴτε εἰς γραφεῖα ἰ. Ναῶν, εἴτε εἰς χριστιανικὰ αἴθουσας, εἴτε και εἰς διάφορα κατάλληλα και φιλόξενα σπίτια γίνονται, εἶναι ὠφελιμώτατες πνευματικῶς. Καὶ εἰς αὐτὰς λοιπὸν τίς συγκεντρώσεις ὁ ἱερεὺς ἤμπορεῖ νά γνωρίσῃ το ποιμνίόν του, τὸ ὁποῖον ὄχι σπανίως διψᾷ διὰ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ. Καὶ εἰς περιπτώσεις ἀκόμη πού διὰ διαφόρους λόγους οἱ ὁμάδες αὐτῆς δὲν διευθύνονται ἀμέσως ὑπὸ τοῦ ἱερέως, ὁ τελευταῖος ἔχει καθήκον νά τις παρακαλουθῇ και νά εὐρίσκειται ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερο και κοντύτερα πρὸς τοὺς ἐνορίτας του.

γ) Συμμετοχὴ τῶν ἐνοριτῶν εἰς διάφορα φιλανθρωπικὰ ἔργα. Πολλὰς φορές θὰ ἐμείναμε ἐκπληκτικοὶ, ἐμπρὸς εἰς τὸ θάρρος, τὴν προθυμία, τὴ σβελτώσυνη, τὴν εὐκρίνεια, τὴν τάξι και τὴν ἀνιδιοτέλεια πού ἐδείξαν μερικοὶ ἄνθρωποι εἰς κάποια φιλανθρωπικὴ προσπάθεια, ἄνθρωποι, τοὺς ὁποῖους ὡς τότε ἐθεωρούσαμε, τὸ ὀλιγώτερον, ἀδιαφόρους. Καὶ πόσες φορές δὲν διεπιστώσαμε ὅλοι μας τὸ ἀντίθετο, γιὰ ἄνθρώπους τοὺς ὁποῖους ἐθεωρούσαμε εὐσεβεῖς και... ἰδικούς μας! Χωρὶς ἀμφιβολία, διάφορα ἔργα εὐποιίας, ὅπως ἔρανοι, ἐξορμήσεις εἰς χωρία, ὁμαδικὴ συνεργασία διὰ τὴν βοήθειαν κάποιου ἢ και πολλῶν πού ἔχουν ἀνάγκη βοήθειας, συμμετοχὴ εἰς ἔργα κοινωφελῆ κλπ., βοηθοῦν τὸν ἐφημέριον νά γνωρίσῃ τοὺς ἐνορίτας του καλύτερα, και, φυσικά, νά τοὺς βοηθήσῃ καταλλήλως νά διορθωθοῦν, ἢ νά ἀναπτύξουν ὅσα καλὰ ἔχουν και νά γίνουν καλύτεροι.

δ) Συμπτωματικὰ περιστατικὰ τέλος, ἤμποροῦν νά βοηθήσουν τὸν ἱερέα νά γνωρίσῃ τοὺς ἐνορίτας του. Μία συνάντησις καθ' ὁδὸν μὲ ἕνα ἐνορίτη μας, τὸν ὁποῖο ἔχομε νά δοῦμε ἐδῶ και πολὺν καιρό, δὲν πρέπει νά τελειώσῃ μὲ ἕνα ἀπλὸ χαιρετισμό. Ἐνα κοινὸ ταξίδι, μικρὸ ἢ μεγάλο, θὰ ἦταν ὠραία εὐκαιρία ἀλληλογνωριμίας, και συγχρόνως θὰ ἐκερδίζετο πολὺτιμος χρόνος. Ἐνας κοινὸς παραθερισμός, μία πρόσκλησις τοῦ ἱερέως και τοῦ ἐνορίτου του συγχρόνως εἰς τὴν ἴδια εὐκαιρία, ἐθνικὴ ἐκδήλωσις, και τόσα ἄλλα «τυχαῖα» περιστατικὰ, εἶναι ὅλα εὐκαιρίες θαυμάσιες διὰ τὸν ἱερέα διὰ νά μάθῃ τοὺς πιστοὺς του, διὰ

νά καταλάβη με ποιους ἔχει νά κάμη, καί νά καταπιασῆ καθὼς ἔχει καθῆκον — νά τοὺς βοηθήσῃ εἰς τίς τόσες ἀνάγκες τοὺς.

Ἐξετάσαμε τὸ θέμα τῆς γνωριμίας τοῦ ἱερέως μετὰ τοῦ ποιμνίου του ἀπὸ γενικωτέρας πλευρᾶς. Μιάς γνωριμίας ποὺ δὲν περιορίζεται εἰς τὴν κατ' ὄψιν ἢ κατ' ὄνομα μόνον, ἀλλὰ ποὺ ἀρχίζει ἀπὸ ἐδῶ, διὰ νὰ φθάσῃ ὡς τὴ γνωριμία τῶν μυχαιτάτων τῆς ψυχῆς. Εἶδαμε ὅτι ἡ πολὺπλευρος αὐτὴ γνωριμία ἐπιβάλλεται διὰ πολλοὺς καὶ σοβαροὺς λόγους, καὶ δὲν μένει περιθώριον ἐκλογῆς διὰ τὸν ἱερέα νά τὴν ἐπιδιώξῃ ἢ ὄχι. Εἶδαμε ἀκόμη ποῖοι εἶναι οἱ σκοποὶ τῆς γνωριμίας αὐτῆς, καὶ ἐξετάσαμε τοὺς τρόπους διὰ μία καλυτέρα κατὰ τὸ δυνατόν γνωριμία.

Καὶ τώρα, πρέπει νά εἰποῦμε τὴν τελευταία λέξι. Αὐτὴ δὲ δὲν εἶναι ἄλλη ἀπὸ τὸ ὅτι μία τέτοια γνωριμία, ὅπως τὴν περιγράψαμε, θὰ ἔχῃ τεράστια πνευματικὰ ὀφέλη, πρῶτον διὰ τὸν ἱερέα. Θὰ ἀποδείξῃ ὅτι ὁ ἱερεὺς δὲν ποιμαίνει τὸν ἑαυτόν του, ἀλλὰ τὸ ποιμνίον του (Ἰεζ. 34, 2 — Ἰούδα 12), ὅτι νοιάθῃ τὴν ἀποστολὴ καὶ τὴν εὐθύνῃ του, καὶ ὅτι δὲν θεωρεῖ τὴν εὐσέβεια «πορισμὸν» (Α' Τιμ. 6, 5). Δεύτερον, διὰ τὴν Ἐκκλησίαν. Οἱ Χριστιανοὶ θὰ γίνωνται συνειδητοί. Οἱ Ἐκκλησίαις θὰ ἀρχίσουν νά γεμίζουν. Τὸ θεῖον καθίδρυμα θὰ πάρῃ δύναμι καὶ αἴγλη. Ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ θὰ στερεώνεται καὶ θὰ ἐπεκτείνεται περισσότερο. Καὶ τρίτον, διὰ τὸ ποιμνιον. Θὰ αἰσθανθῇ ὅτι ἔχει ἀξιόους πνευματικούς ἡγέτας. Θὰ τοὺς νοιώσῃ κοντὰ του, ἔτοιμους, ὄχι νά τὸν ἀμέλξουν (Ἰεζ. 34, 3), ἀλλὰ νά τοῦ συμπαρασταθοῦν, νά τὸν βοηθήσουν, νά τὸν ὀδηγήσουν «εἰς τόπον χλόης» (Ψαλμ. 22,2). Θὰ πάρῃ τότε τὸ ποιμνιον μόνον του τὴ σταθερὴ καὶ σωτήρια ἀπόφασιν, νά ἐπιστρέψῃ «ἐπὶ τὸν ποιμένα καὶ ἐπίσκοπον τῶν ψυχῶν ἡμῶν» (Α' Πέτρ. 2, 25).

(Τέλος)

Οἶκον. Δρ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Μ. ΦΟΥΣΚΑΣ

Ἡ «Ἐφημέριος» εἶναι πρόθυμος νά δίδῃ ἀπαντήσεις εἰς ἐρωτήσεις ἐπὶ ἀποριῶν, ἀναφερομένων εἰς ζητήματα, τὰ ὁποῖα ἔχουν σχέσιν πρὸς τὸ ἔργον τοῦ Ἐφημερίου (ποιμαντικόν, λειτουργικόν κλπ.). Ἐπομένως οἱ εὐλαβέστατοι ἐφημέριοι δύνανται ν' ἀπευθύνουν ἐρωτήματα ἐπὶ τοιούτων ἀποριῶν. Αἱ ἀπαντήσεις θὰ δίδωνται εἰς τὴν σελίδα τῆς ἀλληλογραφίας.

Η ΕΠΟΧΗ ΤΩΝ ΜΕΓΑΛΩΝ ΣΥΓΚΙΝΗΣΕΩΝ

**ΑΝΑΒΙΩΣΙΣ ΤΟΥ ΒΥΖΑΝΤΙΟΥ ΕΙΣ ΚΑΘΕ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΨΥΧΗ
ΚΑΤΩ ΑΠΟ ΜΙΑ ΑΤΜΟΣΦΑΙΡΑ ΔΙΠΛΗΣ ΑΝΑΤΑΣΕΩΣ
ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΝΑΟ ΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΤΩΝ ΒΛΑΧΕΡΝΩΝ**

Ο ΑΚΑΘΙΣΤΟΣ ΥΜΝΟΣ ΚΑΙ ΤΑ ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΑ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΥΠΕΡΜΑΧΟΝ

Τὸ Βυζάντιο ξαναζωντανεῦει στὴ σκέψι καὶ τὴν ψυχὴ μας. Εἶναι ἡ ἐποχὴ ποῦ ἡ ἀτμόσφαιρά του ἀναδίδει τὸ πλεόν ὑποβλητικὸ θρησκευτικὸ ἄρωμα. Ἡ ἀνοιξις ἀπλώνεται ὡσὰν ἓνα ὠραῖο λυρικὸ ποίημα. Τὸ ἀγιόκλημα ἀρχίζει νὰ ἀγκαλιάζη σιγὰ σιγὰ τὰ κάστρα καὶ τὰ παλῆα τείχη ἀρχίζουν νὰ ντύνωνται μὲ τοὺς πέπλους τῶν μαύρων κισσῶν. Στὰ δρομάκια τοῦ ἀρχοντικοῦ Φαναριοῦ κάμουν παθητικὰ τοὺς περιπάτους των ὡσὰν οἱ εὐγενικὲς φαναριώτισσες κοκκῶνες τὰ ἀγριοπερίστερα—οἱ δεκαχτοῦρες — ποῦ τὶς ἐτραγοῦδησε τόσο ζωντανὰ καὶ παραστατικὰ ὁ Μεσολογγίτης ἔθνικὸς βάρδος, ὁ Κωστής Παλαμαῆς. Στὴν ἀνοιξιάτικη αὐτὴ ἀτμόσφαιρα τοῦ Βυζαντίου τὸ μάτι καθῶς πλανᾶται πρὸς διάφορες κατευθύνσεις ἀντικρῦζει καὶ ἀγκαλιάζει ὄραματα ποῦ στὸ σύνολό τους συνθέτουν μιὰ ὑποβλητικὴ εἰκόνα ζωγραφισμένη μὲ τὸν ποικιλόχρωμο χρωστῆρα μιᾶς ἀθάνατης ἱστορίας. Κάτω ἀπὸ τὴν ἱστορία αὐτὴ ζῆ, κινεῖται καὶ πάλλεται ἡ ἑλληνικὴ χριστιανικὴ ψυχὴ. Τὰ ὄραματα μὲ τοὺς τρούλλους, τοὺς μιναρέδες, τὰ καμπαναριὰ καὶ τὰ ὑψώματα ποῦ ζώνουν τὰ παλῆα βυζαντινὰ κάστρα φέρνουν τὴν ἀνάμνησι καὶ τὴν ψυχὴ τὴν χριστιανικὴ πρὸς τὸν κόσμον ποῦ ξαναζωντανεῦει τὴν ἐποχὴ αὐτὴ τῆς Μεγάλης Σαρακοστῆς. Ἡ ἱστορία τοῦ Βυζαντίου ὑπὸ τὴν ἔθνικὴ καὶ τὴν θρησκευτικὴ χριστιανικὴ τῆς μορφῆ. Ξεφυλλίζονται σελίδες τῆς ἱστορίας αὐτῆς καὶ ἡ χριστιανικὴ ψυχὴ αἰσθάνεται μιὰ ἀνάτασι. Περνοῦν φευγαλέα καὶ ὄραματιστικὰ μορφὲς αὐτοκρατόρων, μεγιστάνων καὶ Πατριαρχῶν καὶ γεμίζει ὁ βαθύτερος ἐσωτερικὸς μας κόσμος ἀπὸ ἁρμονίες ψαλμῶν συγκινητικῶν καὶ συγκλονιστικῶν. Οἱ καμπάνες ποῦ χτυποῦν τὰ ἀνοιξιάτικα αὐτὰ δειλινὰ τοῦ παλιοῦ Βυζαντίου συνοδεύουν τοὺς ἁρμονικοὺς αὐ-

τούς ψαλμούς καὶ καλοῦν τοὺς πιστοὺς σ' ἓνα ἀναβάπτισμα ψυχικὸ καὶ στὴ συμμετοχὴ τους σὲ μιὰ μυσταγωγία ἑλληνικὴ καὶ χριστιανικὴ. Οἱ ἀκολουθίαι τοῦ Ἀκαθίστου Ὑμνου ποὺ ψάλλονται τὴν ἐποχὴ αὐτὴ καθηλώνουν τὸ χριστιανικὸ πνεῦμα καὶ τὴν ψυχὴ ἐπάνω σ' ἓνα ἀσάλευτο ἔθνικὸ θρησκευτικὸ βᾶθρο. Τὸ παλῆθὸ Βυζάντιο ποὺ τὸ ἀγκαλιάζει ὁ Κερατίος Κόλπος καὶ ποὺ ὀδηγεῖ πρὸς τὰ κάστρα ἔξω ἀπὸ τὴν Πόλη, ἐκεῖ ποὺ ἐγράφηκαν οἱ μεγάλες σελίδες τῶν ἡρωϊκῶν ἀγώνων τῶν ὑπερασπιστῶν μὲ τὸν τελευταῖον Παλαιολόγο ἐπὶ κεφαλῆς, προβάλλει συγκεντρωμένη τὴν θρησκευτικὴ ἀτμόσφαιρα τῆς ἐποχῆς αὐτῆς καὶ τὴν εὐλάβεια τῶν πιστῶν. Ἀπὸ τὴν Πύλη τῆς ἁγίας Θεοδοσίας—τὸ Ἅγία Καποῦ—ἕως τὴν ἱστορικὴ ἐκκλησία τῆς Παναγίας τῶν Βλαχερνῶν κινεῖται ἓνας κόσμος μὲ τὸν ἴδιον παλμὸ καὶ τὴν ἴδια εὐλάβεια ποὺ ἐστάθηκε ἀκλόνητη στὸ πέρασμα τῶν χρόνων καὶ τῶν πλέον ἀντιξῶων διὰ τὸν ὀρθόδοξον χριστιανισμόν περιστάσεων. Ἐκκλησίες καὶ προσκνηματα χριστιανικὰ στὴν διαδρομὴ αὐτῆ. Μὲ τὴν ἱστορία τους τὸ καθένα. Ὁ μεγάλος πατριαρχικὸς ναὸς τοῦ ἁγίου Γεωργίου, στὸ Φανάρι, κλεισμένος μέσα στοὺς βαρεῖς τοίχους ποὺ προδίνουν μιὰ ἀπλότητα καὶ ἓνα πένθος μαζί. Ἐνα ἀκοίμητο φῶς στὸ ἔμβασμα τῆς κεντρικῆς θύρας τοῦ ναοῦ αὐτοῦ. Ἡ κλειστὴ πόρτα πίσω ἀπὸ τὴν ὁποῖαν ζῆ ἢ σκιά τοῦ σχοινοῦ τοῦ ἔθνομάρτυρος Πατριάρχου φωτισμένη μὲ τὴν τρεμάμενη ἀσθενικὴ φλόγα ἐνὸς ταπεινοῦ καντηλιοῦ.

Ἡ σκέψι καὶ ἡ ψυχὴ ὑποκλίνονται εὐλαβικὰ στὸ πέρασμα μπροστὰ ἀπὸ τὴν κλειστὴ αὐτὴ ἱερὴ πόρτα. Καὶ καθὼς ξανοίγεται κατόπιν ὁ μεγάλος λιθόστρωτος δρόμος τοῦ Φαναρίου πρὸς τὸ τέρμα τοῦ Κερατίου Κόλπου μὲ τὰ ἀρχοντόσπιτα σταματᾷ τὸν διαβάτη χριστιανὸ προσκνητὴ τὸ Ἅγιοταφίτικο Μετόχι καὶ ὁ περικαλλὴς ναὸς του μέσα σὲ τεράστιο περιτοιχισμένο αὐλόγυρο, ὅπου θροῖζουν τεράστια πλατάνια καὶ ἄλλα δέντρα καὶ ὅπου δημιουργεῖται γιὰ τὸν περαστικὸ γρήγορο αὐτὸ ἐπισκέπτη ἢ ἀτμόσφαιρα ἢ ἱερὴ καὶ ὑποβλητικὴ τῶν Ἁγίων Τόπων μὲ τὸ δρᾶμα καὶ τὸ μυστήριον τῆς ἐνανθρωπήσεως, τῆς ζωῆς, τῆς διδασκαλίας, τοῦ μαρτυρικοῦ θανάτου καὶ τῆς ζωηφόρου ἀναστάσεως τοῦ Λυτρωτῆ Θεοῦ. Ἡ ἐκκλη-

σία τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου κατόπιν, μοναστήρι τῆς Σιναϊτικῆς ἀδελφότητος, μετὴν ἀτμόσφαιρα ποῦ πλανᾶται ἡ μορφή τῆς ἁγίας μεγαλομάρτυρος Αἰκατερίνης. Ἡ Παναγία τοῦ Μπαλίνου σὲ μικρὴ ἀπόστασιν καὶ γειτονικὴ πρὸς τὸν ναὸν τῆς Παναγίας τῶν Βλαχερνῶν ἡ ἐκκλησία τοῦ ἁγίου Δημητρίου τῆς Ξυλόπορτας ποῦ ἐχρησίμευσε ὡς τελευταῖος πατριαρχικὸς ναὸς πρὶν μεταφερθῆ εἰς τὸν σημερινὸν χῶρον τοῦ ἱστορικοῦ Φαναρίου τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον καὶ ὁ πάνσεπτος ναὸς τοῦ τοῦ ἁγίου Γεωργίου.

Συμφασμένη μετὴν ἱστορία τῆς Παναγίας τῶν Βλαχερνῶν ἡ ἱστορία τοῦ Ἁκαθίστου Ὑμνου. Μυσταγωγία πραγματικὴ ἢ ἀκολουθία τοῦ Ὑμνου αὐτοῦ ποῦ χρονολογεῖται ἀπὸ παλαιοτάτων βυζαντινῶν χρόνων. Τὴν ξαναφέρνουμε στὴν μνήμη μας πάντα τὴν ἐποχὴ αὐτὴ ποῦ ἔχουμε εἰσέλθει καὶ αἰσθανόμεθα μιὰ βαθεῖα ἱερὴ συγκίνησιν. Εἰκοσιτέσσαρες στροφές ποῦ ἄλλοτε ἐψάλλοντο ὀλόκληρες σήμερα δὲ ψάλλονται μόνο τὰ προοίμιά τους, ἐνῶ τὸ ὑπόλοιπον μέρος διαβάζεται «ψαλτικά». Οἱ στροφές αὐτὲς ἀποτελοῦν ὅλες ἐγκώμιο πρὸς τὴν Θεοτόκο. Ἄλλες ἐξυμνοῦν τὸν Εὐαγγελισμὸν τῆς πανάχραντης Κόρης, ἄλλες ἐξιστοροῦν τὴν Γέννησι τοῦ Χριστοῦ καὶ τὴν προσκύνησι τῶν μάγων, μιὰ ἀπὸ τὰς «στάσεις» των καταδεικνύει τὴν ἀνακαίνισι τῆς κτίσεως ἀπὸ τὴν θεία ἐνανθρώπησι, καθὼς καὶ τὴν κατάπληξι τῶν ἀγγέλων καὶ τῶν σοφῶν. Ὑπὸ τὸ ὄνομα «χαιρετισμοί», οἱ στροφές αὐτὲς τίς ὁποῖες ὁ κόσμος τῶν χριστιανῶν ποῦ παρακολουθοῦσε ἀπὸ τῶν παλῶν βυζαντινῶν χρόνων χωρὶς νὰ κάθεται οὔτε ἐπὶ στιγμῇ, δὲν ἔπαυσαν νὰ συγκινοῦν βαθεῖα τὸν χριστιανικὸν ἑλληνισμόν, ἀλλὰ καὶ νὰ θαυμάζωνται καὶ ἀπὸ τοὺς ἄλλους ἀκόμη τοὺς μὴ ὀρθοδόξους καὶ μὴ Ἑλληνας χριστιανούς ποῦ μετέφεραν αὐτούς. Ἡ ἀκολουθία αὐτὴ ἀποτελεῖ δημιουργία προσιδιάζουσαν μόνον εἰς τὴν μεγαλόπνοον καὶ ὑψιπετῆ ποίησι τῶν Βυζαντινῶν χρόνων. Δὲν ἦταν συνεπῶς τυχαῖος ὁ στιχοουργὸς καὶ ὁ ὕμνωδός των. Ὅλες οἱ ἐκδοχές συνηγοροῦν ὅτι ποιητὴς των ἦταν ὁ Ρωμανὸς ὁ Μελωδός. Εἶχε ἐπιβληθῆ ἡ μυσταγωγία

αὐτὴ ἀπὸ τὸν Πατριάρχη Φώτιο, ἦταν δὲ συνδεδεμένη μετὰ τὴν στάση τοῦ Νίκα καὶ βραδύτερον καθὼς θὰ δοῦμε μετὰ τὰ γεγονότα ποὺ ἐπροστωτοστάτησε ὁ Πατριάρχης ἀντιβασιλεὺς Σέργιος εἰς τὸν ἱστορικὸν ναὸν τῆς Παναγίας τῶν Βλαχερνῶν. Πρὸς τὸν ναὸν αὐτὸ στὸ πέρασμα τῶν χρόνων καὶ σήμερα τὴν ἐποχὴ αὐτῆ τῆς Μεγάλης Σαρακοστῆς κατευθύνονται τὰ βήματα καὶ ἀγκιστρώνεται ἡ εὐσέβεια καὶ ἡ εὐλαβικὴ ἀνάμνησις καὶ προσκύνησις τῶν ὀρθοδόξων χριστιανῶν τῆς Πόλης. Μέσα στὸν χώρον τοῦ παλατίου τῶν Βλαχερνῶν, ποὺ ἦταν ἡ προσφιλέστερη κατοικία τοῦ Μανουὴλ τοῦ Κομνηνοῦ, ἦταν κτισμένος ὁ ναὸς τῆς Παναγίας καὶ διακοσμημένος ὅσο καμμιά ἄλλη ἐκκλησία τῆς τότε βυζαντινῆς ἐποχῆς ἀπὸ τὸν αὐτοκράτορα Μανουὴλ. Πρῶτοι κτήτορες τοῦ ναοῦ ἀναφέρονται ὁ αὐτοκράτωρ Μαρκιανὸς καὶ ἡ Αὐγούστα Πουλχερία. Κατὰ μιὰν ἄλλην ἐκδοχὴ κτήτωρ τῆς Βλαχερνιώτισσας ὑπῆρξε ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανός. Στὴν ἐκκλησίᾳ αὐτῇ ποὺ διαιωνίζεται ὡς σήμερα προσκύνημα ἱερὸ μιᾶς ἀκατάλυτης βυζαντινῆς ἐποχῆς καὶ ἐνὸς χριστιανικοῦ λαοῦ μετὰ ἀκατάλυτη τὴν ψυχὴν του φυλάσσεται ἡ Ἐσθὴς τῆς Θεοτόκου, ἡ Τιμία τῆς Ζώνης καὶ ἡ ἀχειροποίητος εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ — τὸ ἅγιον Μανδήλιον — ποὺ ἐκόμισε ἀπὸ τὴν Ἑδεσσα τῆς Ἀνατολῆς ὁ Πρεσβύτερος Ρωμανός.

Αὐτοκράτορες τοῦ Βυζαντίου προσήρχοντο διὰ προσκύνημα τῆς Παναγίας στὸν ναὸν τῶν Βλαχερνῶν τὴν τρίτην ἑβδομάδα ἰδίως τῆς Μ. Σαρακοστῆς. Σταματοῦσαν στὸ ὑπόγειον ἀγίασμα τοῦ ναοῦ, — τὸ Λοῦμα — ἐλούοντο σ' αὐτὸ καὶ εἰσήρχοντο κατόπιν διὰ προσκύνημα. Ἱστορικὴ κατέστη ἡ ἐκκλησία τῆς Παναγίας μετὰ τὴν παλαιότατην εἰκόνα τοῦ τύπου δεομένης Θεοτόκου. Αὐτὴ ἡ εἰκόνα ἦταν ἡ «Ἐπέρμαχος στρατηγός» καὶ τῆς ὁποίας ἐπεκαλοῦντο τὴν βοήθειαν κάθε φορὰ ποὺ ἐκινδύνευε ἡ βασιλις τῶν πόλεων. Καὶ ὅταν διέτρεξε τὸν ἔσχατον τῶν κινδύνων διὰ τὴν ἀπειλουμένην εἰσβολὴν τῶν Ἀβάρων τὴν ἐποχὴ ποὺ ὁ γενναῖος βυζαντινὸς αὐτοκράτωρ εὕρισκετο μακρὰ σὲ ἐκστρατεία κατὰ τῶν συμμάχων τῶν Περσῶν, ὀλόκληρον τὸ ἐκκλησίασμα ἐδεήθηκε ζητώντας τὴν βοή-

θεια τῆς ὑπερμάχου Θεοτόκου. Καί με τὸν ἀναπληροῦντα τὸν αὐτοκράτορα Πατριάρχη Σέργιον ἐπὶ κεφαλῆς ἐλιτάνεψε τὴν ἱστορική εἰκόνα γύρω ἀπὸ τὰ κάστρα τοῦ παλατίου τῶν Βλαχερνῶν. Ἡ Ὑπερμαχος Στρατηγὸς ἐθαυματούργησε καὶ πάλιν. Εἶδαν τὴν λιτανεῖα ἀπὸ τὴν θάλασσα οἱ ἔχθροὶ καὶ ἐπτοήθησαν. Ἐτράπησαν κατησχυμένοι σὲ ἄτακτο φυγὴ πανικόβλητοι καὶ ἡ πόλις τοῦ Παμβασιλέως ἐσώθηκε. Τότε συντάγη καὶ ἐψάλη μέσα εἰς τὸν ναὸν τῶν Βλαχερνῶν μπροστὰ στὴν εἰκόνα τῆς Θεοτόκου, ποὺ ἤμιλλᾶτο μετὰ τὸ οὐράνιο κάλλος, ὁ εὐχαριστήριος καὶ νικητήριος πρὸς τὴν ὑπερμαχὸν Στρατηγὸν Ὑμνος:

Τῆ ὑπερμάχῳ Στρατηγῶ τὰ νικητήρια
ὡς λυτρωθεῖσα τῶν δεινῶν εὐχαριστήρια...

Ὁ περικαλλὴς ἱστορικὸς αὐτὸς ναὸς στὸ πέρασμα τῶν χρόνων ἀντιμέτωπος πυρκαϊές, καταστροφές, βεβηλώσεις ὅπως ἡ τελευταία πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ἀκόμη. Τὸ θαυματοργό της ὅμως ἀγίασμα, τὸ «λοῦμα» τῶν βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων διασώθηκε καθὼς διασώθηκε καὶ ἡ ἀτμόσφαιρα ποὺ ἐδημιούργησε ἢ περιλάμπρος εἰκόνα τῆς δεομένης Θεοτόκου. Ὁ χριστιανικὸς κόσμος ὁ ὀρθόδοξος ὅπως ἀπέμεινε στὸ παλῆθ Βυζάντιο ξαναζῆ τὴν ἐποχὴ αὐτὴ τὴν ἱστορία καὶ τὴν θαυματοργὸ πνοὴ τῆς Παναγίας του.

Καὶ τὴν πνοὴ αὐτὴ ἀναπνέει ὀλόκληρη ἡ ὀρθόδοξη ἐλληνικὴ φυλὴ γιατί ἡ συμπαράστασις τῆς Ἀειπαρθένου Θεοτόκου ἦταν συνυφασμένη ὄχι μόνον μετὰ τὴν θρησκευτικὴν χριστιανικὴν ζωὴν ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν ἐθνικὴν ἐλληνικὴν αἰωνιότητα. Τὸ Βυζάντιο τὴν ἐποχὴ αὐτὴ τῆς πρώτης ἀνοιξέως παίρνει μιὰ θέσι σὲ κάθε ὀρθόδοξη ἐλληνικὴ ψυχὴ καὶ γίνεται ἕνας κόσμος ποὺ τὸν αἰσθανόμεθα νὰ μᾶς κρατᾷ σὲ μιὰ θεῖα καὶ ὑποβλητικὴ ἔκστασι.

ΒΑΣ. ΗΛΙΑΔΗΣ

Δι' ὅ,τι ἀφορᾷ εἰς τὸν «Ἐφημέριον» ἀπευθυντέον :
Πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τοῦ Περιοδικοῦ ΕΚΚΛΗΣΙΑ
Ὁδὸς Φιλοθέης 19, Ἀθῆναι - Τηλ. 227.689.

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΟΝ “ΕΥΕΡΓΕΤΙΝΟ,” ἢ “ΣΥΝΑΓΩΓΗ ΗΘΙΚΩΝ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΩΝ,”

Δέν ὠφελοῦνε οἱ πολυτελεῖς καὶ πολυδάπανες κηδεῖες

Ὁ ἅγιος Ἐφραίμ, ὅταν ἐπλησίαζε στὰ στερνά του, ἔδινε στοὺς ὑποτακτικούς του καὶ στοὺς ἀδελφούς πού τὸν περιτριγύριζαν αὐτὲς τὶς αὐστηρὲς παραγγελίες.

— Σὰν πεθάνω, δὲν θέλω ψαλμωδίες καὶ ὕμνολογίες γιὰ τὸν Ἐφραίμ· οὔτε καὶ νὰ μὲ θάψετε, μὲ φορέματα κι' ἄμφια πολυτελεῖ· μὰ οὔτε καὶ νὰ μοῦ κάμετε ἰδιαίτερο τάφο. Ἐγὼ ἔταξα στὸ Θεὸ νὰ ζήσω σὰν ξενητεμένος· γιατί πραγματικά ξένος καὶ παρεπίδημος εἶμαι, ὅπως κι' ὅλοι οἱ ἅγιοι Πατέρες. Ἄν δὲ κάποιος ἀπὸ σεβασμὸ κι' ἀπὸ ἀγάπη παιδιοῦ πρὸς πατέρα μοῦ ἔχη προετοιμάσει γιὰ τὸν σκοπὸν αὐτὸν φορέματα πλούσια, ἃς ἔχη τὴν εὐχή μου καὶ τὴν εὐχὴ τοῦ Θεοῦ. Ἡ ἐπιθυμία μου ὁμως εἶναι νὰ τὰ μοιράσῃ στοὺς φτωχοὺς. Τέτοια παράγγελλε σ' αὐτοὺς πού τὸν παράστεκαν. Ἐνας δὲ ἀπ' αὐτούς, πού ἦταν ἀπὸ τοὺς ἐπισημότερους κι' ἀπὸ τοὺς πιὸ θερμούς κι' ἐκδηλωτικούς, εἶχεν ἐτοιμάσει, μὲ φιλότιμη διάθεση, ἕνα πολυτελέστατο φόρεμα, μὲ τὸν σκοπὸν νὰ τὸν ντύσῃ μ' αὐτό, σὰν πεθάνῃ. Σὰν ἄκουσε λοιπὸν τὴν παραγγελία του καταστενοχωρέθηκε, γιατί διαψεύσθηκε τόσο πονηγυρικά ἢ πρόθεσή του καὶ ἡ προσπάθειά του· καὶ γι' αὐτό, δὲν συμμορφώθηκε μὲ τὸ θέλημά του νὰ τὸ δώσῃ στοὺς φτωχοὺς παρὰ λόγιασε σὰν καλύτερο νὰ τοὺς μοιράσῃ χρήματα, πού ν' ἀντιζυγίζουσε τὴν ἀξία του. Αὐτὸ ὁμως πού ἔκανε, νὰ μὴν δώσῃ τὸ ροῦχο στοὺς φτωχοὺς, σύμφωνα μὲ τὸ θέλημα τοῦ Ἐφραίμ, παρὰ νὰ κἀνῃ αὐτὸ πού ἤθελε αὐτός, ἦταν, χωρὶς ἄλλο, παρακοή του κι' ἀσέβειά του. Καὶ γι' αὐτὸ τιμωρήθηκε, μὲ τιμωρία ἰσάξια πρὸς τὴν παρακοή του.

Γιατὶ σὰν νὰ τὸν ἐκτύπησε πονηρὸ δαιμόνιο, ἐμπρὸς στὰ μάτια ὄλων ἔπεσεν ἐπάνω στὸ νεκροκρέβατο τοῦ Ἀγίου κι' ἐστραμπούλιζε τὰ χέρια του, διέστρεφε τὰ μάτια του, ἔτριζε τὰ δόντια του κι' ἔβγαζεν ἀφροὺς ἀπὸ τὸ στόμα, κι' ἔκανε αὐτὰ

πού κάνουν οί δαιμονισμένοι και οί μανιακοί, γιατί έτιμωρήθηκεν γιά τήν παρακοή του εκείνη στην παραγγελία του άγιου Πατέρα. Γιατί τά παθήματά μας είναι καρπός τής άμαρτίας. Και πρέπει νά ξέρης, καλέ μου άνθρωπε, πώς όσες φορές κινδυνεύεις κάτι θάχης κάνει τò μη πρεπούμενο, κι' αυτό σέ φέρνει στον κίνδυνο. Κι' ó αδελφός λοιπόν εκείνος κατάλαβε παρευθύς, πώς τò φοβερό του εκείνο πάθημα ήτανε αποτέλεσμα τής παρακοής κι' έτρεξε νά έξομολογηθῆ και νά ξεπλύνῃ μέ δάκρυα τήν άμαρτίαν του. Κι' ó θεϊός 'Εφραϊμ τόν έλεήθηκε κι' αποδέχθηκε τήν συντριβή του, και μέ μιάν εύχη μονάχα πού του διάβασαν στ' όνομά του κι' εύλογήσανε τò κεφάλι του γιατρεύθηκε κι' άπαλλάχθηκεν από τò δαιμόνιο

Κι' ó άγιος 'Ιωάννης ó Καλυβίτης, όταν, από θείαν άποκάλυψη, κατάλαβε πώς έπλησίασε τò τέλος του, ζήτησε νά ιδῆ τήν άρχόντισσα του σπιτιού, πού ήτανε και ἡ Μητέρα του. "Όταν λοιπόν τόν πήγανε κοντά της, πού τόσο τήν άγαπούσε και τήν λαχταρούσε, και τόν άναζητούσε κι' εκείνη μέ τόσο πάθος, και πάλι συγκράτησε και τήν καρδιά του και τήν γλώσσα του, και δέν τής άποκάλυψε ποιός ήτανε.

Τῆς είπε λοιπόν, μέ ταπεινοφροσύνη και μέ λόγια εύγενικά και ταπεινά πώς — «"Ότι έκάματε σέ μένα τόν ξένο και τόν ταπεινό, τò έκάμετε στον ίδιο τόν Κύριό μας, τόν Χριστό· γιατί ó ίδιος είπε τó «έφ'όσον έποιήσατε ένι τούτων τών αδελφών μου τών έλαχίστων έμοι έποιήσατε». Τώρα πλέον όμως ἡ ζωή μου πλησιάζει πρòς τò τέλος της· και θέλω, μέ μάρτυρα τόν Θεό πού τά βλέπει και τ' άκούει όλα, νά σοῦ ζητήσω και μιá στερνή χάρη. Σάν πεθάνω δηλαδή, νά μη μέ ντύσετε μ' άλλα φορέματα, παρὰ έτσι όπως είμαι τώρα και μ'αυτά τά κουρέλια πού φορῶ νά μέ θάψετε κι' άκριβῶς στο ίδιο μέρος, πού είχα φτιάξει μόνος μου και μέ τά χέρια μου τò καλύβι μου.

Αυτά παράγγειλε στή μητέρα του. Κι' αυτή τά παραδέχθηκε και τούδωκε τò λόγο της, πώς θά τά κάνῃ όλα, χωρίς νά τò ξέρῃ πώς ήτανε ἡ Μητέρα του. Και γι' αυτό κι' εκείνος έσκέφθηκε νά τῆς πάρῃ τήν ύπόσχεσή της, προτού νά μάθῃ τήν αλήθεια και τόν άναγνωρίσῃ. "Όταν λοιπόν άπόθανε, κι'

ἀποκαλύφθηκε στους γονεῖς του πὼς αὐτὸς ἦτανε ὁ Ἰωάννης τὸ παιδί τους, πού μὲ τόση λαχτάρα κι' ἀγωνία ἀποζητούσανε· γιατί τὸν ὠρκίσανε νὰ τοὺς πῆ τὴν ἀλήθεια, λιγάκι προτοῦ νὰ ξεψυχήση, κι' ἀναγκάσθηκε γιὰ τὸν λόγον αὐτὸ νὰ τοὺς τ' ὁμολογήση· ἡ Μητέρα του τότε, νικημένη ἀπὸ τὸ μητρικὸ της φίλτρο, ἀπολησμόνησε τὴν ὑπόσχεση πού τοῦδωκε, καὶ πετώντας τὰ κουρέλια πού φοροῦσε τὸν ἔντυσε μὲ πλούσια καὶ πολυτελέστατα φορέματα. Κι' ἀμέσως, ἔπαθε ἡ δυστυχισμένη συμφόρηση καὶ δὲν μποροῦσε νὰ κινήση, οὔτε τὰ χέρια της οὔτε καὶ τὰ πόδια της. Γιατὶ τὸ παιδί της δὲν τὴ δέχθηκε τὴν προσφορά της, παρὰ προτιμοῦσε τὰ κουρέλια του, πού ἦτανε σύμβολο τῆς ἀθλοφορίας του στὸ Χριστό.

Ὁ Πατέρας του λοιπόν, ὅταν εἶδε τὴν γυναῖκα του νὰ πάθῃ τέτοια συμφορά, θυμήθηκε τὴν παράκληση καὶ τὴν παραγγελία τοῦ παιδιοῦ του. Κι' ἀμέσως διέταξε, νὰ τοῦ βγάλουνε τὰ πλούσια φορέματα πού τὸν ἐντύσανε, καὶ νὰ τοῦ ξαναφορέσουνε τὰ κουρέλια του. Κι' ἀμέσως ἡ Μητέρα του γιατρεύθηκε κι' ὁ γιὸς τὴν ἐδίδαξε νὰ συμμορφώνεται πάντα μὲ τὸ χρέος της καὶ νὰ φυλάγῃ τὸν λόγο της. Σὰν νᾶθελε νὰ μᾶς φανερώσῃ μ' αὐτὸ ὁ ἅγιος Θεός, πὼς δὲν πρέπει μονάχα τὰ παιδιά ν' ἀκοῦνε καὶ νὰ πειθαρχοῦνε στους γονεῖς τους· ἀλλὰ καὶ οἱ γονεῖς νὰ συμμορφώνωνται, μὲ τὶς παραγγελίες τῶν παιδιῶν τους, ὅταν αὐτὸ γίνεται, γιὰ νὰ πραγματοποιηῆται τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ.

Τὸν θάψανε λοιπόν τὸν γενναῖον ἐκείνον ἀγωνιστὴ τοῦ Θεοῦ, στὸ ἴδιο ἀκριβῶς μέρος, πού εἶχε πλέξει μονάχος του τὸ καλύβι του, ὅπως τὸ παράγγειλε καὶ τὴν ταπεινότητα τῆς γῆς αὐτῆς τὴν διαδέχθηκεν ἡ δόξα τῶν Οὐρανῶν.

Κάποτε πού ὁ ἅγιος Παχώμιος ἐγύριζε κι' ἐπιθεωροῦσε τὰ Μοναστήρια, πού ὁ ἴδιος εἶχε, μὲ τὴν βοήθεια καὶ μὲ τὴν χάρι τοῦ Θεοῦ, συστήσει, σὰν ἐπλησίαζε σὲ κάποιον ἀπ' αὐτά, συν-απαντήθηκε μὲ τὸ ξόδι κάποιου ἀδελφοῦ, πού εἶχε ζήσει ῥάθυμα κι' ἀνάμελα σ' ὅλη του τὴ ζωὴ, καὶ μὲ τοὺς ἀδελφούς τῆς Μονῆς πού παρακολουθοῦσανε τὴν κηδεῖα του κι' ἐψάλλανε

ώραία. Συνακολουθούσανε δὲ στὴν κηδεία του καὶ τὰ γονικά του κι' ὄλοι του οἱ φίλοι καὶ συγγενεῖς του.

Αὐτοὶ λοιπόν, μόλις εἶδανε τὸν Ἅγιο, ἀκουμπήσανε τὸ σεντούκι του στὸ χῶμα, γιὰ νὰ πλησιάσῃ ὁ Ἅγιος καὶ νὰ διαβάσῃ κάποιοιαν εὐχὴ στὸ λείψανό του. Πλησίασε λοιπόν καὶ προσευχήθηκε στὸ Θεὸ κι' ἐδεήθηκε γιὰ τὴν ψυχὴ του. Καὶ ὕστερα στράφηκε σ' αὐτοὺς πού τὸν ἐκήδευαν καὶ τοὺς εἶπε — «Νὰ πάψετε τίς ψαλμωδίες». Πρόσταξεν ἀκόμα, νὰ τὸν γδύσουνε ἀπὸ τὰ φορέματα πού φοροῦσε καὶ τὰ κάψουνε μπροστά του καὶ νὰ γίνῃ κατόπιν ἡ κηδεία του, δίχως καμμιά ψαλμωδία.

Οἱ γονεῖς του λοιπόν καὶ οἱ συγγενεῖς, πού ἐταραχθήκανε κι' ἐκπλαγήκανε ἀπὸ τὸ παράδοξο αὐτὸ θέαμα, πρόσπεσαν στὸν ἅγιο καὶ τὸν παρακαλοῦσανε νὰ κάμῃ τὴν συγκατάβαση καὶ ν' ἀφήσῃ νὰ τὸν κηδεύσουνε, μὲ ψαλμωδίες, ὅπως εἶναι ἡ συνήθεια. Αὐτὸς ὅμως δὲν τὸ παραδέχθηκε. Κι' ὅταν, μὲ κάποια τους δυσφορία τοῦ εἶπανε — «Γιατί τὸ κάνεις αὐτό, ἅγιε Πατέρα μας; ποιὸς δὲν ἔλεεῖ ἓνα πεθαμένο, κι' ἄς εἶναι κι' ἐχθρὸς του ἀκόμα; Δὲν φθάνει ἡ συμφορὰ του, πού μπορεῖ ἓνα θεριὸ ἀκόμα νὰ τὸ κάμῃ συμπονετικό;» Κι' ἐπρόσθηταν ἀκόμη — «Δὲν ταιριάζει στὴν ἀγιωσύνη σου, Πατέρα μας, τέτοια σκληρόδα. Μὰ καὶ γιὰ μᾶς ὅλους εἶναι ντροπὴ κι' ἐξευτελισμὸς μεγάλος καὶ μακάρι νὰ τσακίζαμε τὰ πόδια μας καὶ νὰ μὴν ἐρχόμασθε. Μακάρι νὰ μὴ γινόντανε κι' αὐτὸς μοναχός. Γιατί δὲν θὰ παθαίναμε ποτὲ τέτοιο ρεζιλίκι...».

Τέτοια κι' ἄλλα τέτοια τοῦλεγαν καὶ τὸν παρακαλοῦσανε νὰ γίνῃ ἡ κηδεία του κανονικὰ καὶ μὲ ψαλμωδίες. Κι' ὁ ἅγιος Παχώμιος τοὺς ἀποκρίθηκε καὶ τοὺς εἶπε — «Νὰ ξέρετε, ἀδελφια μου, πὼς ἐγὼ λυποῦμαι καὶ σπλαγχνίζομαι τὸν πεθαμένο, πολὺ περισσότερο ἀπὸ Σᾶς ὅλους. Γιατί ἐσεῖς μονάχα γιὰ τὸ λείψανό του γνοιιάζεσθε, πού τὸ βλέπετε μπροστά σας· ἐγὼ ὅμως γνοιιάζομαι γιὰ τὴν ψυχὴ του, καὶ γι' αὐτὸ ἀκριβῶς, σὰν Πατέρας του πού εἶμαι, κι' ἐπρόσταξα νὰ γίνῃ αὐτὸ τὸ πρᾶγμα. Καὶ σεῖς πρέπει νὰ ξέρετε, πὼς τοῦ μεγαλώνετε τὰ βᾶσανά του στὸν ἄλλο κόσμον, μὲ τίς τιμές πού τοῦ κάνετε ἐδῶ· ἐγὼ ὅμως νὰ ξέρετε, πὼς τὸν ἀνακουφίζω, μὲ τὴν τιμωρία

πού κάνω στο λείψανό του. Γιατί, αντίς για τ' ἄψυχο σῶμα του φροντίζω για τὴν ἀθάνατη ψυχὴ του, πού θὰ τὸ ξαναβρῆ, σὰν ἀναστηθῆ στὴ μέλλουσα κρίση.

Ἄν ὑποχωρήσω τώρα στὰ παρακάλια σας, θὰ γίνω ἕνας ἀνθρωπάρεσκος, πού καταπροδίνει τὸ χρέος του κι' ἀφήνω μιὰ ψυχὴ στὴν αἰώνια κόλαση. Γι' αὐτὸ καὶ σᾶς παρακαλῶ, γιὰ νὰ ἐλευθερωθῆ ὁ πεθαμένος σας ἀπὸ τὰ κακὰ πού τὸν προσμένουν καὶ γιὰ νὰ σωθῆ, νὰ τὸν θάψετε χωρὶς ψαλμωδίες...».

Τὸν ἐσήκωσαν λοιπὸν καὶ τὸν πήγανε πρὸς τὸ βουνό, πού εἶναι τὸ κοιμητήριον, χωρὶς ψαλμωδίες, ὅπως τὸ πρόσταξεν ὁ Ἅγιος. Κι' ἔτσι τὸν ἔθαψαν.

Κι' ὁ ἅγιος Ἀρσένιος, λίγο προτοῦ νὰ ξεψυχῆσῃ, παράγγειλε στοὺς μαθητὲς του καὶ τοὺς εἶπε — «Νὰ μὴ γνοιασθῆτε καὶ νὰ μὴν φροντίσετε τίποτα γιὰ μένα. Γιατί, ἂν ἐγὼ ἔζησα μ' ἀγάπη καὶ σύμφωνα μὲ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, ἡ ψυχὴ μου θὰ τὸ βρῆ»...

Οἱ μαθητὲς του λοιπὸν, βλέποντας πὼς ἐπλησίαζε τὸ τέλος του, ταραχθῆκανε. Κι' αὐτός, πού τὸ κατάλαβε, τοὺς εἶπε — «Δὲν ἦλθε ἀκόμη ἡ ὥρα μου... σὰν ἔλθῃ, θὰ σᾶς τὸ φανερώσω... Νὰ ξέρετε ὅμως πὼς θὰ λογαριασθῆτε μαζί μου μπροστὰ στοῦ φοβεροῦ βῆμα τοῦ Χριστοῦ, ἂν παραδώσετε τὸ λείψανό μου, γιὰ νὰ κηδευθῆ...».

Κι' αὐτοὶ τοῦ εἶπαν — «Τί προστάξεις λοιπὸν νὰ κάμωμε, Γέροντά μας; γιατί ἐμεῖς δὲν ξέρομε καὶ δὲν ἔχομε ἰδέαν ἀπὸ κηδεῖς...». Κι' ὁ Γέροντας τοὺς ἀπάντησε — «Δὲν ξέρετε νὰ δέσετε μ' ἕνα σχοινί, τὰ πόδια μου καὶ νὰ μὲ πᾶτε νὰ μὲ ρίξετε στοῦ βουνό;» Ὅταν λοιπὸν ἐπλησίασεν ἡ ὥρα τοῦ, τὸν εἶδαν οἱ ἀδελφοὶ πού ἔκλαιγε, καὶ τοῦ εἶπαν — «Καὶ σὺ φοβᾶσαι, Πατέρα μας;» Κι' αὐτὸς τοὺς ἀπάντησεν — «Στὴν πραγματικότητα, ἀδελφοί μου, ὁ φόβος πού αἰσθάνομαι αὐτὴν τὴν στιγμή, δὲν μούλειψε ποτέ, ἀπὸ τὴν ὥρα πού ἐγίνηκα Μοναχός». Καὶ λέγοντας τὰ λόγια αὐτά, ξεψύχησε.

Μοῦ διηγήθηκεν ἐπίσης ἓνας σεβάσμιος ἀββᾶς, πῶς στήν ἔρημο τοῦ Νείλου ζοῦσε κάποιος ἀναχωρητής, πού τόν ὑπηρετοῦσε πιστά κάποιος κοσμικός. Στή γειτονική λοιπόν πρὸς τὴν ἔρημο αὐτὴ πολιτεία ζοῦσε κάποιος ἄνθρωπος, πού ἦταν πολὺ πλούσιος καὶ εἶχε ἀμέτρητο βιός, μὰ ἦταν ἀπιστος κι' ἀσεβής. Συνέβηκεν λοιπόν ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς ν' ἀρρωστήσῃ καὶ νὰ πεθάνῃ καὶ στήν κηδεῖα του ἀκολουθοῦσεν ὀλάκαιρη ἢ πολιτεία, μὲ κεριὰ καὶ μὲ θυμιατά, καὶ μὲ τὸ Δεσπότη ἐπικεφαλῆς.

Ἔτυχε λοιπόν τότες ὁ ὑπῆρέτης τοῦ ἀναχωρητῆ νὰ κατεβῆ στὴ χώρα, γιὰ νὰ ψωνίσῃ, ὅπως τὸ συνήθιζε, ψωμιὰ κι' ἄλλα χρειαζόμενα. Κι' ὅταν γύρισε πίσω, βρῆκε τὸν ἅγιον ἐκεῖνον ἀναχωρητῆ, νὰ τὸν ἔχη κατασπαράξει μιὰ ὕαινα καὶ τὰ τσακάλια. Καὶ στὸ θέαμα αὐτὸ ἔνοιωσε μέσα του σπαραγμὸ κι' ἀγανάκτηση· καὶ πέφτοντας κατάχαμα προύμυτα ἐφώνασε: — Δὲν σηκώνομαι πλέον ἀπὸ τὴ θέση αὐτὴ, ὡσότου νὰ μὲ φωτίσῃς, Θεέ μου, πῶς εἶναι δυνατόν νὰ συμβαίνουν τέτοια πράγματα. Καὶ πῶς τὸν μασκαράνθρωπον ἐκεῖνο, σὰν πέθανε τὸν ἀκολουθοῦσε, μὲ τόσες δόξες καὶ τιμές, ὀλάκαιρη ἢ πολιτεία. Αὐτὸν δὲ τὸν ἅγιον ἄνθρωπο, πού σὲ δοξολογοῦσεν ἀπὸ τὸ πρωῖ ἕως τὸ βράδυ, τὸν ἔφαγαν οἱ ὕαινες καὶ τὰ τσακάλια, καὶ πῆγε κακοθανατισμένος;

Παρουσιάσθηκε λοιπόν ἓνας ἄγγελος τοῦ Θεοῦ μπροστά του καὶ τοῦ εἶπε: — «Ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος ὁ ἀσεβής, ἢ δουλειὰ του ἦταν νὰ τρώῃ καὶ νὰ πίνῃ καὶ νὰπολαβαίνῃ τὴν πρόσκαιρην αὐτὴ ζωὴ, χωρὶς νὰ γνοιάζεται διόλου γιὰ τὴν ψυχὴ του καὶ γιὰ τὴν σωτηρία του... Ὁ ἐρημίτης ὅμως αὐτός, πού ἦταν στολισμένος μ' ὄλες τὶς ἀρετές, εἶχε ὅμως βέβαια, σὰν ἄνθρωπος, καὶ κάποια ψεγάδια, πού τὰ ξεπλήρωσε στὸν κόσμον αὐτό, γιὰ νὰ ζήσῃ ὀλοκάθαρος στήν αἰωνιότητα.

Κι' ὅταν τᾶκουσεν αὐτὰ ὁ κοσμικός ἐκεῖνος σηκώθηκε κι' ἐδόξαζε τὸ Θεό, πού πάντα εἶναι τόσο δικαιοκρῆτης.

(Συνεχίζεται)

Ἀπόδ. ΑΝΘΙΜΟΥ ΘΕΟΛΟΓΙΤΗ

Γύρω από τὰ σεπτὰ πάθη τοῦ Κυρίου

Η ΠΡΟΔΟΣΙΑ ΤΟΥ ΙΟΥΔΑ

Γιατί ὁ Ἰούδας πρόδωσε τὸν Κύριο; Ποιὰ ὑπῆρξαν, στὴν πραγματικότητα, τὰ κίνητρα, ποὺ τὸν ὤθησαν σὲ μιὰ πράξι, φρικτότερη τῆς ὁποίας δὲν γνώρισε ὁ κόσμος ;

Ὁ Ἰούδας ἦταν, ἀνάμεσα στοὺς ἄλλους μαθητάς, ὁ μόνος μὴ καταγόμενος ἀπὸ τὴ Γαλιλαία. Ὅπως φαίνεται ἀπὸ τὸ τοπωνυμικὸ ἐπίθετο Ἰσκαριώτης, προερχόταν ἀπὸ τὴ μικρὴ πόλι Κιριώθ τῆς νοτιοανατολικῆς Ἰουδαίας. Φαίνεται ἐπίσης, ὅτι τὸν ξεχώριζε ἀπὸ τοὺς συμμαθητάς του καὶ κάτι ἄλλο : κατ' ἐξάρεσι πρὸς ἐκείνους, ποὺ ἦταν ἀπλοϊκοὶ ψαράδες, γνώριζε γράμματα. Ὁ εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης ἀναφέρει τέλος καὶ τὴ λεπτομέρεια, ὅτι αὐτὸς εἶχε τὸ «γλωσσόκομο», δηλαδὴ τὸ πουργὶ τοῦ ὀμίλου, ὅπου πήγαιναν τὰ λιγοστὰ χρήματα τῶν προσφορῶν, μὲ τὰ ὁποῖα ἀποζοῦσαν ὁ Διδάσκαλος κι' οἱ Δώδεκα. Προσθέτει δὲ ὁ εὐαγγελιστὴς, ὅτι «κλέπτῃς ἦν καὶ τὰ βαλλόμενα ἐβάσταζεν».

Πραγματικά, ἀπὸ τὰ σχετικὰ χωρία προκύπτει, ὅτι ἡ ἀγάπη πρὸς τὸ χρῆμα, στὸ ὁποῖο ὁ Ἰούδας εἶχε ἀναμφισβήτητα ροπή, στάθηκε, ἂν ὄχι τὸ μόνο, πάντως ἓνα ἀπὸ τὰ αἷτια, ποὺ τὸν ὠδήγησαν στὸν βδελυκτὸ ρόλο του κατὰ τὸ θεῖο Πάθος.

Ἀντικειμενικά, δὲν ὑπῆρχε τίποτε, ποὺ νὰ διαμορφώσῃ τὸν Ἰούδα σὲ ἀποστάτη καὶ προδότη. Ὁ ὕμνωδὸς τῆς Μεγάλης Πέμπτης τοῦ ἀπευθύνεται καὶ τὸν ρωτᾷ :

«Ποῖός σε τρόπος, Ἰούδα, προδότην τοῦ Σωτῆρος εἰργάσατο ; Μὴ τοῦ χοροῦ σε τῶν ἀποστόλων ἐχώρισεν ; Μὴ τοῦ χαρίσματος τῶν ἱαμάτων ἐστέρησεν ; Μὴ, συνδειπνήσας ἐκείνοις, σὲ τῆς τραπέζης ἀπώσατο ; Μὴ, τῶν ἄλλων νίψας τοὺς πόδας, τοὺς σουὺς ὑπερεῖδεν ; »

(Ποιὸ εἶδος συμπεριφορᾶς, Ἰούδα, σὲ ἔκαμε νὰ ἀποβῆς προδότης τοῦ Σωτῆρος ; Μήπως σὲ ἀπέκοψε ἀπὸ τὴν ὁμάδα τῶν

ἄλλων ἀποστόλων ; Μήπως σοῦ στέρησε τὸ χάρισμα τῶν θαυματουργικῶν θεραπειῶν ; Μήπως, καθισμένος μ' ἐκείνους στὸν Μυστικὸ Δεῖπνο, ἐσένα σ' ἔδωξε ἀπὸ τὸ τραπέζι ; Μήπως ὅταν, κατόπιν, τοὺς ἔπλυσε τὰ πόδια, παρέβλεψε καὶ περιφρόνησε τὰ δικά σου ;).

Ὁ Χριστὸς ἀγαποῦσε καὶ τοὺς δώδεκα μύστες του καὶ σὲ ὅλους, ἄρα καὶ στὸν Ἰούδα, ἔδειχνε τὴν ἴδια στάσι, τὴν ἴδια στοργή, τὸ ἴδιο φίλτρο. Ἐπομένως, τὸ γλύστρημα ἐκείνης τῆς ψυχῆς στὴν ἄβυσσο τῆς ἀπωλείας ὀφείλεται σὲ ἐντελῶς δικό της φταίξιμο. Ὁ ἱερός Χρυσόστομος παρατηρεῖ σχετικά : «Μπορεῖ κανεὶς νὰ ἀναρωτηθῆ : πῶς ὁ Χριστὸς ἄφησε νὰ καταντήση ἓνας μαθητῆς του προδότης ; Κι' ἐγὼ ἐρωτῶ : πῶς ἔπρεπε νὰ κάμη τὸν Ἰούδα καλόν ; Μὲ τὴ βία ἢ ὀδηγώντας ἐλεύθερη τὴ θέλησί του ; Ὁχι ἀσφαλῶς μὲ τὴ βία. Διότι ἔτσι κανεὶς δὲν γίνεται πραγματικὰ καλός. Ἀλλὰ γιὰ νὰ ὀδηγήσῃ τὴ θέλησι τοῦ μαθητοῦ του στὸ καλόν, ὅλα τὰ ἔπραξε ὁ Κύριος. Τὸν ἔκαμε ἀκροατὴ τῆς διδασκαλίας του. Τοῦ ἔδειξε τόσα καὶ τόσα θαύματα. Ἄν, λοιπόν, ὁ ἄρρωστος δὲν θέλησε νὰ πάρῃ τὰ φάρμακα, δὲν φταίει ὁ γιατρός. Φταίει ὁ ἄρρωστος, ποὺ δὲν τὰ πῆρε».

Ἡ φιλαργυρία, λοιπόν, πρέπει νὰ θεωρηθῆ σὰν ἓνα ἀπλῶς ἀπὸ τὰ μαῦρα ἰδιώματα τῆς ψυχῆς τοῦ Ἰούδα. Χωρὶς ἀμβολία, ἓνα σωρὸ ἄλλες ἀμαρτίες καὶ πάθη βρῖσκονταν μέσα του, μιὰ κι' ἦταν ἀποξενωμένος ἀπὸ τὸν Υἱὸ τοῦ Θεοῦ κι' ἀντὶ γι' Αὐτὸν εἶχε στὴν καρδιά του τὸν Διάβολο, ὅπως ρητὰ σημειώνει τὸ Εὐαγγέλιο, μιλῶντας περὶ «εἰσόδου» τοῦ Ἀντιδίκου στὸν Ἰούδα.

Ἡ παθολογικὴ προσκόλλησις του στὸ χρήμα δὲν εἶναι πολὺ πιθανὸ νὰ ἀπετέλεσε τὸ ἀποκλειστικὸ ἢ τὸ κατ' ἐξοχὴν ἔστω ἔλατῆριο τῆς προδοσίας, δεδομένου μάλιστα ὅτι τὸ ποσὸ τῶν τριάντα ἀργυρίων, μὲ τὸ ὁποῖο πληρώθηκε ἀπὸ τοὺς Ἀρχιερεῖς, δὲν ἦταν σπουδαῖο.

Τὸ Εὐαγγέλιο, ὥστόσο, δὲν ἀφήνει νὰ ὑπονοηθῆ καμμιά ἄλλη ξεχωριστὴ αἰτία. Ἡ φαντασία τῶν θύραθεν ἐρμηνευτῶν ἀνε-

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΤΟΥ Τ.Α.Κ.Ε.

Ἄπο 20.2.64 ἕως 20.3.64 ἐχορηγήθησαν παρὰ τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. αἱ κάτωθι συντάξεις καὶ ἀφ' ἄπαξ βοηθήματα:

Αἶδεσ. Αὐγερόπουλον Νικόλαον, Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, δ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 826. Ἐφ' ἄπαξ δρχ. 19270.

Αἶδεσ. Σαββοργιαννάκην Δημήτριον, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Λάμπης καὶ Σφακίων, γ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 1167. Ἐφ' ἄπαξ δρχ. 26030.

Αἶδεσ. Καφίρην Ἀχιλλέα, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης, β' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 1262. Ἐφ' ἄπαξ δρχ. 31055.

ζήτησε τέτοιες, χωρὶς φυσικὰ νὰ στηρίζονται στὰ δεδομένα τοῦ ἱεροῦ κειμένου.

Οἱ εἰκασίαι αὐτὲς εἶναι πολλὲς καὶ ποικίλες. Θὰ ἀναφέρουμε δύο, τὶς πιὸ περιέργες.

Κατὰ τὴν πρώτην, ὁ Ἰούδας κινήθηκε στὴν ἀπονενομημένη πρᾶξι του ἀπὸ φιλοπατρία. Ὀνειρευόμενος τὴν ἀποτίναξι τοῦ ρωμαϊκοῦ ζυγοῦ, διευκόλυνε τὴ σύλληψιν τοῦ Χριστοῦ, μὲ τὴ βεβαιότητα ὅτι θὰ ἐπακολουθοῦσε ἐπανάστασις τοῦ λαοῦ, ὁ ὁποῖος εἶχε ὑποδεχθῆ μὲ βατὰ φοινίκων ὡς βασιλέα του τὸν Ναζωραῖο προφήτην, λίγες μέρες πρὶν. Κατὰ τὴ δεύτην, ὁ Ἰούδας ὠρμήθη ἀπὸ μεγάλη... πίστι στὸν Κύριον. Ἐπέσπευσε δηλαδὴ τὰ πράγματα μὲ τὴν πεποίθησιν ὅτι Ἐκεῖνος θὰ γλύτωνε ἀπὸ τὸν θάνατον κατὰ θεϊκὸν τρόπον καὶ θὰ κατετρόπωνε ἔτσι τοὺς ἔχθρους του μιὰ γιὰ πάντα.

Ἐνα σκοτεινὸν σημεῖον ὑπάρχει κι' ὡς πρὸς τὸ τέλος τοῦ Ἰούδα. Ὅλοι ξέρουμε, ὅτι κατόπιν πέρασε θηλειὰ στὸν λαιμὸν του καὶ κρεμάσθηκε. Οἱ «Πράξεις τῶν Ἀποστόλων» ὁμως ἀναφέρουν ὅτι «ἐλάκησε μέσος καὶ ἐξεχύθη τὰ σπλάγχχνα αὐτοῦ». Στηριζομένη, λοιπόν, σ' αὐτὸ τὸ χωρίον, ἡ ἀρχαία χριστιανικὴ παράδοσις διαθρυλεῖ, ὅτι ὁ προδότης μαθητὴς δὲν πέθανε στὴν ἀγχόνην. Πρὶν ἀποπνιγῆ, τὸ σχοινὶ ἔσπασε κι' ὁ Ἰούδας γκρεμίσθηκε ἀπὸ κάποιον σχετικὸν ὕψος σὲ πετρῶδες ἔδαφος, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ ἀνοίξη ἡ κοιλία του καὶ νὰ χυθοῦν ἔξω τὰ σωθικά του.

ΒΑΣ. ΜΟΥΣΤΑΚΗΣ

Αἰδεσ. Πούλιον Πέτρον, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Θεσσαλιώτιδος, δ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 700. Ἐφ' ἀπαξ δρχ. 20.319.

Αἰδεσ. Μπένταν Χρ. Ἱερᾶς Μητροπόλεως Τρίκκης καὶ Σταγῶν, γ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 1034. Ἐφ' ἀπαξ δρχ. 26.284.

Πρεσβυτέραν Εὐσταθίαν Σταύρου Τσαρῆ, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Μαρωνείας, δ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 620. Ἐφ' ἀπαξ δρχ. 26.826.

Αἰδεσ. Ἀγραφιώτην Μελέτιον, Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, γ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 1093. Ἐφ' ἀπαξ δρχ. 25.202.

Αἰδεσ. Κωνσταντακόπουλον Γεράσιμον, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας, γ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 1093. Ἐφ' ἀπαξ δρχ. 26.558.

Πρεσβυτέραν Μαγδαληνὴν Ν. Ρίγκου, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Γρεβενῶν, δ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 658. Ἐφ' ἀπαξ δρχ. 20.319.

Πρεσβυτέραν Εὐγενίαν Ἀθων. Κούτρα, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Φωκίδος, γ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 561. Ἐφ' ἀπαξ δρχ. 26.430.

Πρεσβυτέραν Μαργαρίταν Κ. Θάνου, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Χαλκίδος, δ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 538. Ἐφ' ἀπαξ δρχ. 19.800.

Πρεσβυτέραν Κυριακούλαν Ἡλ. Κορμᾶ, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Μεσσηνίας, γ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 520. Ἐφ' ἀπαξ δρχ. 25.633.

Αἰδεσ. Τσιγλῆν Σταῦρον, Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, α' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 918. Ἐφ' ἀπαξ δρχ. 34.630.

Αἰδεσ. Χρυσανθακόπουλον Στέφανον, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Δημητριάδος, δ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 965. Ἐφ' ἀπαξ δρχ. 16.554.

Αἰδεσ. Πατσαβᾶν Κων/νον, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἱερισσοῦ καὶ Ἀγίου Ὄρους, δ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 725. Ἐφ' ἀπαξ δρχ. 17.795.

Αἰδεσ. Σωτήρογλου Αἰμιλ., Ἱερᾶς Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης, δ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 1003. Ἐφ' ἀπαξ δρχ. 21.352.

Αἰδεσ. Κουτσομπέλην Κων/νον, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Φθιώτιδος, δ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 1035. Ἐφ' ἀπαξ δρχ. 21.857.

Αἰδεσ. Λελοῦδαν Ἐπαμειν., Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, γ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 734. Ἐφ' ἀπαξ δρχ. 24.667,50.

Αἰδεσ. Παρασκευόπουλον Παναγιώτην, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Νευροκοπίου καὶ Ζιχνῶν, δ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 889. Ἐφ' ἀπαξ δρχ. 20.833.

Πρεσβυτέραν Ἀλεξάνδραν Η. Καραγεωργίου ἢ Παπακωνσταντίνου, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Μαρωνείας, γ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 708. Ἐφ' ἀπαξ δρχ. 34.957.

Πρεσβυτέραν Μαρίαν Γ. Σαββανῆ, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κερκύρας, δ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 671. Ἐφ' ἀπαξ δρχ. 21.543.

Αἰδεσ. Γιαννούζην Κων/νον, Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, γ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 1191. Ἐφ' ἀπαξ δρχ. 25.759.

Πρεσβυτέραν Ἀγαθὴν Φωτ. Δημητρίου, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης, γ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 585. Ἐφ' ἀπαξ δρχ. 20.873.

Αἰδεσ. Μητράκων Κων/νον, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἐλευθερουπόλεως, δ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 927. Ἐφ' ἀπαξ δρχ. 21.334,50.

Αἰδεσ. Ἀλεξανδρουύλλην Κάλλιστα, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἐλευθερουπόλεως, δ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 889. Ἐφ' ἀπαξ δρχ. 21.334,50.

Αἰδεσ. Παπαστάμου Γεώργιον, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας, δ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 965. Ἐφ' ἀπαξ δρχ. 21.334,50.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Αἰδεσιμ. Κυρλάκην Ἰωάννην, Ἐπισκοπὴ Πεδιάδος Κρήτης, Ἐνεγράφητε καὶ ἀπεστάλησαν ὑμῖν τὰ ὑπάρχοντα τεύχη. Ἐκ τῆς ἐπιστολῆς σας ἐπληροφορήθημεν τὸ πρῶτον τὴν ἐφημερίαν σας.— Αἰδεσιμ. Θεοφιλόπουλον Ἀλέξανδρον, Καλαμάταν. Ἐστάλησαν εἰς ὑμᾶς τὰ ζητηθέντα τεύχη.— Αἰδεσιμ. Μπίλιον Θωμᾶν, Ἅγιον Γεώργιον Μεσολογγίου. Ἐνεγράφητε καὶ ἀπεστάλησαν τὰ ζητηθέντα τεύχη.— Αἰδεσιμ. Μακροδούλην Ἰωάννην, Κόκη Λέσβου. Ἐνεγράφητε καὶ ἀποστέλλομεν εἰς ὑμᾶς τακτικῶς τὰ τεύχη.— Αἰδεσιμ. Τατάρακην Ἐμμ., Γερακάρη Ν. Ἀμαρίου Κρήτης. Ἐνεγράφητε καὶ ἀποστέλλομεν ὑμῖν τὰ ἀπὸ 1.1.63 ἕως νῦν τεύχη. Ἐκ τῆς ἐπιστολῆς σας ἐπληροφορήθημεν περὶ τῆς ἐφημερίας σας.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Φωτίου Κόντογλου, Τί εἶνε ἡ Ὀρθοδοξία καὶ τί εἶναι ὁ Παπισμός.—
 Εὐαγγέλου Θεοδώρου, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, Ἡ Τρίτη καὶ Τετάρτη Ἑβδομάς τῶν Νηστειῶν.— Ἀμμωνᾶ, Ὁ Παπαφλέσσας.— Ἀρχιμ. Χριστοφόρου Ἀθ. Καλύβα, Ἱεροκήρυκος Ἱ. Μητροπόλεως Χαλκίδος, Στάχυα ἀπ' τὸν Ἄγρὸ Του. Θεραπεύουσα πίστις.— Ἀρχιμ. Προκοπίου Παπαθεοδώρου, Πλειότερον καὶ κηθαράτερον φῶς στὴν νεολαίαν μας.— Ἀρχιμ. Φιλαρέτου Βιτάλη, Ἱεροκήρυκος Ἱ. Μητροπόλεως Νικοπόλεως, Οἰκονόμεια.— «Φιλοθέου Ἀδολεσχίας» Μέρος τέταρτον. Ψυχωφελεῖς ἐπιστάσεις ἀπὸ τοῦ « Ἀριθμοῦς » ὑπὸ Εὐγενίου τοῦ Βουλγάρεως. Ἀπόδ. Θεοδόση Σπεράντσα.— Οἰκονόμου Δρος Κωνσταντίνου Μ. Φούσκα, Γνωριμία τοῦ ἱερέως μετὰ τοῦ ποιμνίου του.— Βασ. Ἡλιάδη, Ἡ ἐποχὴ τῶν μεγάλων συγκινήσεων. Πρὸς τὸν ἱστορικὸν ναὸ τῆς Παναγίας τῶν Βαλχερινῶν.— Ὁ Ἀκάθιστος ὕμνος καὶ τὰ εὐχарιστήρια πρὸς τὴν Ἑτέραρχον.— Ἀποσπάσματα ἀπὸ τὸν « Ἐβεργενίδ » ἢ « Συναγωγὴ ἡθικῶν διδασκαλιῶν ». Ἀπόδ. Ἀνθίμου Θεολογίτη.— Βασ. Μουστάκη, Ἡ προδοσία τοῦ Ἰούδα.— Εἰδήσεις τοῦ Τ.Α.Κ.Ε.— Ἀλληλογραφία.

Τύποις : Μονοτυπικὰ Συγκροτήματα — ΤΣΙΡΩΝΗ — Τηλ. 533.805

Ἐπεύθυνος Τυπογραφείου: Γ. Σ. Χρυσάφης, Ἰασονίδου 22, Σούρμενα